

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ
Dış İlişkiler Müdürlüğü
Union of Municipalities of Türkiye

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI

VSR TÜRKİYE 2026

Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme — VSR / 2026
Türkiye Belediyeler Birliği

● Türkiye'nin İlk Resmî VSR Raporu

17 Pilot Belediye

Belge-Temelli Skorlama

SDG Endeksi

 **SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS**

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER · 2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÜNDEMİ

İçindekiler

VSR TÜRKİYE 2026 — RAPOR İÇERİĞİ

01	Sunuşlar	1
02	Yönetici Özeti	8
03	Kısaltmalar ve Temel Kavramlar	12
04	Kavramsal ve Tarihsel Arka Plan	16
05	TBB’de VSR Hazırlık Süreci	28
06	Kurumsal Plan–Program Belgeleri / SDG İlişkisinin Analizi	39
07	SDG Endeksi	105
08	Sonuç	118

01

BÖLÜM 1

Sunuşlar

Önsöz ve Takdim Yazıları

Vahap SEÇER

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ BAŞKANI

Sürdürülebilir kalkınma, yalnızca küresel ölçekte belirlenen amaçlardan ibaret değildir. Bu amaçların insanların günlük yaşamına yansıdığı, somut hizmetlere ve kalıcı çözümlere dönüştüğü başlıca alan kentlerimizdir. Belediyelerimiz; sosyal hizmetlerden çevrenin korunmasına, iklim değişikliğiyle mücadeleden ulaşım ve altyapıya, eşitlikten katılımcı yönetime kadar geniş bir alanda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının hayata geçirilmesinde temel bir sorumluluk üstlenmektedir.

Türkiye Belediyeler Birliği olarak hazırladığımız Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu, belediyelerimizin bu alandaki katkılarını bütüncül ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla görünür kılmaktadır. Türkiye'nin ilk VSR çalışması olma özelliğini taşıyan bu rapor; ulusal kalkınma hedefleri ile yerel uygulamalar arasında güçlü bir bağ kurulmasına, belediyelerimizin deneyimlerinin paylaşılmasına ve yerel yönetimlerin uluslararası sürdürülebilirlik gündemindeki rolünün güçlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Raporda yalnızca belediyelerimizin gerçekleştirdiği çalışmalar değil, bu çalışmaların stratejik planlama, performans yönetimi, izleme ve raporlama süreçleriyle ne ölçüde bütünleştirildiği de ele alınmıştır. Böylece güçlü uygulamalar kadar gelişime açık alanların da belirlenmesi ve belediyelerimizin gelecekteki çalışmalarına yol gösterecek ortak bir kurumsal çerçevenin oluşturulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın belediyelerimiz arasında bilgi ve deneyim paylaşımını güçlendireceğine; daha kapsayıcı, dirençli, çevreye duyarlı ve yaşanabilir kentlerin oluşturulmasına katkı sağlayacağına inanıyorum.

Raporun hazırlanmasına katkı sunan pilot belediyelerimize, çalışma sürecinde emeği geçen Birliğimiz yöneticileri ve çalışanlarına, uzmanlara ve bütün paydaşlarımıza teşekkür ediyor; raporun yerel yönetimlerimiz ve ülkemiz için yararlı olmasını diliyorum.

Suat YILDIZ

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmanın bütüncül biçimde ele alınmasını öngören kapsamlı bir dönüşüm çerçevesi sunmaktadır. Bu dönüşümün başarısı ise Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının ulusal politikaların yanı sıra yerel planlama, bütçeleme, uygulama ve izleme süreçlerine dâhil edilmesine bağlıdır.

Belediyeler; vatandaşların temel hizmetlere erişiminin sağlanması, eşitsizliklerin azaltılması, çevresel kaynakların korunması, iklim değişikliğiyle mücadele edilmesi ve kentlerin afetlere karşı dirençli hale getirilmesi gibi birçok alanda doğrudan görev üstlenmektedir. Bu nedenle SKA'ların hayata geçirilmesi bakımından yerel yönetimler yalnızca uygulayıcı kurumlar değil, aynı zamanda politika geliştiren, kaynak tahsis eden, veri üreten ve yerel paydaşlar arasında iş birliği sağlayan temel aktörlerdir.

Türkiye Belediyeler Birliği tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu, belediyelerimizin sürdürülebilir kalkınma alanındaki çalışmalarını kurumsal planlama ve yönetim döngüsü içerisinde değerlendirmektedir. Türkiye'de bu kapsamda hazırlanan ilk çalışma niteliğindeki rapor; ülkemizin Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporları ile belediyeler tarafından hazırlanan Gönüllü Yerel Değerlendirme raporları arasında tamamlayıcı bir katman oluşturmaktadır.

Çalışma; farklı coğrafi bölgeleri, belediye ölçeklerini ve kurumsal kapasite düzeylerini temsil eden 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuz üzerinden yürütülmüştür. Büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin birlikte değerlendirilmesi sayesinde, SKA'ların yerleştirilmesine ilişkin farklı kurumsal yaklaşımların ve uygulama modellerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi mümkün olmuştur.

Raporun temel yaklaşımı, belediyelerin SKA'lara katkısının yalnızca amaçlara yapılan atıflar veya iyi uygulama örnekleri üzerinden değerlendirilemeyeceği düşüncesine dayanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının kurumsallaşması; stratejik plandaki amaç ve hedeflerin performans göstergelerine dönüştürülmesine, yıllık faaliyetler ve kaynak ihtiyacıyla ilişkilendirilmesine, faaliyet sonuçlarının düzenli olarak izlenmesine ve tamamlayıcı politika belgeleriyle desteklenmesine bağlıdır.

Bu doğrultuda belediyelerimizin stratejik planları, performans programları, faaliyet raporları, bütçe ve kaynak ihtiyacı tabloları ile iklim, enerji, eşitlik, çevre, sağlık ve sosyal politika alanlarındaki tamamlayıcı belgeleri bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler, belediyelerimizin önemli bir bölümünün SKA'larla ilişkili çok sayıda hizmet ve faaliyet yürüttüğünü; buna karşılık bu faaliyetlerin SKA kodları, göstergeler, bütçe bağlantıları ve sonuç ölçümüyle ilişkilendirilmesi bakımından farklı kurumsallaşma düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir.

Burada özellikle vurgulanması gereken husus, raporun belediyeleri mutlak hizmet başarılarına göre sıralayan bir çalışma olmadığıdır. Rapor kapsamında üretilen değerlendirmeler, SKA'ların belediyelerin kurumsal belge ve yönetim mimarisi içerisinde ne ölçüde görünür, ölçülebilir, izlenebilir ve raporlanabilir hale getirildiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, mevcut durumu tespit etmenin ötesinde belediyelerimizin stratejik planlama, performans yönetimi, veri üretimi ve raporlama kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik bir referans niteliğindedir.

Türkiye Belediyeler Birliği olarak önümüzdeki dönemde de belediyelerimizin SKA'ları yerel politika ve hizmet süreçlerine daha güçlü biçimde dâhil etmelerine; ortak göstergeler geliştirmelerine, güvenilir veri üretmelerine ve yerel düzeyde ilerlemeyi düzenli olarak izlemelerine yönelik çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Raporun hazırlanmasına katkıda bulunan pilot belediyelerimize, Birliğimizin ilgili birimlerine, uzmanlarımıza ve sürece destek veren bütün paydaşlarımıza teşekkür ediyor; çalışmanın yerel yönetimlerimiz için yol gösterici olmasını temenni ediyorum.

Dr. Şengül ALTAN ARSLAN

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının yerleştirilmesi, küresel düzeyde belirlenen hedeflerin yalnızca yerel politika metinlerinde anılması anlamına gelmemektedir. Gerçek bir yerleştirme süreci; amaçların belediyelerin stratejik önceliklerine uyarlanması, ölçülebilir hedeflere dönüştürülmesini, yıllık faaliyetler ve bütçe kaynaklarıyla ilişkilendirilmesini, uygulama sonuçlarının izlenmesini ve kamuoyuna düzenli olarak raporlanmasını gerektirmektedir.

Türkiye Belediyeler Birliği tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu, bu kurumsal süreci farklı belediye ölçekleri üzerinden incelemek ve Türkiye'deki yerel yönetimlerin SKA yerleştirme kapasitesine ilişkin karşılaştırmalı bir görünüm sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında raporun kapsamı, temel araştırma soruları ve değerlendirme yaklaşımı belirlenmiştir. Belediyelerin SKA'lara ilişkin katkılarının yalnızca proje ve faaliyet örnekleri üzerinden değil; planlama, programlama, bütçeleme, uygulama ve raporlama döngüsünün bütünü üzerinden değerlendirilmesi benimsenmiştir. Böylece belediyelerin sürdürülebilir kalkınma gündemine ilişkin kurumsal kapasitelerinin daha nesnel ve sistematik biçimde analiz edilmesi amaçlanmıştır.

İkinci aşamada, Türkiye'deki farklı yerel yönetim yapılarını mümkün olduğunca yansıtacak genişletilmiş bir pilot havuz oluşturulmuştur. Başlangıçta belirlenen 14 pilot belediyeye, raporlama sürecinin temsiliyetinin ve analiz bütünlüğünün korunması amacıyla 3 tamamlayıcı belediye daha dâhil edilmiş; çalışma 17 belediye üzerinden yürütülmüştür. Pilotların belirlenmesinde coğrafi dağılım, büyükşehir, il ve ilçe belediyesi statüsü, farklı nüfus ve kurumsal kapasite ölçekleri ile kurumsal belgelere erişilebilirlik birlikte dikkate alınmıştır.

Üçüncü aşamada belediyelere ait kurumsal belge envanteri oluşturulmuştur. Bu kapsamda 2020–2024 ve 2025–2029 dönemlerine ilişkin stratejik planlar, 2022–2025 performans programları, 2022–2024 faaliyet raporları, bütçe ve kaynak ihtiyacı tabloları ile kamuya açık tamamlayıcı politika belgeleri incelenmiştir. VLR raporları, Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planları, sera gazı envanterleri, iklim eylem planları, yeşil şehir eylem planları, sıfır atık planları, yerel eşitlik eylem planları ve benzeri dokümanlar da değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

Belge inceleme sürecinde ortak bir kodlama ve değerlendirme mimarisi kullanılmıştır. Belediyelerin genel SKA yerelleştirme ve içselleştirme düzeyini ortaya koyan 100 puanlık skrolama sistemi ile her bir SKA'nın belediye belgelerindeki görünürlüğünü ayrı ayrı inceleyen 17 SKA matrisi birlikte uygulanmıştır. Böylece bir taraftan belediyelerin genel kurumsal kapasitesi, diğer taraftan her bir amaca ilişkin planlama ve raporlama derinliği değerlendirilebilmiştir.

Çalışmanın sonraki aşamasında elde edilen bulgular belediye ölçekleri, kurumsal belgeler ve tematik alanlar bakımından karşılaştırılmıştır. Büyükşehir belediyelerinde iklim, ulaşım, altyapı, sosyal kapsayıcılık ve yönetim konularının daha çok katmanlı belge yapılarıyla ele alındığı; il ve ilçe belediyelerinde ise çevre, enerji verimliliği, sosyal destek, toplumsal cinsiyet eşitliği, atık yönetimi, kültürel miras ve yerel katılım gibi alanların farklı yoğunluklarda öne çıktığı görülmüştür.

Analiz sonuçları, belediyelerimizin önemli bir bölümünde SKA'larla ilişkili hizmet ve faaliyetlerin mevcut olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte asıl farklılığın, söz konusu çalışmaların kurumsal belgelere yansıtılma ve izlenebilir hale getirilme düzeyinde ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Bazı belediyelerde stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve tamamlayıcı politika belgeleri arasında güçlü bir süreklilik kurulurken; bazı belediyelerde faaliyetlerin açık SKA kodlarıyla, performans göstergeleriyle, bütçe bağlantılarıyla ve sonuç veya etki ölçümleriyle desteklenmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Bu nedenle raporun en önemli çıktılarından biri, belediyelerde SKA yerelleştirmesinin bir sonraki aşamasının farkındalık çalışmalarının ötesine geçmesi gerektiğini ortaya koymasıdır. Ortak ve standartlaştırılmış göstergelerin geliştirilmesi, düzenli ve güvenilir veri üretimi, plan-bütçe ilişkisinin güçlendirilmesi, sonuç ve etki odaklı raporlama ile kurumsal izleme-değerlendirme mekanizmalarının oluşturulması önümüzdeki dönemin temel çalışma alanlarını oluşturmaktadır.

Raporun yalnızca mevcut durumu gösteren bir değerlendirme metni olarak değil, belediyelerimizin kurumsal kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olacak dinamik bir öğrenme ve politika geliştirme aracı olarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında ortaya çıkan deneyim ve metodolojik birikimin, ilerleyen dönemlerde daha fazla belediyeyi kapsayan değerlendirmelere, ortak gösterge setlerine ve düzenli izleme çalışmalarına temel oluşturacağına inanıyoruz.

Çalışmanın bütün aşamalarında katkı sağlayan pilot belediyelerimize, teknik değerlendirme ve geri bildirim süreçlerine katılan belediye temsilcilerine, Birliğimizin ilgili birimlerine ve raporun hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Yahya Can DURA

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ · (VSR YAZARI)

Küresel boyutta, SDG'lerin yerelleştirilmesi ana hedefi, küresel amaçların yerel politika belgelerinde sembolik olarak görünür hale getirilmesi yerine daha kapsamlı bir kurumsal dönüşümü ifade etmektedir. Yerelleştirmenin analitik olarak değerlendirilebilmesi için SKA'ların belediyelerin stratejik planlama, performans programlama, bütçeleme, uygulama, izleme ve hesap verme süreçleri içerisinde ne ölçüde karşılık bulduğunun birlikte incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye Belediyeler Birliği tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporunun temel araştırma problemi bu gereklilik üzerine kurulmuştur. Çalışmada, belediyelerin SKA'larla ilişkisi yalnızca amaçlara yapılan doğrudan atıflar, proje listeleri veya iyi uygulama örnekleri üzerinden ele alınmamış; söz konusu ilişkinin belediyelerin kurumsal belge ve yönetim mimarisi içerisinde ne ölçüde sistematik, ölçülebilir, bütçelendirilebilir, izlenebilir ve raporlanabilir olduğu araştırılmıştır.

Bu yaklaşım çerçevesinde rapor, Türkiye'nin ulusal düzeyde hazırladığı Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporları ile belediyelerin hazırladığı Gönüllü Yerel Değerlendirme raporları arasında tamamlayıcı bir analiz düzeyi oluşturmaktadır. Çalışmanın ulusaltı niteliği, tek bir belediyenin performansının derinlemesine incelenmesinden ziyade, farklı tür ve ölçekteki belediyelerin ortak bir metodolojik çerçeve altında karşılaştırılmasına dayanmaktadır.

Araştırma kapsamı, farklı coğrafi bölgeleri, belediye statülerini ve kurumsal kapasite düzeylerini yansıtacak biçimde oluşturulan 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuzdan meydana gelmektedir. Başlangıçta belirlenen 14 belediyeye, temsiliyetin, takvim yönetiminin ve analiz bütünlüğünün korunması amacıyla 3 tamamlayıcı belediye dâhil edilmiştir. Pilot havuzda büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin birlikte yer alması, farklı görev alanları ve kurumsal ölçekler arasında doğrudan bir hizmet performansı kıyaslaması yapmak için değil; SKA'ların farklı yerel yönetim yapılarında nasıl kurumsallaştığını incelemek için tercih edilmiştir.

Raporun ana analiz birimi, belediyelerin kamuya açık kurumsal belgeleridir. Bu kapsamda 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları, 2022–2025 performans programları, 2022–2024 faaliyet raporları, bütçe ve kaynak ihtiyacı tabloları ile erişilebilen tamamlayıcı politika ve izleme belgeleri incelenmiştir. VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, yeşil şehir eylem planı, enerji yönetim sistemi, sıfır atık planı, yerel eşitlik eylem planı, sosyal politika belgesi ve kent sağlığı profili gibi belgeler, zorunlu planlama belgelerinin ötesinde gelişen kurumsal kapasitenin göstergeleri olarak değerlendirilmiştir.

Metodolojik çerçeve iki temel analiz aracından oluşmaktadır. İlk araç, belediyelerin genel SKA yerelleştirme ve içselleştirme düzeyini değerlendiren 100 puanlık skorum sistemidir. Bu sistemde:

Stratejik planlarda SKA içselleştirme düzeyi 30 puan,

Performans programı ve bütçede SKA yerelleştirme düzeyi 20 puan,

Faaliyet raporlarında SKA uygulama ve hesap verme düzeyi 25 puan,

SKA kapsamı, denge ve yerel önceliklere uyarlama düzeyi 15 puan,

Tamamlayıcı politika belgeleri ve izleme kapasitesi 10 puan

üzerinden değerlendirilmiştir.

Her ana kriterin altında beş alt kriter tanımlanmış; gözlenen kurumsal durumlar 0, 1 ve 2 puanla kodlanmıştır. Alt kriterlerden elde edilen ham puanlar, ilgili ana kriterin toplam ağırlığına göre normalize edilerek belediyelerin 100 puan üzerinden genel değerlendirme skorları oluşturulmuştur. Bu yapı, değerlendirmelerin yalnızca doğrudan SKA ifadelerine değil, politika bütünlüğü, gösterge kullanımı, bütçe bağlantısı, uygulama kanıtı, izleme kapasitesi ve kurumsal belge sürekliliği gibi unsurlara dayanmasını sağlamıştır.

İkinci analiz aracı, her belediye için ayrı ayrı oluşturulan 17 SKA matrisidir. Matrisin satırlarında 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı; sütunlarında ise stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları ve VLR veya tamamlayıcı politika belgeleri yer almaktadır. Her bir hücre 0, 1 ve 2 düzeyinde kodlanmıştır.

Belge türlerinin yönetim döngüsündeki işlevsel farklılıkları dikkate alınarak stratejik plan ve performans programı sütunlarına 1,25; faaliyet raporları sütununa 1,50; VLR ve tamamlayıcı politika belgesi sütununa 1,25 ağırlık verilmiştir. Faaliyet raporlarına daha yüksek ağırlık tanınması, bu belgelerin yalnızca niyet ve planlama düzeyini değil, gerçekleştirilen faaliyetleri ve uygulama sonuçlarını göstermesiyle ilişkilidir. Böylece her bir SKA'nın belediyenin planlama, uygulama ve raporlama döngüsündeki kurumsal görünürlüğü ayrı ayrı analiz edilmiştir.

İki analiz aracının birlikte kullanılması metodolojik açıdan önemlidir. Genel skrolama sistemi belediyenin kurumsal SKA mimarisinin bütününe ilişkin bir değerlendirme sunarken, 17 SKA matrisi tematik farklılaşmaları görünür hale getirmektedir. Bir belediyenin genel skorunun yüksek olması, bütün SKA'larda aynı düzeyde kurumsallaşma bulunduğu anlamına gelmemektedir. Benzer şekilde, belirli SKA'larda güçlü politika ve uygulamalara sahip bir belediye, bu kapasiteyi yönetim döngüsünün bütününe yayamadığında genel kurumsallaşma skorunda daha sınırlı bir düzeyde kalabilmektedir.

Araştırma bulguları, belediyelerin önemli bir bölümünün SKA'larla doğrudan veya dolaylı biçimde ilişkili çok sayıda hizmet yürüttüğünü göstermektedir. Bununla birlikte belediyeler arasındaki temel ayrışma, faaliyetlerin varlığından çok bu faaliyetlerin SKA-alt hedef-gösterge ilişkisi içerisinde tanımlanması, bütçe ve kaynaklarla ilişkilendirilmesi, gerçekleştirmelerinin izlenmesi ve sonuç veya etki düzeyinde raporlanması bakımından ortaya çıkmaktadır.

Özellikle SKA 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, SKA 13 – İklim Eylemi, SKA 12 – Sorumlu Üretim ve Tüketim, SKA 16 – Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar ile sosyal kapsayıcılıkla ilişkili amaçların belediye belgelerinde daha görünür olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte amaçların kurumsal belgelerdeki dağılımı, belediyelerin ölçeğine, görev alanına, yerel ihtiyaçlarına ve geliştirdikleri tamamlayıcı politika belgelerine göre farklılaşmaktadır.

Çalışmanın ortaya koyduğu önemli bulgulardan biri, tamamlayıcı politika belgelerinin SKA yerelleştirmesinde kurumsal bir kaldıraç işlevi görmesidir. VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, eşitlik eylem planı veya sıfır atık planı gibi belgeler, SKA bağlantısını zorunlu planlama metinlerinin ötesine taşımakta; politika sürekliliği, veri üretimi, izleme ve raporlama bakımından daha güçlü bir kurumsal zemin oluşturmaktadır.

Raporun bulguları değerlendirilirken metodolojik sınırlılıkların da dikkate alınması gerekmektedir. Araştırma kamuya açık kurumsal belgelere dayandığından, belediyelerin uyguladığı ancak belgelerine yeterince yansıtmadığı faaliyetlerin analizde sınırlı görünürlük taşıması mümkündür. Belediyeler arasında belge hazırlama standardı, veri kalitesi, gösterge tasarımı ve sonuç ölçümü bakımından farklılıklar bulunması da karşılaştırılabilirliği etkileyebilmektedir.

Bu nedenle raporda sunulan skorlar belediyelerin mutlak hizmet başarısını, kurumsal yeterliliğini veya kentlerin genel sürdürülebilirlik düzeyini ölçmemektedir. Skorlar, SKA'ların belediyelerin kurumsal belge mimarisi içerisinde ne ölçüde görünür, tutarlı, ölçülebilir, izlenebilir ve raporlanabilir hale getirildiğine ilişkin analitik göstergelerdir. Bu ayırım, rapor bulgularının doğru yorumlanması bakımından temel önemdedir.

Çalışmanın Türkiye’de yerel düzeyde SKA raporlamasının geliştirilmesine yönelik ilk karşılaştırmalı adımlardan biri olduğu değerlendirilmektedir. Kullanılan metodoloji, gelecekte daha geniş belediye örnekleriyle gerçekleştirilecek çalışmalara, ortak gösterge ve veri standartlarının geliştirilmesine, dönemsel izleme raporlarına ve belediye ölçeklerine göre farklılaştırılmış kapasite geliştirme programlarına uyarlanabilecek niteliktedir.

Raporun hazırlanması sürecinde kurumsal belgelerini kamuoyuyla paylaşan ve değerlendirme süreçlerine katkı sunan pilot belediyelerimize, teknik geri bildirim sağlayan belediye temsilcilerine, Birliğimizin ilgili birimlerine ve çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma alanındaki katkılarının daha sistematik, kanıta dayalı ve karşılaştırılabilir biçimde görünür hale gelmesine katkı sunmasını diliyorum.

02

BÖLÜM 2

Yönetici Özeti

Raporun Temel Bulguları ve Çerçevesi

TBB tarafından hazırlanan SKA-VSR raporu, Türkiye’de belediyelerin SKA’lara katkısını ulusaltı düzeyde, karşılaştırmalı ve belge-temelli bir yaklaşımla değerlendiren ilk çalışma niteliğindedir. Bu yönüyle rapor, Türkiye’nin 2016 ve 2019 yıllarında sunduğu Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporları ile belediyeler tarafından hazırlanan Gönüllü Yerel Değerlendirme raporları arasında tamamlayıcı bir köprü kurmakta; yerel yönetimlerin SKA gündemine ilişkin kurumsal birikimini, uygulama kapasitesini ve gelişim alanlarını bütüncül biçimde görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Bu raporun temel hareket noktası, belediyelerin SKA’lara ilişkin katkılarının yalnızca genel beyanlar, proje örnekleri veya amaçlara yapılan atıflar üzerinden değerlendirilemeyeceğidir. SKA’ların yerel düzeyde gerçek anlamda içselleştirilmesi; stratejik planlarda hedef ve gösterge düzeyinde yer bulmasına, performans programlarında yıllık faaliyet ve kaynak ihtiyacıyla ilişkilendirilmesine, faaliyet raporlarında uygulama ve sonuç düzeyinde izlenmesine ve varsa tamamlayıcı politika belgeleriyle desteklenmesine bağlıdır. Bu nedenle raporda, her bir SKA’nın belediyelerin kurumsal belge seti, hizmet alanları, performans göstergeleri, faaliyet sonuçları ve izleme/raporlama belgeleri içindeki görünürlüğü incelenmiştir.

Çalışma, TBB’nin SKA-VSR hazırlık süreci kapsamında belirlenen 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuz üzerinden yürütülmüştür. Bu havuz, başlangıçta belirlenen 14 pilot belediye ile raporlama sürecinin temsiliyet, takvim ve analiz bütünlüğünün korunması amacıyla tedbiren sürece dâhil edilen 3 tamamlayıcı belediyeden oluşmaktadır. Pilot havuz, farklı coğrafi bölgeleri, büyükşehir belediyesi, il belediyesi ve ilçe belediyesi ölçeklerini ve farklı kurumsal kapasite düzeylerini birlikte yansıtacak şekilde kurgulanmıştır. Böylece rapor, yalnızca belirli büyükşehir örneklerine dayanan sınırlı bir değerlendirme yerine, Türkiye’de yerel yönetimlerin SKA yerelleştirme kapasitesine ilişkin daha geniş ve karşılaştırmalı bir fotoğraf sunmaktadır.

Raporun ana gövdesini oluşturan “Kurumsal Plan-Program Belgeleri ile SKA İlişkinin Analizi” bölümü, belediyelerin doğrudan veri girişine ihtiyaç duyulmaksızın, kamuya açık kurumsal belgeleri üzerinden yürütülmüştür. Bu kapsamda belediyelerin 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları, 2022–2025 dönemine ilişkin performans programları, 2022–2024 faaliyet raporları, bütçe/kaynak ihtiyacı tabloları ve varsa VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, sıfır atık planı, yerel eşitlik eylem planı, sosyal politika belgesi, kent sağlığı profili ve benzeri tamamlayıcı politika belgeleri incelenmiştir.

Metodolojik olarak rapor, iki ana araç üzerine kurulmuştur. İlk araç, belediyelerin genel SKA yerelleştirme ve içselleştirme düzeyini ölçen 100 puanlık skorum sistemidir. Bu sistemde stratejik planlarda SKA içselleştirme düzeyi 30 puan, performans programı ve bütçede SKA yerelleştirme düzeyi 20 puan, faaliyet raporlarında SKA uygulama ve hesap verme düzeyi 25 puan, SKA kapsamı, denge ve yerel önceliklere uyarılma 15 puan, tamamlayıcı politika belgeleri ve izleme kapasitesi ise 10 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Her ana kriter altında beş alt kriter kullanılmış; alt kriterler 0, 1 ve 2 puanla kodlanmış ve ilgili ana kriter ağırlığına göre normalize edilmiştir.

İkinci araç ise her belediye için oluşturulan 17 SKA matrisidir. Bu matriste satırlarda 17 SKA, sütunlarda ise stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları ve VLR/politika belgesi yer almaktadır. Her hücre 0, 1 ve 2 puanla kodlanmış; stratejik plan ve performans programı sütunlarına 1,25, faaliyet raporları sütununa 1,50, VLR/politika belgesi sütununa ise 1,25 ağırlık verilmiştir. Bu yapı sayesinde her SKA’nın belediyenin kurumsal belge ve yönetim döngüsü içinde ne ölçüde görünür olduğu ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Raporun bulguları, Türkiye’de belediyelerin SKA gündemine farklı düzeylerde temas ettiğini; ancak asıl ayrışmanın artık SKA’lara değinip değinmemekten ziyade, SKA’ların ne ölçüde ölçülebilir, izlenebilir, bütçelendirilebilir ve raporlanabilir hale getirildiği noktasında ortaya çıktığını göstermektedir. Birçok belediyede stratejik planlar ile faaliyet raporları arasında belirli bir uyum kurulmuş olmakla birlikte, SKA-alt hedef-gösterge mantığıyla tam standartlaştırılmış bir raporlama yapısının tüm belediyelerde aynı düzeyde gelişmediği görülmektedir. Bu nedenle raporda yüksek puanları belirleyen temel unsur, yalnızca sürdürülebilirlik dilinin kullanılması değil; bu dile eşlik eden VLR, SECAP, sera gazı envanteri, iklim eylem planı, yeşil şehir eylem planı, performans programı ve bütçe bağlantısı gibi kurumsal araçların varlığıdır.

Analiz, SKA yerelleştirmesinde özellikle SKA 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, SKA 13 – İklim Eylemi, SKA 12 – Sorumlu Üretim ve Tüketim, SKA 16 – Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar ve sosyal kapsayıcılıkla ilişkili SKA başlıklarının birçok belediyede belirgin biçimde öne çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte belediyeler arasında tematik öncelikler farklılaşmaktadır. Büyükşehir belediyelerinde iklim, ulaşım, altyapı, sosyal kapsayıcılık ve yönetim başlıkları daha çok katmanlı belge yapılarıyla görünür hale gelirken; il ve ilçe belediyelerinde çevre, sıfır atık, sosyal destek, kadın politikaları, enerji verimliliği, kentsel hizmetler ve yerel katılım gibi alanlar farklı yoğunluklarda öne çıkmaktadır.

Çalışma kapsamındaki bazı belediyeler, SKA’ları yalnızca stratejik plan düzeyinde ele almakla kalmayıp, tamamlayıcı politika belgeleriyle destekleyen daha bütüncül bir yerelleştirme profili sergilemektedir. Örneğin Avcılar Belediyesi, 92,5/100 puanla çok yüksek düzeyde SKA yerelleştirme ve içselleştirme bandında değerlendirilmiş; bu sonuçta VLR, iklim/enerji, yeşil şehir, dayanıklılık ve eşitlik belgelerinin yerel politika mimarisine dâhil edilmesi belirleyici olmuştur. Bodrum Belediyesi ise 89,5/100 puanla yüksek düzeyde SKA yerelleştirme bandında yer almakta; stratejik plan, performans programı ve faaliyet alanlarındaki güçlü görünürlüğe rağmen VLR/VSR benzeri doğrudan bir SKA değerlendirme raporunun bulunmaması ve sonuç/etki analizinin her SKA için aynı düzeyde standartlaşmamış olması nedeniyle çok yüksek banda geçememektedir.

Büyükşehir belediyeleri özelinde analiz, kurumsal belge çeşitliliği, iklim ve enerji belgeleri, stratejik plan-faaliyet raporu sürekliliği ve sosyal kapsayıcılık başlıklarının güçlü alanlar olduğunu göstermektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Mersin Büyükşehir Belediyesi örneklerinde, stratejik planlar, performans programları, faaliyet raporları ve iklim/yeşil şehir veya SECAP gibi tamamlayıcı belgeler birlikte okunduğunda, plan-uygulama-izleme zincirinin belirli ölçüde kurumsallaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, VLR benzeri bütüncül SKA raporlarının bulunmaması ve faaliyet raporlarında tüm amaçların SDG-alt hedef-gösterge mantığıyla standartlaştırılmaması, bu belediyeleri çok yüksek bant yerine yüksek bantta tutan unsurlar arasında yer almaktadır.

İl belediyeleri açısından Niğde ve Amasya örnekleri, sürdürülebilirlik yaklaşımının daha çok yaşanabilir kent, çevre, enerji, sıfır atık, iklim uyumu ve temel kentsel hizmetler ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir. Niğde Belediyesi, stratejik plan ve performans programında SKA’ları daha açık kullanması, enerji yönetim sistemi ve çevre hedeflerinde kurumsal kapasite sergilemesi nedeniyle il belediyeleri içinde öne çıkmaktadır. Amasya Belediyesi ise stratejik yönelim, faaliyet görünürlüğü ve iklim uyum kapasitesi bakımından güçlü bir profil sunmaktadır. Bununla birlikte il belediyelerinde sürdürülebilirlik gündeminin çoğu zaman büyükşehir belediyelerindeki kadar çok katmanlı ve belge çeşitliliği yüksek bir kurumsal derinliğe henüz ulaşmadığı görülmektedir.

İlçe belediyeleri, raporda özellikle tematik derinlik ve yerel uygulama kapasitesi bakımından dikkat çekici bir çeşitlilik göstermektedir. Avcılar, Bodrum, Nilüfer, Buca, Gaziemir, Karatay, Tarsus, Safranbolu ve benzeri örneklerde sosyal kapsayıcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim, atık yönetimi, yeşil alan, kültürel miras, katılımcılık ve yerel ortaklıklar gibi başlıklarda güçlü belge-temelli izler bulunmaktadır. Bu durum, SKA yerelleştirmesinin yalnızca büyükşehir ölçeğine özgü olmadığını; kurumsal belge üretimi, tematik politika geliştirme ve izleme kapasitesi olan ilçe belediyelerinde de güçlü biçimde gelişebildiğini göstermektedir.

Raporun ortaya koyduğu en önemli kurumsal derslerden biri, belediyelerin SKA'lara katkısının çoğu zaman faaliyet eksikliğinden ziyade, bu faaliyetlerin SKA diliyle, gösterge mantığıyla, bütçe bağlantısıyla ve sonuç/etki düzeyinde raporlanması konusundaki farklılıklardan etkilendiğidir. Başka bir ifadeyle, birçok belediye SKA'larla ilişkili hizmetler yürütmekte; ancak bu hizmetleri stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve tamamlayıcı politika belgeleri arasında bütüncül, izlenebilir ve karşılaştırılabilir bir yapıda sunma düzeyi farklılaşmaktadır. Bu nedenle rapor, belediyelerde SKA yerelleştirmesinin bir sonraki aşamasının yalnızca farkındalık değil; standart gösterge setleri, veri üretimi, izleme-değerlendirme, bütçe bağlantısı ve hesap verebilirlik kapasitesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Rapor aynı zamanda tamamlayıcı politika belgelerinin SKA yerelleştirmesinde kritik bir kaldıraç işlevi gördüğünü göstermektedir. VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, yeşil şehir eylem planı, enerji yönetim sistemi, yerel eşitlik eylem planı, sıfır atık planı ve benzeri belgeler, belediyelerin SKA bağlantısını zorunlu planlama belgelerinin ötesine taşımakta; izleme, raporlama ve politika sürekliliği bakımından daha güçlü bir kurumsal zemin üretmektedir. Bu tür belgelerin varlığı, belediyelerin yalnızca SKA'lara temas ettiğini değil, ilgili amaçları daha sistematik ve ölçülebilir politika araçlarıyla desteklediğini göstermektedir.

Bununla birlikte rapor, bazı sınırlılıkları da açık biçimde ortaya koymaktadır. İnceleme kamuya açık kurumsal belgeler üzerinden yürütüldüğü için, belediyelerin belgeye yansımayan bazı uygulamaları analizde sınırlı görünürlük taşıyabilmektedir. Ayrıca belediyeler arasında belge hazırlama kalitesi, performans göstergesi standardı, bütçe-SKA eşleştirmesi, sonuç/etki ölçümü ve doğrudan SKA kodlaması bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle raporda üretilen puanlar, belediyelerin mutlak hizmet başarısını değil; SKA'ların belediye kurumsal belge mimarisi içinde ne ölçüde görünür, ölçülebilir, izlenebilir ve raporlanabilir hale geldiğini göstermektedir.

Genel olarak TBB'nin SKA-VSR çalışması, Türkiye'de belediyelerin sürdürülebilir kalkınma gündemine önemli ölçüde temas ettiğini, ancak bu temasın kurumsallaşma düzeyinin belediyeden belediyeye değiştiğini ortaya koymaktadır. Yüksek performans sergileyen belediyelerde SKA ilişkisi, stratejik planlardan performans programlarına, faaliyet raporlarından tamamlayıcı politika belgelerine uzanan çok katmanlı bir belge zinciri içinde görünür hale gelmektedir. Gelişime açık belediyelerde ise çoğu zaman faaliyetlerin varlığından ziyade, bu faaliyetlerin açık SKA kodlaması, performans göstergesi, bütçe bağlantısı, sonuç/etki analizi ve izleme raporlamasıyla desteklenmesi ihtiyacı öne çıkmaktadır.

Bu yönüyle rapor, yalnızca mevcut durumu değerlendiren teknik bir analiz belgesi değil; Türkiye'de yerel yönetimlerin SKA raporlama kapasitesinin daha standart, karşılaştırılabilir, kanıta dayalı ve kurumsallaşmış bir yapıya kavuşması için önemli bir başlangıç noktasıdır. TBB'nin Türkiye'nin ilk VSR'ı niteliğindeki bu çalışması, belediyelerin sürdürülebilir kalkınma alanındaki katkılarını ulusal ve uluslararası düzeyde daha görünür kılmakta; aynı zamanda yerel yönetimlerin stratejik planlama, performans yönetimi, veri üretimi, izleme-değerlendirme ve hesap verebilirlik kapasitesini güçlendirecek gelecek çalışmalar için kapsamlı bir referans çerçevesi sunmaktadır.

VSR RAPORU HAZIRLIK SÜRECİ · ÇALIŞMA GRUBU ÜYELERİ

Dr. Şengül ALTAN ARSLAN	TBB Genel Sekreter Yardımcısı
Doç. Dr. Yahya Can DURA	TBB Dış İlişkiler Müdürü · VSR Yazarı
Murat KODAZ	TBB Dış İlişkiler Müdürlüğü · Koordinatör Uzman
Prof. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Nurdagül AKIN	Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Prof. Dr. Süheyla Suzan GÖKALP	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü
Bahar YALÇIN	Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

03

BÖLÜM 3

Kısaltmalar ve Temel Kavramlar

Terimler ve Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde, raporda kullanılan temel kısaltmalar ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu kapsamında öne çıkan kavramlara yer verilmektedir. Rapor boyunca Türkçe kullanımda “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” ifadesi esas alınmış; ilk kullanımdan sonra “SKA” kısaltması tercih edilmiştir. Uluslararası literatür ve mevcut ana rapor gövdesinde kullanılan “SDG” ifadesi ise aynı kavramın İngilizce karşılığı olan “Sustainable Development Goals” anlamında kullanılmıştır.

Kısaltma	Açılım
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SDG	Sustainable Development Goals
SKA-VSR	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu
VSR	Voluntary Subnational Review / Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme
VLR	Voluntary Local Review / Gönüllü Yerel Değerlendirme
VNR	Voluntary National Review / Gönüllü Ulusal Değerlendirme
HLPF	High-Level Political Forum / Yüksek Düzeyli Siyasi Forum
BM	Birleşmiş Milletler
UN-Habitat	United Nations Human Settlements Programme / Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change / Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
COP	Conference of the Parties / Taraflar Konferansı
MDG	Millennium Development Goals / Milenyum Kalkınma Amaçları
MBB	Marmara Belediyeler Birliği
UCLG	United Cities and Local Governments / Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı
SECAP	Sustainable Energy and Climate Action Plan / Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı
IGES	Institute for Global Environmental Strategies
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
ABB	Ankara Büyükşehir Belediyesi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Kavram	Açıklama
Sürdürülebilir Kalkınma	Bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini zayıflatmayan; ekonomik gelişme, sosyal kapsayıcılık ve çevresel korumayı birlikte ele alan kalkınma yaklaşımıdır.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	2015 yılında kabul edilen 2030 Gündemi kapsamında yer alan 17 küresel amaçtır. Bu raporda belediyelerin söz konusu amaçları yerel düzeyde ne ölçüde kurumsallaştırdığı incelenmektedir.
SKA'ların Yerelleştirilmesi	Küresel SKA çerçevesinin belediyelerin görev, yetki, hizmet alanı, stratejik planı, performans programı, bütçesi, faaliyet raporu ve izleme belgeleriyle ilişkilendirilmesi sürecidir.
Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme	Yerel yönetim birlikleri veya ulusaltı kuruluşlar tarafından hazırlanan; yerel yönetimlerin SKA'lara katkısını, kapasitesini, güçlü alanlarını ve gelişim ihtiyaçlarını bütüncül biçimde değerlendiren rapordur.
Gönüllü Yerel Değerlendirme	Bir belediye veya yerel yönetim tarafından hazırlanan; ilgili yerel yönetimin SKA uygulamalarını, stratejik hedeflerini, faaliyetlerini ve göstergelerini değerlendiren rapordur.
Gönüllü Ulusal Değerlendirme	Ulusal hükümetler tarafından hazırlanan ve ülkelerin SKA ilerlemesini ulusal politika, strateji, uygulama ve gösterge düzeyinde değerlendiren rapordur.
Kurumsal Belge Seti	Bu rapor kapsamında belediyelerin stratejik planları, performans programları, faaliyet raporları, bütçe/kaynak ihtiyacı tabloları ve varsa tamamlayıcı politika belgelerinden oluşan belge bütününü ifade eder.
Stratejik Plan	Belediyenin orta vadeli amaçlarını, hedeflerini, göstergelerini ve önceliklerini ortaya koyan temel kurumsal planlama belgesidir.
Performans Programı	Stratejik plandaki amaç ve hedeflerin yıllık faaliyetlere, performans göstergelerine, hedef değerlere ve kaynak ihtiyaçlarına dönüştürüldüğü program belgesidir.
Faaliyet Raporu	Belediyenin ilgili yıl içinde yürüttüğü faaliyetleri, performans gerçekleştirmelerini, çıktılarını, hizmet sonuçlarını ve hesap verme bilgilerini içeren raporlama belgesidir.
Bütçe / Kaynak İhtiyacı Tabloları	SKA bağlantılı faaliyetlerin yalnızca hedef veya faaliyet olarak değil, kaynak tahsisi ve maliyetlendirme düzeyinde de karşılık bulup bulmadığını gösteren tablolarıdır.
Tamamlayıcı Politika Belgeleri	VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, sıfır atık planı, yerel eşitlik eylem planı, sosyal politika belgesi, kent sağlığı profili, yeşil şehir eylem planı ve benzeri tematik belgelerdir.
Planlama İzi	Bir SKA'nın stratejik planda amaç, hedef, strateji, gösterge veya yerel sorun tanımlı düzeyinde görünür olup olmadığını ifade eder.
Programlama / Bütçeleme İzi	Bir SKA'nın performans programlarında faaliyet, proje, performans göstergesi, hedef değer veya kaynak ihtiyacı düzeyinde karşılık bulup bulmadığını ifade eder.
Uygulama ve Raporlama İzi	Bir SKA alanında yürütülen uygulamaların faaliyet raporlarında çıktı, yararlanıcı, gerçekleşme, sonuç veya hesap verme bilgisiyle yer alıp almadığını ifade eder.
Tamamlayıcı Politika / İzleme İzi	Bir SKA'nın VLR, SECAP, iklim eylem planı, yerel eşitlik eylem planı, sıfır atık planı veya benzeri tamamlayıcı politika ve izleme belgeleriyle desteklenip desteklenmediğini ifade eder.
Belge-Temelli Analiz	Belediyelerin SKA katkısını doğrudan beyanlara veya tekil proje anlatılarına değil, resmî kurumsal belgelerde yer alan kanıtlara dayalı olarak değerlendiren analiz yaklaşımıdır.
Kanıtı Dayalı Değerlendirme	Bir bulgunun, yorumun veya puanın belediyenin resmî belge setinde yer alan açık, dolaylı veya sınırlı kanıtlara dayandırılmasıdır.

Kavram	Açıklama
Doğrudan Kanıt	Bir SKA'nın açık biçimde stratejik hedef, performans göstergesi, faaliyet, bütçe, sonuç veya politika belgesiyle ilişkilendirildiği durumdur.
Dolaylı Kanıt	SKA'ya doğrudan atıf bulunmamakla birlikte, belediyenin faaliyet veya hizmet alanının ilgili SKA ile anlamlı biçimde ilişkilendirilebildiği durumdur.
Sınırlı Kanıt	İlgili SKA'ya ilişkin genel, parçalı veya zayıf düzeyde temas bulunması; ancak belge zinciri içinde yeterli süreklilik veya ölçülebilirlik olmaması durumdur.
100 Puanlık Skolama Sistemi	Belediyelerin genel SKA yerelleştirme ve içselleştirme düzeyini değerlendirmek için kullanılan; stratejik plan, performans programı/bütçe, faaliyet raporu, kapsam-denge-yerel uyarılama ve tamamlayıcı belgelerden oluşan puanlama sistemidir.
0/1/2 Kodlama Sistemi	Alt kriterlerin değerlendirilmesinde kullanılan sistemdir. 2 puan güçlü ve doğrudan kanıtı; 1 puan kısmi veya dolaylı kanıtı; 0 puan yeterli kanıt bulunmadığını ifade eder.
SKA Matrisi	Her belediye için 17 SKA'nın stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları ve VLR/politika belgeleri içinde ne ölçüde görünür olduğunu gösteren analiz tablosudur.
Matris Ağırlıkları	SKA matrisinde belge türlerine verilen ağırlıkları ifade eder. Ana rapor metodolojisinde stratejik plan ve performans programı 1,25; faaliyet raporları 1,50; VLR/politika belgeleri 1,25 ağırlıkla değerlendirilmiştir.
Yerelleştirme Düzeyi	Bir SKA'nın belediyenin belge setinde ne ölçüde güçlü, doğrudan, ölçülebilir, uygulanabilir ve raporlanabilir biçimde yer aldığını gösteren değerlendirme düzeyidir.
Kurumsal İçselleştirme	SKA'ların yalnızca söylemde değil; stratejik hedeflerde, faaliyetlerde, göstergelerde, bütçede, raporlamada ve izleme mekanizmalarında yer bulmasıdır.
Karşılaştırmalı Analiz	Belediyelerin aynı yöntem, aynı kriterler, aynı puanlama mantığı ve aynı matris yaklaşımı üzerinden birlikte değerlendirilmesidir.
17 Belediyelik Genişletilmiş Pilot Havuz	Başlangıçta belirlenen 14 pilot belediye ile raporlama sürecinin temsiliyet, takvim ve analiz bütünlüğünün korunması amacıyla tedbiren sürece dahil edilen 3 tamamlayıcı belediyeden oluşan analiz kümesidir.
Çok Düzeyli Yönetişim	Sürdürülebilir kalkınma ve iklim hedeflerinin yalnızca merkezi yönetimler tarafından değil; ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler ile sivil toplum, akademi, özel sektör ve vatandaşların iş birliği içinde ele alınmasını ifade eder.
Yerel Gündem 21	1992 Rio süreci sonrasında yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma eylem planları geliştirmesini ve katılımcı yerel yönetim mekanizmaları kurmasını öngören yaklaşımdır.
Yeni Kentsel Gündem	2016 Habitat III süreciyle kabul edilen ve sürdürülebilir kentleşme, kapsayıcı şehirler, dayanıklılık ve yerel yönetim için küresel çerçeve sunan gündemdir.
Paris Anlaşması	İklim değişikliğiyle mücadelede azaltım, uyum, finansman, şeffaflık ve kapasite geliştirme alanlarını kapsayan küresel iklim çerçevesidir.
Milenyum Kalkınma Amaçları	2000–2015 döneminde uygulanan ve SKA'ların öncülü niteliğindeki küresel kalkınma amaçları çerçevesidir.

04

BÖLÜM 4

Kavramsal ve Tarihsel Arka Plan

Sürdürülebilir Kalkınmadan Türkiye'nin İlk VSR Sürecine

1. Sürdürülebilirlik Kavramının Ortaya Çıkışı

Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik kalkınma, çevresel koruma ve toplumsal refah arasında uzun vadeli ve dengeli bir ilişki kurulması ihtiyacından doğmuştur. Kavramın temelinde, bugünün ihtiyaçları karşılanırken doğal kaynakların, ekosistemlerin, toplumsal yapıların ve ekonomik üretim kapasitesinin gelecek kuşakların yaşam imkânları aleyhine tüketilmemesi anlayışı yer almaktadır. Bu yönüyle sürdürülebilirlik, yalnızca çevre koruma alanına ait dar bir kavram değil; kalkınmanın niteliğini, kaynak kullanım biçimini, üretim ve tüketim modellerini, sosyal adaleti, kurumsal kapasiteyi ve kuşaklar arası sorumluluğu birlikte ele alan çok boyutlu bir yaklaşımdır. Birleşmiş Milletler tarafından da sürdürülebilirlik, 1987 tarihli Brundtland Komisyonu tanımı çerçevesinde, bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinden ödün vermeden karşılama yaklaşımı olarak ele alınmaktadır (Brundtland Commission and Report, 2016).

Sürdürülebilirlik düşüncesinin ortaya çıkışında 20. yüzyılın ikinci yarısında hızlanan sanayileşme, kentleşme, nüfus artışı, enerji tüketimi ve doğal kaynak baskısı belirleyici olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kalkınma politikaları uzun süre ekonomik büyüme, sanayi üretimi, altyapı yatırımları ve gelir artışı üzerinden değerlendirilmiştir. Ancak 1960'lardan itibaren hava ve su kirliliği, ormansızlaşma, biyolojik çeşitlilik kaybı, plansız kentleşme ve doğal kaynakların hızla tüketilmesi gibi sorunlar, kalkınmanın yalnızca niceliksel büyüme göstergeleriyle ölçülemeyeceğini ortaya koymuştur. Bu dönemde çevre meselesi, ilk kez ekonomik kalkınma modellerinin sürdürülebilirliğiyle birlikte tartışılmaya başlanmıştır.

Bu tartışmanın küresel ölçekte görünür hale gelmesinde 1972 yılında Roma Kulübü tarafından yayımlanan “Büyümenin Sınırları” raporu önemli bir eşik oluşturmıştır. Meadows, Meadows, Randers ve Behrens tarafından hazırlanan çalışma; nüfus artışı, sanayileşme, tarımsal üretim, doğal kaynak kullanımı ve çevre kirliliği arasındaki karşılıklı ilişkiyi sistem dinamikleri yaklaşımıyla ele almış; sınırsız ekonomik büyüme varsayımının sınırlı gezegen kaynaklarıyla bağdaşmadığını vurgulamıştır (Meadows, Dennis L. Meadows, Jorgen Randers, & William W. Behrens III, 1972). Raporun temel katkısı, çevresel sorunları münferit kirlilik olayları olarak değil, üretim-tüketim modelleri ve büyüme paradigmasıyla ilişkili yapısal bir mesele olarak ortaya koymasıdır. Bu nedenle “Büyümenin Sınırları”, sürdürülebilirlik düşüncesinin erken dönem teorik ve politik zeminlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Meadows, Dennis L. Meadows, Jorgen Randers, & William W. Behrens III, 1972).

Aynı yıl düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı, çevre konusunu ilk kez küresel ölçekte hükümetler arası büyük bir politika gündemi haline getirmiştir. 1972 Stockholm Konferansı, çevrenin kalkınmadan bağımsız teknik bir alan olarak değil, insan refahı, ekonomik gelişme ve uluslararası iş birliğiyle birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Birleşmiş Milletler, Stockholm Konferansı'nı çevreyi küresel ölçekte temel bir mesele haline getiren ilk dünya konferansı olarak tanımlamaktadır (Conferences | Environment and sustainable development, 1972). Stockholm Konferansı'nın en önemli sonuçlarından biri, çevre sorunlarının küresel yönetim gündemine taşınması ve çevre politikalarının kurumsallaşması için uluslararası bir zemin oluşturmasıdır. Bu konferans, daha sonra Rio, Johannesburg, Rio+20 ve 2030 Gündemi gibi süreçlere uzanan sürdürülebilir kalkınma hattının başlangıç noktalarından biri olmuştur.

1970'li yıllar boyunca sürdürülebilirlik tartışmaları daha çok çevre koruma, kirlilik kontrolü ve doğal kaynak yönetimi etrafında gelişmiştir. Ancak 1980'li yıllara gelindiğinde çevresel sorunların yoksulluk, gelir eşitsizliği, kalkınma hakkı, gıda güvenliği, enerji kullanımı ve küresel ekonomik düzenle doğrudan ilişkili olduğu daha güçlü biçimde kabul edilmeye başlanmıştır. Bu dönemde temel soru, çevreyi korumak ile kalkınmayı sürdürmek arasında nasıl bir denge kurulabileceği olmuştur. Böylece çevre ile kalkınma arasındaki ilişki, çatışmalı iki alan olarak değil, birlikte yönetilmesi gereken bütünlük bir politika meselesi olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Bu bütünleşik yaklaşım, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayımlanan “Ortak Geleceğimiz” raporu ile kurumsal ve kavramsal açıdan güçlenmiştir. Brundtland Raporu olarak da bilinen bu çalışma, sürdürülebilir kalkınmayı bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama imkânını tehlikeye atmadan karşılayan kalkınma olarak tanımlamıştır (DEVELOPMENT AND INTERNATIONAL ECONOMIC CO-OPERATION: ENVIRONMENT, 1987) . Bu tanım, sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca çevre politikasıyla sınırlı olmadığını; ekonomik büyüme, sosyal adalet, yoksullukla mücadele, katılım, kurumsal kapasite ve kuşaklar arası sorumluluk boyutlarını birlikte içerdiğini ortaya koymuştur. Birleşmiş Milletler kaynaklarında da sürdürülebilirlik tanımının Brundtland Komisyonu çerçevesiyle kurumsallaştığı belirtilmektedir (Brundtland Commission and Report, 2016).

Brundtland Raporu’nun ardından sürdürülebilir kalkınma, uluslararası kalkınma gündeminin merkez kavramlarından biri haline gelmiştir. Bu dönemde sürdürülebilir kalkınmanın üç temel boyutu giderek belirginleşmiştir: ekonomik sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirlik. Ekonomik sürdürülebilirlik, büyümenin kaynak verimliliği ve uzun vadeli üretkenlik temelinde sürdürülmesini; çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların ve ekosistemlerin taşıma kapasitesinin korunmasını; sosyal sürdürülebilirlik ise yoksulluk, eşitsizlik, toplumsal dışlanma ve yaşam kalitesi gibi alanlarda kapsayıcı politikalar geliştirilmesini ifade etmektedir. Bu üç boyut, ilerleyen yıllarda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları mimarisinin de temelini oluşturmuştur.

Bu tarihsel süreç, sürdürülebilirlik kavramının yalnızca çevresel duyarlılık veya kaynak koruma yaklaşımı olarak değil; kalkınmanın yönünü, yöntemini ve ölçüm biçimini yeniden tanımlayan kapsamlı bir paradigma değişimi olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik, bugünkü SKA gündeminde olduğu gibi, yalnızca “ne kadar büyüme sağlandığı” sorusuna değil; bu büyümenin kimleri kapsadığına, hangi kaynaklarla gerçekleştiğine, hangi çevresel maliyetleri doğurduğuna, hangi toplumsal grupları güçlendirdiğine ve gelecek kuşaklara nasıl bir yaşam zemini bıraktığına odaklanan bütüncül bir kalkınma yaklaşımıdır.

2. Rio Süreci, Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetimlerin Rolü

1992 yılında Rio de Janeiro’da düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, sürdürülebilir kalkınma gündeminin küresel ölçekte kurumsallaşmasında en önemli dönüm noktalarından biridir. Stockholm Konferansı çevre meselesini uluslararası politika gündemine taşımışken, Rio Zirvesi çevre ile kalkınma arasındaki ilişkiyi bütüncül bir eylem çerçevesine dönüştürmüştür. Rio süreciyle birlikte sürdürülebilir kalkınma, yalnızca kavramsal bir ilke olmaktan çıkarak devletler, uluslararası kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum, özel sektör ve vatandaşlar bakımından uygulanması gereken çok aktörlü bir politika gündemi haline gelmiştir.

Rio Zirvesi sonucunda kabul edilen temel belgeler arasında Rio Bildirgesi, Gündem 21, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve orman ilkeleri yer almıştır. Bu belgeler, sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca çevre koruma ekseninde değil; karar alma süreçlerine çevre ve kalkınma boyutlarının birlikte dâhil edilmesi, kaynak yönetimi, biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği, katılım, bilgiye erişim ve kurumsal kapasite gibi alanlarda da ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Rio’nun en önemli katkılarından biri, sürdürülebilir kalkınmayı yönetim ölçekleri arasında paylaşılan bir sorumluluk alanı olarak tanımlamasıdır.

Bu çerçevede Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmanın uygulanmasına yönelik kapsamlı bir eylem planı niteliği taşımaktadır. Gündem 21; sosyal ve ekonomik boyutlar, doğal kaynakların korunması ve yönetimi, temel grupların rolünün güçlendirilmesi ve uygulama araçları gibi başlıklar altında geniş bir politika seti sunmuştur. Bu yaklaşım, kalkınma politikalarının yalnızca merkezi yönetimler tarafından belirlenen makro hedeflerle değil, farklı aktörlerin ve yönetim düzeylerinin uygulama kapasitesiyle hayata geçirilebileceğini göstermiştir. Gündem 21'in yerel yönetimlere ilişkin 28. Bölümü ise bu bakımdan özel bir öneme sahiptir (United Nations Conference on Environment & Development, 1992).

Gündem 21'in 28. Bölümü, yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınmadaki rolünü açık biçimde tanımlamıştır. Bu bölümde yerel yönetimlerin ekonomik, sosyal ve çevresel altyapıyı kuran, işleten ve sürdüren kurumlar olduğu; yerel düzeyde planlama süreçlerini yürüttüğü, ulusal ve uluslararası çevre politikalarının uygulanmasında halka en yakın yönetim düzeyi olarak belirleyici rol oynadığı vurgulanmıştır. Ayrıca her yerel yönetimin vatandaşlar, yerel kuruluşlar ve özel sektörle diyalog kurarak kendi “Yerel Gündem 21” sürecini geliştirmesi öngörülmüştür (United Nations Conference on Environment & Development, 1992). Bu yaklaşım, yerel yönetimleri sürdürülebilir kalkınma gündeminin yalnızca uygulayıcısı değil, aynı zamanda katılımcı planlama ve yerel ortaklık süreçlerinin kurucu aktörü olarak konumlandırmıştır.

Yerel Gündem 21 süreçleri, 1990'lı yıllarda dünyanın birçok ülkesinde yerel sürdürülebilirlik eylem planlarının, kent konseylerinin, paydaş toplantılarının, çevre eylem programlarının ve katılımcı yerel yönetim mekanizmalarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu süreçlerde temel amaç, küresel sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin yerel düzeyde somut hedeflere, programlara ve uygulamalara dönüştürülmesidir. Yerel Gündem 21 yaklaşımı, belediyelerin yalnızca altyapı ve hizmet sunan teknik kurumlar olmadığını; aynı zamanda yerel kalkınma, çevre yönetimi, sosyal kapsayıcılık ve demokratik katılım alanlarında stratejik aktörler olduğunu göstermiştir.

Bu dönem, bugünkü SKA yerelleştirme yaklaşımının kurumsal öncülü olarak değerlendirilebilir. Çünkü Yerel Gündem 21, küresel bir gündemin yerel düzeye uyarlanması, yerel paydaşlarla birlikte önceliklendirilmesi, belediye planlarına ve uygulamalarına yansıtılması ve katılımcı biçimde izlenmesi fikrini güçlendirmiştir. Bugün SKA'ların yerelleştirilmesi olarak ifade edilen süreç de benzer bir mantığa dayanmaktadır: küresel amaçların yerel hizmet alanlarına, yerel ihtiyaçlara, belediye planlarına, bütçelere ve performans göstergelerine tercüme edilmesi.

Rio sonrasında 1990'lar boyunca sürdürülebilir kentleşme, katılımcı yerel yönetim ve çevre yönetimi başlıkları güçlenmiştir. 1996 Habitat II Konferansı ile kentleşme ve yerleşim politikaları küresel sürdürülebilirlik gündemiyle daha yakın ilişkilendirilmiştir. 2002 Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, Rio sonrası uygulama kapasitesini ve sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilmesindeki eksiklikleri değerlendirmiştir. 2012 Rio+20 Konferansı ise sürdürülebilir kalkınma gündeminin yenilenmesi ve 2015 sonrası kalkınma çerçevesinin hazırlanması açısından kritik bir aşama olmuştur. Rio+20 sonunda kabul edilen “İstedığımız Gelecek” belgesi, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların bütünsel biçimde ele alınması gerektiğini yeniden teyit etmiş ve SKA'ların geliştirilmesi sürecine zemin hazırlamıştır (The Future We Want, 2012).

Bu gelişmeler yerel yönetimlerin küresel sürdürülebilir kalkınma gündemindeki konumunu giderek güçlendirmiştir. 1992 Rio sürecinde yerel yönetimler öncelikle Yerel Gündem 21 bağlamında katılımcı yerel planlama aktörleri olarak öne çıkarken; 2015 sonrasında SKA'ların yerelleştirilmesi, iklim eylemi, dayanıklı kentler, yerel veri üretimi ve gönüllü yerel/ulusaltı raporlama süreçleriyle daha teknik ve ölçülebilir bir role kavuşmuştur. Bu nedenle Rio süreci, yerel yönetimlerin bugünkü SKA raporlama ekosistemindeki yerinin tarihsel başlangıç noktalarından biri olarak değerlendirilmelidir.

3. Milenyum Kalkınma Amaçlarından Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına

2000 yılında kabul edilen Milenyum Kalkınma Amaçları, küresel kalkınma gündeminin ölçülebilir hedefler ve göstergeler üzerinden izlenmesi bakımından önemli bir dönüm noktasıdır. Birleşmiş Milletler Milenyum Bildirgesi sonrasında şekillenen bu çerçeve, 2015 yılına kadar ulaşılması hedeflenen sekiz temel amaç etrafında uluslararası kalkınma çabalarını bir araya getirmiştir. Aşırı yoksulluk ve açlığın azaltılması, evrensel ilköğretim, toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele, çevresel sürdürülebilirlik ve kalkınma için küresel ortaklık bu amaçların temel başlıklarını oluşturmuştur. Birleşmiş Milletler'in 2015 Milenyum Kalkınma Amaçları Raporu'nda da bu sekiz amacın 15 yıl boyunca küresel kalkınma çerçevesinin ana omurgası olduğu belirtilmiştir (Nations, 2015).

Milenyum Kalkınma Amaçları, kalkınma politikalarında sonuç odaklı yaklaşımın güçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu çerçeve sayesinde ülkelerin belirli hedefler etrafında ilerlemesi izlenmiş; yoksulluk, eğitim, sağlık ve cinsiyet eşitliği gibi alanlarda küresel düzeyde karşılaştırılabilir veriler üretilmiştir. MDG süreci, uluslararası toplumun ortak hedefler etrafında mobilize olabileceğini ve hedef-gösterge mimarisinin kalkınma politikalarının izlenmesinde güçlü bir araç olabileceğini göstermiştir. Ancak bu çerçeve aynı zamanda bazı sınırlılıklar da taşımıştır.

Milenyum Kalkınma Amaçlarının en önemli sınırlılıklarından biri, ağırlıklı olarak gelişmekte olan ülkelere ve temel insani kalkınma göstergelerine odaklanmasıdır. Bu çerçevede kentleşme, yerel yönetim, iklim değişikliği, eşitsizliklerin çok boyutlu yapısı, sürdürülebilir üretim ve tüketim, kurumsal kapasite ve yerel veri sistemleri gibi alanlar bugünkü SKA kapsamına kıyasla daha sınırlı görünürlük taşımıştır. Ayrıca MDG sürecinde yerel yönetimlerin rolü açık ve sistematik bir başlık olarak güçlü biçimde tanımlanmamıştır. Bu nedenle Milenyum Kalkınma Amaçları, kalkınma gündemini ölçülebilir hale getirmiş; ancak sürdürülebilir kalkınmanın çevresel, ekonomik, sosyal ve yönetim boyutlarını bugünkü kapsamıyla bütünleştirmemiştir.

2012 Rio+20 Konferansı sonrasında 2015 sonrası kalkınma gündeminin daha evrensel, bütünsel, kapsayıcı ve çok aktörlü bir yapıya kavuşturulması ihtiyacı güçlenmiştir. Rio+20 sonuç belgesi olan “İstedığımız Gelecek”, yoksulluğun ortadan kaldırılmasını sürdürülebilir kalkınmanın en temel koşulu olarak ele almış; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların bütünsel biçimde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (The Future We Want, 2012). Bu süreç, Milenyum Kalkınma Amaçlarının deneyimlerinden yararlanarak daha geniş kapsamlı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının hazırlanmasına zemin oluşturmuştur.

2015 yılı, küresel sürdürülebilir kalkınma mimarisi bakımından kritik bir yıl olmuştur. Aynı yıl içinde üç önemli uluslararası süreç birbirini tamamlamıştır: Temmuz 2015'te Addis Ababa Eylem Gündemi kabul edilerek kalkınmanın finansmanı çerçevesi güçlendirilmiş; Eylül 2015'te 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi kabul edilmiş; Aralık 2015'te ise Paris Anlaşması ile iklim değişikliğiyle mücadelede yeni küresel çerçeve oluşturulmuştur (Financing for Development, 2025); (Sustainable Development, 2015); (United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), 2015). Bu üç süreç, sürdürülebilir kalkınmanın hedefler, finansman ve iklim eylemi boyutlarının birlikte ele alınması gerektiğini göstermiştir. Addis Ababa Eylem Gündemi, 2015 sonrası kalkınma gündeminin uygulanması için finansman ve uygulama araçlarına ilişkin küresel bir çerçeve sunmuştur.

25 Eylül 2015 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen “Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi”, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı ve 169 hedefle daha kapsamlı ve evrensel bir kalkınma çerçevesi ortaya koymuştur. 2030 Gündemi, Milenyum Kalkınma Amaçlarının aksine yalnızca belirli ülke gruplarına değil, tüm ülkelere ve tüm yönetim düzeylerine hitap eden evrensel bir nitelik taşımaktadır. Birleşmiş Milletler belgelerinde 17 SKA ve 169 hedefin bütünleşik ve bölünmez olduğu vurgulanmıştır (Sustainable Development, 2015).

SKA’ların Milenyum Kalkınma Amaçlarından farklılaşan bir diğer yönü, kalkınmanın ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal boyutlarını birlikte ele almasıdır. SKA’lar yalnızca yoksulluk, eğitim ve sağlık gibi klasik kalkınma başlıklarını değil; iklim eylemi, sürdürülebilir şehirler, sorumlu üretim ve tüketim, eşitsizliklerin azaltılması, barış ve güçlü kurumlar, temiz enerji, sanayi ve altyapı, deniz ve karasal ekosistemler ile ortaklıklar gibi daha geniş bir politika alanını kapsamaktadır. Bu kapsam genişliği, yerel yönetimlerin de SKA gündemi içindeki önemini artırmıştır. Çünkü SKA’ların büyük bir bölümü, yerel düzeyde hizmet, planlama ve uygulama kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir.

Bu dönüşüm, küresel kalkınma gündeminin “yardım ve temel insani gelişme” merkezli bir yaklaşımdan, “dönüşüm, dayanıklılık, sürdürülebilirlik ve çok düzeyli yönetim” merkezli bir yaklaşıma evrildiğini göstermektedir. SKA’lar, her ülkenin kendi ulusal ve yerel koşullarına göre uyarlayabileceği ortak bir çerçeve sunmakta; ancak bu çerçevenin başarısı, hedeflerin ulusal politika belgelerine, yerel stratejik planlara, bütçelere, göstergelere ve raporlama sistemlerine ne ölçüde yerleştirildiğine bağlıdır. Bu nedenle 2030 Gündemi, yalnızca küresel bir amaçlar listesi değil; aynı zamanda yönetim kapasitesini, veri üretimini, izleme sistemlerini ve hesap verebilirliği güçlendiren bir dönüşüm gündemidir.

4. Yerel Yönetimler ve SKA’ların Yerelleştirilmesi

SKA’ların yerelleştirilmesi, küresel amaçların yerel düzeydeki ihtiyaçlara, kurumsal kapasitelere, hizmet alanlarına ve mekânsal önceliklere uyarlanması sürecidir. Bu süreç, SKA’ların yalnızca belediye belgelerinde genel bir referans olarak yer alması anlamına gelmemektedir. Yerelleştirme, amaçların belediyelerin stratejik planlarına, performans programlarına, bütçelerine, faaliyet raporlarına, göstergelerine, hizmet tasarımı, veri üretim sistemlerine ve paydaş katılım mekanizmalarına yansıtılmasını gerektirir. Bu nedenle SKA yerelleştirmesi, belediyeler açısından hem bir politika uyum süreci hem de kurumsal yönetim kapasitesini güçlendiren teknik bir süreçtir.

Yerel yönetimlerin SKA gündemindeki rolü, öncelikle hizmet alanlarının doğrudan niteliğinden kaynaklanmaktadır. Belediyeler; sosyal yardım, gıda desteği, içme suyu ve sanitasyon, atık yönetimi, ulaşım, imar, yeşil alan, kültürel miras, afet hazırlığı, iklim uyumu, enerji verimliliği, kadınlara ve dezavantajlı gruplara yönelik hizmetler, yerel ekonomik kalkınma, mesleki eğitim, katılımcı yönetim ve kurumsal şeffaflık gibi çok geniş bir alanda faaliyet yürütmektedir. Bu hizmet alanlarının her biri bir veya birden fazla SKA ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla belediyeler, SKA’ların sahadaki uygulama kapasitesini belirleyen ana kurumsal aktörler arasında yer almaktadır.

SKA 11’in “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” başlığıyla doğrudan kentleri ve yerleşimleri merkeze alması, yerel yönetimlerin 2030 Gündemi içindeki konumunu açık biçimde görünür kılmıştır. Ancak belediyelerin SKA gündemindeki rolü SKA 11 ile sınırlı değildir. SKA 1 yoksullukla mücadele, SKA 2 gıda güvenliği ve yerel tarım, SKA 3 sağlık ve yaşam kalitesi, SKA 4 yaşam boyu öğrenme, SKA 5 toplumsal cinsiyet eşitliği, SKA 6 su ve sanitasyon, SKA 7 temiz enerji, SKA 10 eşitsizliklerin azaltılması, SKA 12 sorumlu tüketim ve atık yönetimi, SKA 13 iklim eylemi, SKA 15 ekosistem ve yeşil alan yönetimi, SKA 16 şeffaf ve hesap verebilir kurumlar, SKA 17 ise ortaklıklar bakımından belediyelerin doğrudan veya dolaylı katkı alanlarını içermektedir.

Yerelleştirme süreci aynı zamanda SKA'ların yerel gerçekliklere uyarlanmasını gerektirir. Her belediyenin nüfus büyüklüğü, coğrafi konumu, ekonomik yapısı, sosyal ihtiyaçları, çevresel riskleri, kurumsal kapasitesi ve hizmet öncelikleri farklıdır. Bu nedenle SKA'ların yerelleştirilmesi, tüm belediyelerin aynı amaçları aynı yoğunlukta ele alması anlamına gelmez. Örneğin kıyı belediyelerinde SKA 14 sudaki yaşam daha görünür bir yerel öncelik olabilirken, sanayi yoğun bölgelerde SKA 9, SKA 12 ve SKA 13; hızlı göç alan kentlerde SKA 10 ve SKA 11; kırsal karakteri güçlü ilçelerde SKA 2 ve SKA 15 daha belirgin hale gelebilir. Bu nedenle yerelleştirme, küresel amaçların yerel sorunlara ve yerel hizmet alanlarına tercüme edilmesi sürecidir.

SKA'ların belediye yönetim döngüsüne yerleşmesi bakımından stratejik planlar kritik bir başlangıç noktasıdır. Stratejik planlar, belediyenin orta vadeli amaçlarını, hedeflerini, performans göstergelerini ve öncelik alanlarını belirlediği temel politika belgesidir. Ancak SKA yerelleştirmesi yalnızca stratejik planda amaçlara atıf yapılmasıyla tamamlanmaz. Stratejik plandaki hedeflerin yıllık performans programlarına taşınması, bu hedefler için kaynak ihtiyacının belirlenmesi, faaliyetlerin bütçelendirilmesi, yıl sonunda faaliyet raporlarıyla gerçekleştirmelerin açıklanması ve göstergelerin izlenmesi gerekir. Bu zincirin kurulmadığı durumlarda SKA'lar belge içinde görünür olsa bile kurumsal yönetim döngüsüne tam olarak yerleşmiş sayılmaz.

Bu nedenle SKA yerelleştirmesinin teknik boyutu, planlama-programlama-bütçeleme-uygulama-raporlama zincirinin kurulmasıdır. Belediyelerin SKA'lara ilişkin güçlü performans gösterebilmesi için ilgili amaçların stratejik hedeflerle eşleştirilmesi, performans göstergeleriyle ölçülmesi, faaliyet ve projelerle somutlaştırılması, bütçe veya kaynak ihtiyacı tablolarıyla ilişkilendirilmesi ve faaliyet raporlarında sonuç/çıktı bilgileriyle izlenmesi gerekmektedir. Bu yapı, aynı zamanda hesap verebilirliği ve karşılaştırılabilirliği güçlendirmektedir.

Yerel yönetimlerin SKA yerelleştirmesindeki bir diğer önemli işlevi veri üretimidir. Ulusal düzeyde SKA göstergeleri çoğu zaman makro istatistiklerle izlenmektedir. Ancak birçok hedefin gerçek etkisi mahalle, ilçe, kent ve hizmet alanı düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardım alan hane sayısı, kadınlara yönelik hizmetlerden yararlanan kişi sayısı, geri dönüştürülen atık miktarı, yeşil alan miktarı, enerji verimliliği uygulamaları, toplu taşıma erişimi, afet hazırlık kapasitesi, engelli erişilebilirliği, vatandaş başvuruları ve katılımcı mekanizmalar gibi veriler belediye düzeyinde üretilmektedir. Bu nedenle SKA'ların yerelleştirilmesi, aynı zamanda yerel veri kapasitesinin geliştirilmesi anlamına gelmektedir.

Bu raporun metodolojik yaklaşımı da bu çerçeveye dayanmaktadır. Raporda belediyelerin SKA'ları yerelleştirme düzeyi, yalnızca amaçlara yapılan genel atıflar üzerinden değil; her bir SKA'nın belediyenin kurumsal belge seti, hizmet alanları, performans göstergeleri, faaliyet sonuçları, bütçe/kaynak ihtiyacı tabloları ve varsa tamamlayıcı politika belgeleri içindeki görünürlüğü üzerinden değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, SKA yerelleştirmesini soyut bir farkındalık düzeyi olmaktan çıkararak, belediye yönetim döngüsünde izlenebilir bir kurumsal kapasite alanı olarak ele almaktadır. TBB'nin bu SKA-VSR çalışmasında da stratejik planlar, performans programları, faaliyet raporları, bütçe/kaynak ihtiyacı tabloları ve VLR, SECAP, iklim eylem planı, sıfır atık planı, yerel eşitlik eylem planı ve benzeri tamamlayıcı belgeler birlikte değerlendirilmiştir.

5. İklim Süreci, COP Gündemi ve Çok Düzeyli Yönetişim

Sürdürülebilir kalkınma gündemi ile iklim değişikliği gündemi, özellikle 1990'lardan itibaren birbirini tamamlayan iki temel küresel politika alanı haline gelmiştir. 1992 Rio Zirvesi'nde kabul edilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, iklim değişikliğiyle mücadelede hükümetler arası sürecin temelini oluşturmuştur. Bu sözleşme kapsamında düzenlenen Taraflar Konferansı toplantıları, yani COP süreçleri, küresel iklim yönetişiminin ana müzakere platformu haline gelmiştir. COP süreçlerinde emisyon azaltımı, iklim değişikliğine uyum, finansman, teknoloji transferi, kapasite geliştirme ve şeffaflık mekanizmaları gibi başlıklar ele alınmaktadır.

1997 yılında kabul edilen Kyoto Protokolü, sanayileşmiş ülkeler için sera gazı emisyon azaltım yükümlülükleri getirmesi bakımından önemli bir aşama olmuştur. Bununla birlikte Kyoto sistemi, ülkeler arası yükümlülük farklılaşması ve uygulama kapsamı bakımından sınırlı kalmıştır. 2000'li yıllarda iklim değişikliğinin etkilerinin daha görünür hale gelmesi; sıcak hava dalgaları, kuraklık, seller, deniz seviyesi yükselmesi, orman yangınları ve afet risklerindeki artış, iklim gündeminin yalnızca çevre politikası değil, kalkınma, altyapı, kentleşme, sosyal adalet ve ekonomik dayanıklılık meselesi olarak ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

2015 yılında Paris'te düzenlenen COP21'de kabul edilen Paris Anlaşması, iklim değişikliğiyle mücadelede yeni küresel çerçeveyi oluşturmuştur. Anlaşma 12 Aralık 2015'te kabul edilmiş ve 4 Kasım 2016'da yürürlüğe girmiştir. Paris Anlaşması'nın temel hedefi, küresel ortalama sıcaklık artışını sanayi öncesi düzeylere kıyasla 2°C'nin oldukça altında tutmak ve 1,5°C ile sınırlandırma yönünde çaba göstermektir. Bu çerçeve, iklim değişikliğiyle mücadelede azaltım, uyum, finansman, kapasite geliştirme ve şeffaflık gibi başlıkları birlikte ele almaktadır (United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), 2015).

Paris Anlaşması'nın sürdürülebilir kalkınma gündemi açısından önemi, iklim eylemini kalkınma politikalarının merkezine yerleştirmesidir. İklim değişikliği artık yalnızca çevre yönetimiyle sınırlı bir sorun olarak değil; enerji politikası, ulaşım, gıda güvenliği, su yönetimi, afet dayanıklılığı, kentsel planlama, sosyal eşitsizlikler ve ekonomik kalkınma ile ilişkili bütüncül bir risk alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle SKA 13 İklim Eylemi, 2030 Gündemi içinde hem bağımsız bir amaç hem de diğer birçok amacın başarısını etkileyen yatay bir politika alanıdır.

İklim sürecinin yerel yönetimler bakımından önemi özellikle kentleşme bağlamında belirginleşmektedir. Küresel nüfusun önemli bir bölümü kentlerde yaşamakta; enerji tüketimi, ulaşım, yapı stoku, atık üretimi, altyapı sistemleri ve arazi kullanımı kentlerde yoğunlaşmaktadır. Aynı zamanda iklim değişikliğinin etkileri de çoğu zaman yerel düzeyde hissedilmektedir. Aşırı yağış, sel, kuraklık, sıcak hava dalgası, kıyı erozyonu, su stresi, afet riski ve halk sağlığı sorunları belediyelerin doğrudan müdahale alanlarına temas etmektedir. Bu nedenle yerel yönetimler, iklim eyleminin hem azaltım hem uyum boyutunda kritik aktörlerdir.

Bu durum çok düzeyli yönetim yaklaşımını güçlendirmiştir. Çok düzeyli yönetim, iklim ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yalnızca merkezi yönetimler tarafından değil; ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler ile özel sektör, sivil toplum, akademi ve vatandaşların iş birliği içinde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Paris sonrası dönemde şehirler ve yerel yönetimler, ulusal katkı beyanlarının uygulanmasını destekleyen, yerel iklim eylem planları geliştiren, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji uygulamalarını yaygınlaştıran, kentsel dayanıklılığı güçlendiren ve yerel veri üreten aktörler olarak daha görünür hale gelmiştir.

2016 yılında Quito'da kabul edilen Yeni Kentsel Gündem, sürdürülebilir kentleşmenin 2030 Gündemi ve iklim eylemiyle ilişkisini güçlendirmiştir. Habitat III Konferansı'nda kabul edilen Yeni Kentsel Gündem, kentlerin planlanması, inşa edilmesi, finanse edilmesi, yönetilmesi ve izlenmesi biçimlerinin sürdürülebilir kalkınma açısından belirleyici olduğunu vurgulamıştır. UN-Habitat kaynaklarında Yeni Kentsel Gündem'in 20 Ekim 2016'da Quito'da kabul edildiği ve 23 Aralık 2016'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandığı belirtilmektedir (Yeni Kentsel Gündem, 2017) .

Yeni Kentsel Gündem, yerel yönetimlerin kentsel planlama, konut, kamusal alan, ulaşım, altyapı, çevre yönetimi, iklim dayanıklılığı, toplumsal kapsayıcılık ve yerel yönetim alanlarındaki rolünü güçlendirmiştir. Bu gündem, SKA 11 ile doğrudan bağlantılı olmakla birlikte, aynı zamanda SKA 6, SKA 7, SKA 10, SKA 12, SKA 13, SKA 15, SKA 16 ve SKA 17 gibi birçok amaçla da ilişkilidir. Bu nedenle kentleşme, sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca bir sektörel başlığı değil, farklı amaçların birlikte hayata geçirildiği temel uygulama alanlarından biridir.

Yerel yönetimlerin hazırladığı iklim eylem planları, SECAP belgeleri, sera gazı envanterleri, enerji yönetim sistemleri, yeşil şehir eylem planları, sıfır atık planları, dayanıklılık stratejileri ve yerel eşitlik eylem planları bu bağlamda önem kazanmaktadır. Bu belgeler, belediyelerin SKA'lara katkısını yalnızca stratejik plan düzeyinde değil, tematik ve teknik politika belgeleri düzeyinde de görünür kılmaktadır. Özellikle SKA 7, SKA 11, SKA 12, SKA 13 ve SKA 15 bakımından bu tür belgeler güçlü kanıt niteliği taşımaktadır.

Bu nedenle iklim süreci, COP gündemi ve çok düzeyli yönetim yaklaşımı, SKA-VSR raporlaması açısından doğrudan önemlidir. Belediyelerin iklim, enerji, çevre, atık, dayanıklılık ve yeşil alan alanlarında ürettiği belgeler, aynı zamanda SKA yerelleştirmesinin kurumsal izlerini oluşturmaktadır. Bu raporda tamamlayıcı politika belgelerinin değerlendirmeye dâhil edilmesi, iklim ve sürdürülebilir kalkınma gündemlerinin yerel düzeyde artık birbirinden ayrı değil, bütünleşik biçimde ele alınması gerektiği anlayışına dayanmaktadır.

6. SKA Raporlama Türleri: VNR, VLR ve VSR

2030 Gündemi, ülkelerin ve yerel yönetimlerin SKA ilerlemesini düzenli, şeffaf ve kanıta dayalı biçimde izlemelerini teşvik etmektedir. Bu kapsamda üç temel raporlama türü öne çıkmaktadır: Gönüllü Ulusal Değerlendirme, Gönüllü Yerel Değerlendirme ve Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme.

VNR raporları, ülkelerin ulusal düzeyde SKA uygulamalarını ve ilerlemelerini ortaya koyarken; VLR raporları belediyelerin kendi yerel uygulamalarını SKA çerçevesinde görünür kılmasına imkân vermektedir. Birleşmiş Milletler, VNR sürecini ülkelerin SKA uygulamalarına ilişkin deneyimlerini, başarılarını, zorluklarını ve öğrenme süreçlerini paylaşmalarını sağlayan gönüllü bir takip ve gözden geçirme mekanizması olarak ele almaktadır (Voluntary National Reviews, 2025).

VLR raporları ise yerel ve bölgesel yönetimlerin SKA uygulamalarını kendi ölçeklerinde izlemelerine ve görünür kılmalarına imkân tanımaktadır. UN-Habitat, VLR'leri SKA'ların yerelleştirilmesini hızlandıran güçlü araçlar olarak değerlendirmektedir (Voluntary Local Reviews, 2024) .

VSR raporları ise tekil belediye örneklerinin ötesine geçerek, yerel yönetim sisteminin genel durumunu, farklı belediye türleri arasındaki kapasite farklılıklarını ve yerel yönetimlerin SKA'lara toplam katkısını daha bütüncül biçimde değerlendirmektedir. UCLG kaynaklarında VSR'ler, yerel ve bölgesel yönetim birliklerinin belirli bir ülkede ulusaltı düzeyde SKA'lara ilişkin ilerleme, zorluk, fırsat ve ihtiyaçları raporlamasına imkân veren araçlar olarak tanımlanmaktadır (Voluntary Subnational Reviews, 2026). Bu yönüyle VNR, VLR ve VSR raporları birbirini dışlayan değil, birbirini tamamlayan araçlardır.

Ulusal raporlar ülke düzeyindeki politika çerçevesini ortaya koyarken, yerel ve ulusaltı raporlar bu politikaların sahadaki karşılığını, belediyelerin uygulama kapasitesini ve yerel düzeydeki kurumsallaşma düzeyini görünür hale getirmektedir.

Rapor Türü	Hazırlayan Aktör	Ölçek	Temel İşlev
VNR – Gönüllü Ulusal Değerlendirme	Ulusal hükümet	Ülke düzeyi	SKA ilerlemesini ulusal politika, strateji, hedef ve göstergeler üzerinden değerlendirmek
VLR – Gönüllü Yerel Değerlendirme	Belediye / yerel yönetim	Kent veya belediye düzeyi	Yerel hizmetlerin, stratejik planların, göstergelerin ve uygulamaların SKA'larla ilişkisini ortaya koymak
VSR – Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme	Yerel yönetim birliği / bölgesel ya da ulusal yerel yönetim kuruluşu	Ulusaltı / yerel yönetim sistemi	Yerel yönetimlerin ortak katkısını, kurumsal kapasitesini, güçlü alanlarını ve gelişim ihtiyaçlarını karşılaştırmalı biçimde değerlendirmek

7. Türkiye’de SKA Raporlaması: VNR’den VLR ve VSR Sürecine

Türkiye’de SKA raporlaması, öncelikle ulusal düzeyde hazırlanan Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporları ile başlamış; ardından belediyeler tarafından hazırlanan Gönüllü Yerel Değerlendirme raporlarıyla yerel düzeye taşınmış; TBB tarafından hazırlanan bu çalışma ile de ulusaltı düzeyde yeni ve bütüncül bir aşamaya ulaşmıştır.

Türkiye, 2030 Gündemi kapsamında ilk Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporunu 2016 yılında, ikinci Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporunu ise 2019 yılında Birleşmiş Milletler Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu’na sunmuştur. 2016 raporu Türkiye’nin SKA’lara uyum sürecine ilişkin ilk ulusal çerçeveyi ortaya koyarken, 2019 raporu SKA’ların ulusal politika belgeleri, kalkınma planları ve kurumsal uygulama alanlarıyla ilişkisini daha kapsamlı biçimde değerlendirmiştir (Turkey’s Sustainable Development Goals 2nd VNR, 2019).

Türkiye’nin 2019 VNR sürecinde yerel yönetimlerin katkılarının derlenmesi bakımından TBB önemli bir rol üstlenmiştir. Bu süreçte resmi yazı ve e-posta yoluyla toplam 37 farklı belediye ile temas kurulmuş, süreç boyunca 102 kişiyle görüşülmüş ve 22 belediyeden toplam 100 proje TBB’ye iletilmiştir. Bu çalışma, yerel yönetim uygulamalarının SKA gündemiyle ilişkilendirilmesi ve ulusal raporlama sürecine yerel katkının yansıtılması bakımından önemli bir deneyim oluşturmıştır.

Ulusal raporlama sürecinin ardından Türkiye’de bazı belediyeler SKA’ların yerel düzeyde izlenmesi ve raporlanması amacıyla Gönüllü Yerel Değerlendirme raporları hazırlamıştır. Türkiye’de bugüne kadar VLR veya bölgesel değerlendirme niteliğinde uluslararası platformlarda görünürlük kazanmış başlıca örnekler kronolojik olarak aşağıda özetlenmektedir (Voluntary Local Reviews, 2024).

Bu örnekler, Türkiye’de SKA raporlamasının yalnızca ulusal düzeyde kalmadığını; büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri ve bölgesel yerel yönetim birlikleri düzeyinde de gelişmeye başladığını göstermektedir. VLR raporları, belediyelerin SKA’lara ilişkin yerel uygulamalarını, stratejik planlarını, faaliyetlerini, göstergelerini ve kurumsal önceliklerini uluslararası raporlama diliyle görünür kılmalarına imkân tanımıştır. Aynı zamanda bu raporlar, belediyelerin kendi kurumsal veri altyapılarını, izleme-değerlendirme kapasitelerini ve paydaş katılım mekanizmalarını geliştirmeleri bakımından da önemli bir araç işlevi görmüştür.

Bununla birlikte VLR raporları doğası gereği tekil belediye ölçeğinde hazırlanmakta ve her belediyenin kendi yerel önceliklerini, uygulamalarını ve göstergelerini merkeze almaktadır. Bu nedenle Türkiye’de yerel yönetimlerin SKA’lara katkısını daha geniş bir çerçevede, farklı belediye türleri ve bölgeler arasında karşılaştırmalı biçimde değerlendirecek ulusaltı bir raporlama yaklaşımına ihtiyaç bulunmaktadır. TBB tarafından hazırlanan bu VSR çalışması, tam olarak bu ihtiyaca karşılık gelmektedir.

Yıl	Belediye / Kuruluş	Rapor Türü / Ölçek
2021	İzmir Büyükşehir Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2021	Sultanbeyli Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2021	Karatay Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2022	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2022	Avcılar Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2022	Marmara Belediyeler Birliği / Marmara Bölgesi	Gönüllü Bölgesel Değerlendirme
2023	Karatay Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu
2023	Fatih Belediyesi	Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu

8. TBB'nin SKA-VSR Çalışmasının Konumu ve Katkısı

TBB tarafından hazırlanan bu çalışma, Türkiye’de yerel yönetimlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına katkısını ulusaltı düzeyde değerlendiren ilk Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu niteliğindedir. Bu yönüyle rapor, Türkiye’nin SKA raporlama sürecinde VNR ve VLR örneklerini tamamlayan; ancak ölçeği, yöntemi ve karşılaştırmalı analiz yaklaşımı bakımından onlardan ayrılan yeni bir kurumsal aşamayı temsil etmektedir.

Türkiye’nin 2016 ve 2019 yıllarında sunduğu VNR raporları ulusal düzeydeki politika ve uygulama çerçevesini ortaya koymuştur. Belediyeler tarafından hazırlanan VLR raporları ise belirli kent ve ilçelerde SKA’ların yerel düzeyde nasıl ele alındığını göstermiştir. TBB’nin VSR çalışması ise bu iki düzey arasında tamamlayıcı bir köprü kurmakta; Türkiye’de belediyelerin SKA yerelleştirme performansını tekil belediye örneklerinin ötesine taşıyarak ulusaltı ölçekte, karşılaştırmalı ve belge-temelli bir yaklaşımla analiz etmektedir.

Bu raporun temel farkı, belediyelerin SKA’lara ilişkin genel beyanlarını veya münferit iyi uygulamalarını derlemekle sınırlı kalmamasıdır. Çalışma, her bir belediyede SKA’ların stratejik planlara, performans programlarına, bütçe ve kaynak ihtiyacı tablolarına, faaliyet raporlarına, performans göstergelerine ve varsa

tamamlayıcı politika belgelerine ne ölçüde yansıdığını incelemektedir. Böylece SKA’ların belediye yönetim döngüsü içinde planlama, programlama, bütçeleme, uygulama, raporlama ve izleme aşamalarında ne kadar görünür olduğu değerlendirilebilmektedir. TBB’nin rapor metodolojisinde bu yaklaşım açık biçimde benimsenmiş; belediyelerin SKA yerelleştirme düzeyi yalnızca genel atıflar üzerinden değil, kurumsal belge seti, hizmet alanları, göstergeler, faaliyet sonuçları ve tamamlayıcı politika belgeleri üzerinden analiz edilmiştir.

TBB’nin VSR çalışması, 17 pilot belediye üzerinden Türkiye’de yerel yönetim çeşitliliğini temsil etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma; büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyelerini birlikte ele almakta; farklı coğrafi bölgelerden belediyeleri kapsayarak Türkiye’de SKA yerelleştirme kapasitesinin yalnızca belirli büyükşehir örnekleri üzerinden değil, farklı ölçek ve kurumsal yapılara sahip belediyeler üzerinden okunmasına imkân sağlamaktadır.

Bu yönüyle rapor, Türkiye’de SKA raporlamasının yeni bir aşamasını ifade etmektedir. İlk aşamada ulusal düzeyde SKA ilerlemesi VNR raporlarıyla ortaya konulmuş; ikinci aşamada bazı belediyeler VLR raporlarıyla kendi yerel katkılarını görünür kılmıştır. Bu çalışma ise üçüncü aşama olarak, yerel yönetim sisteminin genel durumunu, belediyeler arası kapasite farklılıklarını, güçlü alanları ve gelişime açık başlıkları birlikte değerlendiren bir VSR çerçevesi sunmaktadır.

Raporun Türkiye’nin ilk VSR’ı olması, çalışmaya hem ulusal hem de uluslararası düzeyde stratejik bir önem kazandırmaktadır. Ulusal düzeyde rapor, belediyelerin SKA’lara katkısını daha görünür, ölçülebilir ve kanıta dayalı hale getirmektedir. Yerel düzeyde belediyelere kendi planlama, uygulama, izleme ve raporlama kapasitelerini karşılaştırmalı biçimde görme imkânı sunmaktadır. Uluslararası düzeyde ise Türkiye’de yerel yönetimlerin SKA gündemine ilişkin kurumsal birikimini, uygulama kapasitesini ve gelişim alanlarını küresel SKA raporlama ekosistemine taşıyabilecek bir referans belge niteliği taşımaktadır.

Bu rapor aynı zamanda bir kapasite geliştirme aracıdır. Belediyelerin güçlü olduğu SKA alanlarını, sınırlı görünürlük taşıyan hedefleri, belge seti içinde eksik kalan bağlantıları, izleme-raporlama kapasitesindeki farklılıkları ve tamamlayıcı politika belgelerinin rolünü ortaya koymaktadır. Böylece gelecek dönemde belediyelere yönelik eğitim, teknik destek, veri standardizasyonu, rehberlik ve izleme-değerlendirme çalışmalarının hangi alanlarda yoğunlaşması gerektiğine ilişkin somut bir zemin üretmektedir.

Genel olarak bu çalışma, Türkiye’de belediyelerin SKA gündemine önemli ölçüde temas ettiğini; ancak belediyeler arasındaki asıl farkın artık SKA’lara değinip değinmemekten çok, SKA’ları ne ölçüde ölçülebilir, izlenebilir, bütçelendirilebilir ve raporlanabilir hale getirdikleri noktasında ortaya çıktığını göstermektedir. Bu nedenle TBB’nin SKA-VSR çalışması, Türkiye’de sürdürülebilir kalkınmanın yerelleştirilmesi bakımından yalnızca mevcut durumu değerlendiren bir rapor değil; aynı zamanda daha standart, karşılaştırılabilir, kanıta dayalı ve kurumsallaşmış bir yerel SKA raporlama kapasitesine geçiş için önemli bir başlangıç noktasıdır.

9. Raporlama Yaklaşımının Önemi

SKA raporlamasının temel önemi, yerel yönetimlerin katkılarını yalnızca görünür kılmakla sınırlı değildir. Raporlama süreci, belediyeler açısından aynı zamanda kurumsal öğrenme, veri kalitesini artırma, birimler arası koordinasyonu güçlendirme, stratejik planlarla yıllık performans programları arasındaki bağlantıyı netleştirme ve faaliyet raporlarını sonuç odaklı hale getirme işlevi görmektedir.

Bu çerçevede VLR ve VSR türü raporlar, yalnızca dış paydaşlara sunulan tanıtıcı belgeler olarak değerlendirilmemelidir. Bu raporlar, belediyelerin kendi yönetim döngülerini iyileştirmesine katkı sunan kurumsal araçlardır. Bir belediyenin SKA’lara katkısını ortaya koyabilmesi; stratejik hedeflerini, faaliyetlerini, bütçe bağlantılarını, performans göstergelerini, sonuçlarını ve öğrenme kapasitesini birlikte izleyebilmesine bağlıdır.

TBB’nin SKA-VSR raporu bu açıdan üç düzeyde katkı üretmektedir. Birincisi, Türkiye’de belediyelerin SKA’lara katkısını daha görünür, karşılaştırılabilir ve kanıta dayalı hale getirmektedir. İkincisi, belediyelerin stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu, bütçe bağlantısı ve tamamlayıcı politika belgeleri arasındaki ilişkiyi analiz ederek kurumsal gelişim alanlarını ortaya koymaktadır. Üçüncüsü, ulusal ve uluslararası platformlarda Türkiye’de yerel yönetimlerin SKA gündemine ilişkin deneyimini ve kapasitesini bütüncül biçimde temsil edebilecek bir çerçeve oluşturmaktadır.

Bu nedenle TBB’nin çalışması, Türkiye’de belediyelerin SKA yerelleştirme kapasitesini değerlendiren bir kanıt seti olmanın yanında, gelecek dönemde yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma raporlamasının daha standart, karşılaştırılabilir ve kurumsallaşmış bir yapıya kavuşması bakımından da önemli bir referans niteliği taşımaktadır.

05

BÖLÜM 5

TBB'de VSR Hazırlık Süreci

Süreç · Pilot Belediyeler · Metodoloji

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) tarafından yürütülen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu (SKA-VSR) hazırlık süreci, belediyelerin SKA'lara katkılarını veriye dayalı biçimde görünür kılmayı, yerel düzeyde izleme-değerlendirme-raporlama kültürünü güçlendirmeyi ve belediyeler arasında iyi uygulama paylaşımını sistematik hale getirmeyi amaçlayan çok aşamalı bir çalışmadır.

Süreç, 18 Mart 2025 tarihinde gerçekleştirilen ilk çalışma grubu toplantısıyla başlatılmış; Temmuz 2025'te uygulanan "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Süreci Pilot Belediye Anketi" ile belediyelerin SKA farkındalığı, kurumsal hazırlık düzeyi, veri üretme kapasitesi ve pilot sürece katılım iradesi hakkında ilk veri seti oluşturulmuştur.

Pilot belediyelerin belirlenmesinde yalnızca gönüllülük beyanı esas alınmamış; kurumsal sahiplik, SKA'lardan sorumlu birim veya personel varlığı, izleme-raporlama mekanizması, SKA odaklı stratejik plan veya eylem planı, bilgi düzeyi, yerelleştirme farkındalığı, bölgesel denge, belediye türü çeşitliliği ve tamamlayıcı göstergeler birlikte değerlendirilmiştir.

Başlangıçta 14 belediyelik ana pilot grup belirlenmiş; raporlama takviminin kesintiye uğramaması ve bölgesel/kurumsal temsiliyetin korunması amacıyla 3 belediye daha tamamlayıcı nitelikte sürece dahil edilerek çalışma 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuz üzerinden yürütülmüştür. 20 Mayıs 2026 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Teknik Doğrulama ve Geri Bildirim Çalıştayı ile taslak VSR raporundaki veri, analiz, skora ve belediye bazlı ön değerlendirmeler belediye temsilcileriyle birlikte ele alınmış; veri üretim süreçleri, stratejik planlama yaklaşımları, gösterge setleri ve kurumsal raporlama kapasitesine ilişkin geri bildirimler nihai rapor hazırlık sürecine girdi oluşturacak şekilde kayıt altına alınmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, yerel yönetimlerin hizmet alanlarıyla doğrudan kesişen çok boyutlu bir kalkınma gündemi sunmaktadır. Sosyal hizmetlerden iklim eylemine, temiz su ve sanitasyondan sürdürülebilir şehirler ve topluluklara kadar pek çok başlık, belediyelerin stratejik planlama, yatırım, hizmet sunumu ve izleme-raporlama süreçleriyle yakından ilişkilidir.

Bu çerçevede TBB'nin hazırladığı SKA-VSR çalışması, belediyelerin SKA'ların yerelleştirilmesine yönelik katkılarını yalnızca anlatı düzeyinde değil; kurumsal belgeler, göstergeler, veri girişleri ve belediye bazlı teknik değerlendirmeler üzerinden ortaya koymayı hedeflemektedir. Süreç, merkezi bir masa başı çalışması olarak değil, belediyelerin doğrudan katkısıyla ilerleyen, teknik doğrulama ve geri bildirim döngülerini içeren katılımcı bir raporlama süreci olarak kurgulanmıştır.

TBB'nin SKA-VSR sürecine girme gerekçesi, belediyelerin SKA'lar bakımından mevcut durumunu görünür kılmanın ötesinde, yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma gündemini kurumsal planlama ve performans yönetimi süreçlerine daha güçlü biçimde yerleştirmesine katkı sağlamaktır.

BU KAPSAMDA SÜRECİN TEMEL AMAÇLARI AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR

Amaç Alanı	Açıklama
Görünürlük	Belediyelerin 2023–2025 döneminde SKA'lara katkı sunan proje, faaliyet ve uygulamalarını görünür kılmak.
Veri temelli değerlendirme	Belediyelerin katkılarını göstergeler, kanıt belgeler ve kurumsal dokümanlar üzerinden değerlendirmek.
Kurumsal içselleştirme	SKA'ların stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve hizmet üretim süreçlerine ne ölçüde yansıdığını analiz etmek.
Kapasite geliştirme	Belediyelerin veri üretimi, izleme-raporlama ve SKA yerelleştirme alanındaki gelişim ihtiyaçlarını tespit etmek.
Öğrenme ve yaygınlaştırma	Farklı ölçek ve türde belediyeler arasında iyi uygulama paylaşımını ve karşılaştırmalı öğrenmeyi desteklemek.

Aşağıdaki tablo, SKA-VSR hazırlık sürecinde 18 Mart 2025 tarihinden 20 Mayıs 2026 tarihinde gerçekleştirilen teknik doğrulama ve geri bildirim çalıştayına kadar yürütülen temel adımları ve çalıştay sonrasında raporlama sürecine yansıyan güncel durumu özetlemektedir.

Tarih / Dönem	Çalışma	Kısa Açıklama
18 Mart 2025	İlk Çalışma Grubu Toplantısı	TBB koordinasyonunda SKA-VSR hazırlık süreci başlatılmış; belediyelerin SKA kapasitesi, karşılaşılan zorluklar, göstergeler, ölçüm metodolojisi, veri kaynakları ve anket temelli veri toplama ihtiyacı ele alınmıştır.
Temmuz 2025	Pilot Belediye Anketinin Uygulanması	Pilot belediyelerin belirlenmesine altlık oluşturmak amacıyla “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Süreci Pilot Belediye Anketi” uygulanmış; anket belediyelerin kurumsal hazırlık düzeyi, veri üretme kapasitesi ve gönüllülük durumuna ilişkin başlangıç verisi sağlanmıştır.
2 Eylül 2025	İkinci Çalışma Grubu Toplantısı	Anket sonuçları ve pilot belediye talepleri değerlendirilmiş; pilot seçimin yalnızca gönüllülüğe dayanmaması, bölgesel temsil, belediye türü, stratejik plan entegrasyonu ve kurumsal kapasite gibi kriterlerle desteklenmesi gerektiği ele alınmıştır.
Eylül 2025	Akademik Görüş ve Katkıların Talep Edilmesi	Çalışma grubu üyelerinden ve özellikle akademisyenlerden görüş ve katkı talep edilerek metodoloji, gösterge yapısı ve kapasite geliştirme boyutlarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.
21 Ocak 2026	Üçüncü Çalışma Grubu Toplantısı	Çekirdek veri seti, netleşen pilot belediyeler, seçilen SKA’lar, metodoloji, skor hesaplama mimarisi ve makro destekli veri giriş dosyası teknik olarak değerlendirilmiştir.
20 Şubat 2026	Pilot Belediyelere Resmî Yazı ve Eklerin Gönderilmesi	Pilot belediyelerden süreci koordine edecek temsilci bilgileri ile SKA-VSR Ön Hazırlık Gösterge Değerlendirme Formu talep edilmiş; 2023–2025 dönemine ilişkin proje, faaliyet, uygulama, veri ve kanıtların sistematik toplanması başlatılmıştır.
Nisan-Mayıs 2026	Pilot Havuzun Tedbiren Güçlendirilmesi	Bazı belediyelerden veri giriş dosyası ve formların zamanında alınamaması ihtimali dikkate alınarak 14 belediyelik ana pilot grubun yanı sıra 3 tamamlayıcı belediye sürece dahil edilmiş; böylece genişletilmiş pilot havuz 17 belediyeye ulaşmıştır.
20 Mayıs 2026	Teknik Doğrulama ve Geri Bildirim Çalıştayının Gerçekleştirilmesi	Taslak VSR raporunda yer alan veri, analiz, skor ve belediye bazlı ön değerlendirmeler belediye temsilcileriyle paylaşılmış; stratejik planlama, gösterge setleri, veri üretimi, ortak metodoloji, kurumsal raporlama kapasitesi, düzeltme ve ek belge ihtiyaçlarına ilişkin geri bildirimler alınmıştır.

Türkiye Belediyeler Birliği ev sahipliğinde 20 Mayıs 2026 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen VSR-SKA Teknik Doğrulama ve Geri Bildirim Çalıştayı, klasik sunum ağırlıklı bir toplantıdan ziyade teknik doğrulama ve ortak değerlendirme çalışması olarak yürütülmüştür. Çalıştay kapsamında büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin temsilcileri bir araya gelmiş; hazırlanan VSR taslak raporu kapsamında belediyelere ilişkin ön değerlendirme sonuçları paylaşılmıştır.

Çalıştay süresince belediyelerin stratejik planları, performans programları, faaliyet raporları, yerel eşitlik eylem planları, SECAP belgeleri, Gönüllü Yerel Değerlendirme (VLR) raporları ve benzeri tamamlayıcı dokümanlar üzerinden yapılan analizler ele alınmıştır. Değerlendirme süreçlerinde belediyelerin yalnızca mevcut performanslarının değil; veri üretme kapasitesi, kurumsal koordinasyon düzeyi, belge erişilebilirliği, yerel öncelikleri ve görev-yetki alanlarının da dikkate alındığı vurgulanmıştır. Belediyeler arasında doğrudan bir başarı-başarısızlık karşılaştırması yapılmamış; sonuçlar, kurumsal gelişim alanlarını görünür kılmaya yönelik teknik bir değerlendirme çerçevesi olarak ele alınmıştır.

Oturum	Gerçekleşen İçerik
Ortak Bilgilendirme Oturumu	VSR raporunun amacı, pilot belediyelerin seçilme gerekçesi, veri toplama süreci, 7 SKA kapsamındaki gösterge seti, plan-program-faaliyet raporu inceleme yöntemi, skollama yaklaşımı ve nihai raporda belediyelere yer verme yaklaşımı paylaşılmıştır.
Belediye Bazlı Değerlendirme Oturumları	Her belediye için veri özeti, SKA bazlı skor, güçlü alanlar, plan-program-faaliyet raporu bulguları ve düzeltme/ek belge ihtiyaçları sistematik biçimde değerlendirilmiştir.
Ortak Değerlendirme ve Sonuçlandırma	Veri toplamada yaşanan güçlükler, SKA göstergelerinin belediye sistemlerine entegrasyonu, TBB'nin teknik destek alanları, nihai rapor dili/kapsamı ve bundan sonraki takvim ele alınmıştır.

ÇALIŞTAY PROGRAMI

Saat	Program
09.45 – 10.00	Açılış Konuşması / Dr. Şengül ALTAN ARSLAN – Genel Sekreter Yardımcısı (TBB)
10.00 – 10.40	Ortak Bilgilendirme Oturumu: VSR Raporu Genel Tanıtımı / Doç. Dr. Yahya Can DURA ve Murat KODAZ
11.00 – 11.15	Çalıştay işleyişine ilişkin bilgilendirme / Funda AKSU
11.15 – 13.30	Belediye Bazlı Değerlendirme Oturumu: Büyükşehir/İl Belediyeleri ve İlçe Belediyeleri teknik oturumları
14.00 – 16.00	Paralel Oturumlar devam
16.30 – 17.15	Ortak Değerlendirme Oturumu – Soru ve Cevaplar / Prof. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN
17.15 – 17.30	Kapanış Konuşması / Dr. Şengül ALTAN ARSLAN

Çalıştay sonunda elde edilen geri bildirimler, VSR raporunun nihai hale getirilmesinde kullanılacak teknik düzeltme ve geliştirme alanlarını görünür kılmıştır. Öne çıkan genel değerlendirme başlıkları aşağıda özetlenmektedir.

Değerlendirme Alanı	Çalıştayda Öne Çıkan Bulgular / Geri Bildirimler
Kurumsal planlama ve SKA entegrasyonu	SKA'ların belediyelerin kurumsal planlama süreçlerine giderek daha fazla entegre olduğu; ancak stratejik plan, performans programı, bütçe ve faaliyet raporlarıyla daha sistematik biçimde ilişkilendirilmesine ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmiştir. SECAP, yerel eşitlik eylem planı, dayanıklılık eylem planı ve VLR/VSR benzeri araçların SKA izleme mimarisiyle daha güçlü bağlanması gerektiği vurgulanmıştır.
Veri üretimi ve kurumsal koordinasyon	Belediyelerin farklı kurumlardan yoğun veri talebi aldığı; tekrar eden veri üretim süreçlerinin kurumsal kapasite üzerinde yük oluşturabildiği ifade edilmiştir. Veri üretiminin yalnızca teknik bir faaliyet değil; kurum içi koordinasyon, veri standardizasyonu ve kurumsal öğrenme süreçlerini içeren bir dönüşüm alanı olduğu belirtilmiştir.
Ortak metodoloji ve gösterge tanımları	Aktif yeşil alan, toplu taşımaya erişim, hizmet erişilebilirliği, hava kalitesi, sosyal yardım göstergeleri, LED aydınlatma, sıcak yemek hizmetleri, PM2.5/PM10 verileri, kurumsal sera gazı emisyonları ve iklim uyum yatırımları gibi başlıklarda ortak tanım ve standart ihtiyacı öne çıkmıştır.
CBS ve mekânsal analiz kapasitesi	Bazı göstergelerin sağlıklı biçimde değerlendirilebilmesi için coğrafi bilgi sistemleri ve mekânsal analiz kapasitesinin güçlendirilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.
Sosyal yardım göstergeleri	Yalnızca başvuru sayılarının değil, yardım kriterlerini karşılayan ve fiilen hizmetten yararlanan kişi sayılarının esas alınmasının daha sağlıklı sonuçlar üreteceği; sosyoekonomik ve demografik yapı ile sosyal yardımlara ayrılan bütçe payının da dikkate alınabileceği belirtilmiştir.
Değerlendirme sonuçlarının kullanımı	SKA değerlendirmelerinin belediyeler açısından yalnızca puanlama olarak görülmemesi; güçlü yönleri ve gelişime açık alanları görünür kılan, stratejik planlama, veri yönetimi ve kurumsal kapasite geliştirme süreçlerine katkı sağlayan bir araç olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.
Sonraki adımlar	Endeks ve gösterge setlerinin belediyelerden gelecek geri bildirimlerle geliştirilebileceği; yerel bağlam, coğrafi koşullar, sosyoekonomik farklılıklar ve belediyelerin görev alanlarının ilerleyen çalışmalarda daha fazla dikkate alınacağı değerlendirilmiştir.

■ PİLOT BELEDİYELERİN TESPİT SÜRECİ

Pilot belediyelerin tespiti, Türkiye'deki yerel yönetim çeşitliliğini yansıtan, veri üretimi ve raporlama sürecini taşıyabilecek, aynı zamanda bölgesel ve kurumsal temsil dengesi kuran yönetilebilir bir çalışma grubu oluşturma amacıyla aşamalı olarak yürütülmüştür. Bu nedenle pilot liste, bir “en başarılı belediyeler” listesi olarak değil; VSR çalışmasının metodolojik ve operasyonel gereklerine uygun bir pilot uygulama grubu olarak kurgulanmıştır.

Temmuz 2025'te uygulanan “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Süreci Pilot Belediye Anketi”, pilot seçim sürecinin başlangıç veri setini oluşturmuştur. Analize esas veri seti 274 belediye kaydından oluşmaktadır. Bu kayıtların 18'i büyükşehir belediyesi, 158'i büyükşehir ilçe belediyesi, 16'sı il belediyesi ve 82'si ilçe belediyesidir.

Belediye Türü	Sayı	Toplam İçindeki Pay
Büyükşehir Belediyesi	18	%6,6
Büyükşehir İlçe Belediyesi	158	%57,7
İl Belediyesi	16	%5,8
İlçe Belediyesi	82	%29,9
Toplam	274	%100

Coğrafi Bölge	Sayı	Toplam İçindeki Pay
Marmara	50	%18,2
Ege	50	%18,2
Karadeniz	46	%16,8
İç Anadolu	36	%13,1
Akdeniz	34	%12,4
Doğu Anadolu	31	%11,3
G.D. Anadolu	27	%9,9
Toplam	274	%100

Pilot seçiminde ilk eşik, belediyenin sürece gönüllü katılım iradesi olmuştur. Ancak VSR süreci yalnızca bir beyan çalışması değil; veri girişleri, kanıt belge paylaşımı, teknik geri bildirim, düzeltme ve doğrulama döngülerini içeren bir raporlama disiplini gerektirdiğinden, gönüllülük tek başına yeterli görülmemiştir.

Aşama	Süzgeç	Esas Alınan Kriter	Sayı	Değerlendirme Mantığı
1	Gönüllülük beyanı	Türkiye VSR Raporu sürecinde pilot belediye olarak yer almak isteyen belediyeler	107	Sürece aktif katılım iradesi ölçülmüştür.
2	Kurumsal sahiplik	SKA'lardan sorumlu birim, masa veya görevli personel varlığı: "Evet" veya "Kısmen"	53	Belediye içinde süreci yürütecek muhatap ve koordinasyon kapasitesi değerlendirilmiştir.
3	İzleme-raporlama kapasitesi	SKA performansını izleme-değerlendirme mekanizması: "Evet" veya "Hazırlık aşamasında"	34	Veri üretimi, kanıt sunumu ve ölçülebilir performans takibi bakımından hazırbulunuşluk incelenmiştir.
4	Planlama entegrasyonu	2024–2025 dönemi için SKA odaklı stratejik plan veya eylem planı: "Evet" veya "Hazırlanıyor"	30	SKA'nın stratejik hedef, faaliyet ve gösterge düzeyinde kurumsal planlama döngüsüne girip girmediği değerlendirilmiştir.
5	Bilgi düzeyi ve yerleştirme farkındalığı	SKA bilgi düzeyi ve yerleştirme bilgisi	26	Bilgi düzeyi 3 ve üzeri olan, yerleştirme farkındalığı ve bölgesel denge bakımından uygun adaylar korunmuştur.
6	Tamamlayıcı değerlendirme	Uluslararası ağlar, küresel taahhütler, VLR/raporlama tecrübesi, kardeş şehir ilişkileri, bölgesel ve tür dengesi	14 + 3	Ana pilot grup 14 belediye olarak belirlenmiş; takvim ve veri temini riski nedeniyle 3 tamamlayıcı belediye daha sürece dahil edilmiştir.

Pilot Belediye Havuzunun Aşamalı Daraltılması

PİLOT BELEDİYE HAVUZUNUN AŞAMALI DARALTILMASI

Anket aşamalarını geçen belediyeler arasında nihai seçim yapılırken, anket sonuçlarını tamamlayan ikinci bir değerlendirme katmanı kullanılmıştır. Bu katman, pilot çalışmanın yalnızca veri temini açısından değil, aynı zamanda temsil kabiliyeti ve öğrenme katkısı bakımından da dengeli bir yapıya sahip olmasını sağlamayı amaçlamıştır.

Tamamlayıcı Kriter	Değerlendirme Gerekçesi
Uluslararası ağ üyelikleri	UCLG-MEWA, Metropolis, EUROCITIES, Dünya Su Konseyi ve UITP gibi ağlara üyelik; belediyenin küresel sürdürülebilirlik, iklim, ulaşım, su yönetimi ve yerel yönetim gündemleriyle temasını göstermektedir.
Küresel taahhütler	CEMR Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı ve GcoM gibi taahhütler, belediyenin eşitlik, iklim ve sürdürülebilirlik alanlarında uluslararası çerçevelerle ilişki kurduğunu göstermektedir.
Raporlama tecrübesi	VLR veya benzeri raporlama deneyimi, belediyenin SKA temelli izleme ve anlatı üretme kapasitesini destekleyen bir göstergedir.
Kardeş şehir ilişkileri	Kardeş şehir ilişkilerinin sayısı ve niteliği, belediyenin uluslararası iş birliği deneyimi ve dış ilişkiler kapasitesi bakımından destekleyici gösterge olarak ele alınmıştır.
Bölgesel denge	Yedi coğrafi bölgeden görünür bir Türkiye fotoğrafı üretmek ve belirli bölgelerde yığılmayı önlemek hedeflenmiştir.
Belediye türü dengesi	Büyükşehir, büyükşehir ilçe, il ve ilçe belediyelerinin farklı hizmet ölçekleri ve kurumsal kapasiteleri dikkate alınmıştır.

Başlangıçta belirlenen 14 belediyelik ana pilot grup, VSR çalışmasının yönetilebilirliğini sağlamak üzere oluşturulmuştur. Bununla birlikte, bazı belediyelerden formların ve veri giriş dosyalarının öngörülen takvim içinde temin edilememesi ihtimali dikkate alınarak, sürecin kesintiye uğramaması ve raporlama takviminin korunması amacıyla 3 belediye daha tamamlayıcı nitelikte sürece dahil edilmiştir.

Bu yaklaşım, 14 belediyelik ana pilot yapıyı ortadan kaldırmamış; aksine, bölgesel temsil, belediye türleri arasında çeşitlilik ve veri-raporlama kapasitesini destekleyen tamamlayıcı göstergelerin mümkün olduğunca sürdürülmesini sağlayan tedbirli bir genişletme işlevi görmüştür. Böylece süreç, 14 belediyelik ana pilot grup ile bu gruba ilave edilen 3 tamamlayıcı belediyeden oluşan 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuz üzerinden yürütülmüştür.

Sıra	Coğrafi Bölge	İl	Belediye	Belediye Türü
1	Marmara	İstanbul	İstanbul BŞB	Büyükşehir Belediyesi
2	Marmara	Bursa	Nilüfer Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
3	Marmara	İstanbul	Avcılar Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
4	Ege	Muğla	Bodrum Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
5	Ege	İzmir	Buca Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
6	Ege	İzmir	Gaziemir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
7	Akdeniz	Mersin	Mersin BŞB	Büyükşehir Belediyesi
8	Akdeniz	Mersin	Tarsus Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
9	İç Anadolu	Konya	Karatay Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
10	Karadeniz	Amasya	Amasya Belediyesi	İl Belediyesi
11	Karadeniz	Karabük	Safranbolu Belediyesi	İlçe Belediyesi
12	G.D. Anadolu	Şanlıurfa	Şanlıurfa BŞB	Büyükşehir Belediyesi
13	G.D. Anadolu	Mardin	Mardin BŞB	Büyükşehir Belediyesi
14	Doğu Anadolu	Malatya	Battalgazi Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi

Sıra	Coğrafi Bölge	İl	Belediye	Belediye Türü	Öne Çıkan Hususlar
1	G.D. Anadolu	Adıyaman	Kahta Belediyesi	İlçe Belediyesi	UCLG-MEWA üyeliği ve 2 kardeş şehir ilişkisi; ilçe belediyesi ölçeğinde çeşitlilik ve bölgesel temsil açısından uygun tamamlayıcı aday.
2	İç Anadolu	Niğde	Niğde Belediyesi	İl Belediyesi	UCLG-MEWA üyeliği, GCoM imzacılığı ve 1 kardeş şehir ilişkisi; büyükşehir dışı il belediyesi ölçeğiyle dengeleyici aday.
3	İç Anadolu	Ankara	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir Belediyesi	UCLG-MEWA üyeliği, GCoM imzacılığı ve 55 kardeş şehir ilişkisi; büyükşehir ölçeği nedeniyle yüksek kurumsal veri-raporlama kapasitesi.

17 belediyelik genişletilmiş pilot havuz, yedi coğrafi bölgenin tamamını kapsayacak şekilde kurgulanmıştır. Büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyeleri birlikte yer almakta; böylece farklı hizmet ölçekleri ve kurumsal kapasite düzeyleri raporun değerlendirme çerçevesine dahil edilmektedir.

VSR'IN İKİ ANALİZ DÜZEYİ

SKA-VSR raporunda belediyelerin ele alınış biçimi iki ayrı analiz düzeyi üzerinden kurgulanmıştır. Bu ayrım, kamuya açık kurumsal belge incelemesi ile belediyelerden doğrudan temin edilen veri giriş dosyaları arasındaki yöntem farkını netleştirmektedir.

Analiz Düzeyi	Yöntem ve Kapsam
Kurumsal Plan-Program Belgeleri ile SKA İlişkisinin Analizi	Bu bölümde, 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuzun stratejik planları, performans programları, faaliyet raporları ve varsa tamamlayıcı politika belgeleri kamuya açık kurumsal kaynaklar üzerinden incelenmektedir. Bu analiz, belediyelerin doğrudan veri girişine ihtiyaç duyulmaksızın yürütülebilen kurumsal belge taramasına dayanmaktadır.
SKA-VSR Raporu Veri Giriş Dosyası Üzerinden Gösterge Analizi	Bu bölümde ise TBB tarafından gönderilen SKA-VSR Raporu Veri Giriş Dosyasını dolduran belediyelerin kendi beyanları, göstergeleri, açıklamaları ve varsa kanıt belgeleri esas alınmaktadır. Bu nedenle gösterge temelli ikinci analizde, başlangıçta pilot listede yer alıp almamasından bağımsız olarak, veri giriş dosyasını ileten belediyeler değerlendirilmektedir.

Bu yaklaşım sayesinde, bir taraftan 17 belediyelik genişletilmiş pilot havuzun SKA'ları kurumsal belgelere yansıtma düzeyi değerlendirilmiş; diğer taraftan, belediyelerden doğrudan temin edilen veri giriş dosyaları üzerinden daha ayrıntılı, gösterge temelli ve beyana dayalı ikinci bir analiz yürütülmüştür. 20 Mayıs çalıştayında alınan geri bildirimler, bu iki analiz düzeyi arasındaki yöntem farkının belediyelerle açık biçimde paylaşılmasına ve nihai raporda metodolojik tutarlılığın güçlendirilmesine katkı sağlamıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

TBB'nin SKA-VSR hazırlık süreci, 18 Mart 2025'te başlayan çalışma grubu sürecinden 20 Mayıs 2026 tarihinde gerçekleştirilen teknik doğrulama ve geri bildirim çalıştayına ve çalıştayın genel değerlendirme çıktılarının raporlama sürecine aktarılmasına uzanan çok aşamalı bir hazırlık zinciri olarak ilerlemiştir. Bu süreçte anket, çalışma grubu toplantıları, akademik katkıların alınması, pilot belediye tespiti, resmi yazışmalar, veri giriş dosyaları, kurumsal belge analizleri ve çalıştay geri bildirimleri birbirini tamamlayan aşamalar olarak kurgulanmıştır.

Pilot belediye seçiminde temel yaklaşım, belediyeleri yarıştırmak veya bir başarı sıralaması oluşturmak değildir. Amaç, Türkiye'deki yerel yönetim çeşitliliğini yansıtan, farklı coğrafi bölgeleri ve belediye türlerini kapsayan, aynı zamanda veri üretimi, doğrulama ve raporlama süreçlerini taşıyabilecek yönetilebilir bir çalışma grubu oluşturmaktır.

20 Mayıs 2026 çalıştay, bu hazırlık sürecinin kritik bir doğrulama ve öğrenme aşaması olarak tamamlanmıştır. Çalıştay sonucunda belediyelerin veri, analiz, skor ve kurumsal belge değerlendirmelerine ilişkin geri bildirimleri alınmış; eksik veri, düzeltme, ek belge, gösterge tanımı ve ortak metodoloji ihtiyaçları kayıt altına alınmıştır. Böylece nihai VSR raporu, yalnızca TBB tarafından hazırlanan bir değerlendirme metni olmaktan çıkmakta; pilot belediyelerin doğrudan katkısıyla güçlenen, veriye dayalı ve kurumsal olarak doğrulanmış bir ulusaltı değerlendirme raporu niteliği kazanmaktadır.

06

BÖLÜM 6

Kurumsal Plan– Program Belgeleri / SDG İlişkisinin Analizi

Seçilmiş 17 Belediye · Belge-Temelli Skorlama

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI (SDG/SKA) BAZINDA AYRINTILI DEĞERLENDİRME & ANALİZ/SKORLAMA METODOLOJİSİ

Bu analizde SDG bazında yapılan ayrıntılı değerlendirmede belediyelerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarını yerelleştirme düzeyi, yalnızca amaçlara yapılan genel atıflar üzerinden değil; her bir SDG'nin belediyenin kurumsal belge seti, hizmet alanları, performans göstergeleri, faaliyet sonuçları ve varsa tamamlayıcı politika belgeleri içindeki görünürlüğü üzerinden yapılmıştır. Bu bağlamda her SDG için ayrı bir alt analiz yapılmış; stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu, bütçe/faaliyet maliyetleri ve tematik politika belgeleri birlikte fakat farklı ağırlıklarda incelenmiştir.

Değerlendirmede temel amaç, belediyenin her bir SDG'ye ilişkin ne söylediğini değil, bu amacı stratejik hedefe, yıllık faaliyete, bütçelenmiş uygulamaya, performans göstergesine ve raporlanmış sonuca ne ölçüde dönüştürdüğünü ortaya koymaktır. Bu nedenle analiz, belge-temelli ve kanıta dayalı bir yaklaşımla yürütülmüştür.

- 2020–2024 Stratejik Planı, önceki dönem stratejik yönelim, amaç-hedef yapısı ve SDG temalarının başlangıç düzeyi; 2025–2029 Stratejik Planı ise güncel stratejik yönelim, SDG/SKA sahiplenmesi, amaç-hedef-gösterge yapısı,
- 2022, 2023 ve 2024 Yılı Performans Programları, stratejik hedeflerin yıllık faaliyet, gösterge ve kaynak ihtiyacı düzeyine taşınıp taşınmadığı; 2025 Yılı Performans Programı, yeni stratejik dönemin ilk yıllık uygulama kurgusu,
- 2022, 2023 ve 2024 Yılı Faaliyet Raporları, hedeflenen faaliyetlerin gerçekleşme durumu, çıktı bilgileri, yararlanıcılar ve hesap verme kapasitesi,
- Bütçe / kaynak ihtiyacı tabloları, SDG bağlantılı faaliyetlerin maliyetlendirilip maliyetlendirilmediği,
- Tamamlayıcı politika belgeleri ise VLR, SECAP, iklim eylem planı, sıfır atık planı, yerel eşitlik eylem planı, sosyal politika belgesi, kent sağlığı profili vb. işlevleri bağlamında incelenmiştir.

Bu belgeler üzerinden her SDG için dört temel kurumsal iz aranmıştır. Bunlar; planlama izi, programlama/bütçeleme izi, uygulama ve raporlama izi ile tamamlayıcı politika/izleme izidir.

Her SDG için değerlendirme yapılırken ise aşağıdaki sorular esas alınmıştır:

- İlgili SDG, stratejik planda açıkça veya dolaylı biçimde yer almakta mıdır?
- SDG'ye karşılık gelen stratejik amaç, hedef, performans göstergesi veya hedef değeri var mıdır?
- Performans programında bu SDG'ye hizmet eden yıllık faaliyet, proje veya hizmet tanımlanmış mıdır?
- Bu faaliyetlerin bütçe veya kaynak ihtiyacı gösterilmiş midir?
- Faaliyet raporlarında ilgili SDG alanında gerçekleşen uygulama, çıktı veya yararlanıcı bilgisi sunulmuş mudur?
- İlgili SDG'ye ilişkin sonuç, etki, sapma veya öğrenme değerlendirmesi yapılmış mıdır?
- Bu SDG'yi destekleyen ayrıca bir VLR, eylem planı, tematik politika belgesi veya izleme raporu bulunmakta mıdır?
- SDG bağlantısı belediyenin görev, yetki ve yerel hizmet alanıyla gerçekten uyumlu mudur?
- İlgili SDG, yerel önceliklere ve kentin özgün sorunlarına uyarlanmış mıdır?
- Kanıtlar doğrudan mı, dolaylı mı, yoksa sınırlı mı görünmektedir?

SDG'lere ilişkin ayrıntılı değerlendirme için yukarıda ifade edilen belgelerde bazı temel unsurlara bakılmıştır. İlgili belgelerdeki taramalar aşağıda özetlenen anahtar kelime ve kavramlar / başlıklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

- **SDG 1 – Yoksulluğa Son** — Sosyal yardım, ayni/nakdi destek, sosyal inceleme, hane desteği, ihtiyaç sahibi envanteri, dar gelirli gruplar, yaşlı/engelli/yoksul haneler, sosyal yardım başvuruları, yardımın kapsamı ve yararlanıcı bilgisi
- **SDG 2 – Açlığa Son** — Gıda yardımı, aşevi/kent lokantası, beslenme desteği, gıda güvenliği, yerel tarım, kırsal kalkınma, fide/tohum desteği, kooperatifçilik, sağlıklı gıdaya erişim
- **SDG 3 – Sağlık ve Kaliteli Yaşam** — Koruyucu sağlık, evde bakım, hasta nakil, yaşlı/engelli sağlık hizmetleri, psikososyal destek, spor faaliyetleri, halk sağlığı eğitimleri, afet güvenliği, sağlıklı yaşam merkezleri
- **SDG 4 – Nitelikli Eğitim** — Meslek edindirme kursları, yaşam boyu öğrenme, çocuk/gençlik eğitimleri, kültür-sanat eğitimleri, çevre ve iklim eğitimleri, kütüphane, etüt merkezi, bilim-teknoloji faaliyetleri
- **SDG 5 – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** — Kadın danışma merkezi, kadın sığınma/konuk evi, kadın istihdamı, kadın girişimciliği, yerel eşitlik eylem planı, şiddetle mücadele, bakım hizmetleri, kadınların karar süreçlerine katılımı
- **SDG 6 – Temiz Su ve Sanitasyon** — İçme suyu, kanalizasyon, atık su, arıtma, su kalitesi, kayıp-kaçak, yağmur suyu yönetimi, hijyen, sanitasyon, su tasarrufu, su verimliliği
- **SDG 7 – Erişilebilir ve Temiz Enerji** — Yenilenebilir enerji, güneş enerjisi, enerji verimliliği, belediye binalarında enerji yönetimi, temiz enerji yatırımları, enerji tasarrufu, emisyon azaltımı, SECAP bağlantısı
- **SDG 8 – İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme** — İstihdam, meslek edindirme, girişimcilik, kadın/genç istihdamı, yerel ekonomi, esnaf desteği, turizm, kültür ekonomisi, kırsal üretim ve gelir artırıcı faaliyetler
- **SDG 9 – Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı** — Altyapı, imar, yol, kaldırım, teknik hizmetler, dijital belediyecilik, e-ruhsat, e-imar, kent bilgi sistemi, akıllı şehir uygulamaları, yenilikçi hizmet sunumu
- **SDG 10 – Eşitsizliklerin Azaltılması** — Dezavantajlı gruplar, engelliler, yaşlılar, çocuklar, kadınlar, yoksul haneler, erişilebilirlik, sosyal kapsayıcılık, mahalle bazlı eşitsizlik, hizmetlere eşit erişim
- **SDG 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar** — Planlı kentleşme, kentsel dayanıklılık, afet hazırlığı, yeşil alan, park, ulaşım, imar, kültürel miras, kamusal alan, mahalle hizmetleri, güvenli ve yaşanabilir kent
- **SDG 12 – Sorumlu Üretim ve Tüketim** — Sıfır atık, geri dönüşüm, atık ayrıştırma, atık toplama, çevre eğitimi, kaynak verimliliği, sürdürülebilir tüketim, atık yönetimi kurumsal yapısı
- **SDG 13 – İklim Eylemi** — İklim değişikliği müdürlüğü, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, emisyon azaltımı, iklim uyumu, afet/iklim riski, enerji verimliliği, iklim farkındalığı
- **SDG 14 – Sudaki Yaşam** — Deniz, kıyı, göl, akarsu, sucul ekosistem, kıyı koruma, deniz kirliliği, sucul habitatların korunması, mavi ekonomi, kıyı ve plaj yönetimi
- **SDG 15 – Karasal Yaşam** — Yeşil alan, ağaçlandırma, parklar, biyoçeşitlilik, habitat koruma, ekolojik envanter, tarım-hayvancılık, sokak hayvanları, doğa temelli çözümler
- **SDG 16 – Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar** — Stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, e-belediye, istek-şikâyet sistemi, iç kontrol, kamu hizmet standartları
- **SDG 17 – Amaçlar için Ortaklıklar** — Paydaş katılımı, mahalle toplantıları, vatandaş anketleri, kurumlararası iş birliği, üniversite/STK iş birliği, ulusal/uluslararası ağlar, VLR süreci, proje ortaklıkları

Analizde kullanılan skora ve matris mimarisi ise belediyelerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarını ne ölçüde içselleştirdiğini ve yerelleştirdiğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Değerlendirmenin temel hareket noktası, SDG'lerin belediyelerin kurumsal yönetim döngüsündeki izinin sürülmesidir. Bu nedenle analizde yalnızca belediyelerin SDG'lere söylemsel olarak atıf yapıp yapmadığına değil; SDG'lerin stratejik planlara, performans programlarına, bütçe/yatırım önceliklerine, faaliyet raporlarına ve tamamlayıcı politika belgelerine ne ölçüde yansıtıldığına bakılmıştır.

Skorlama sistemi toplam 100 puan üzerinden kurulmuştur. Değerlendirme beş ana kriterden oluşmaktadır:

- Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi 30 puan,
- Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi 20 puan,
- Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi 25 puan,
- SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama 15 puan
- Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi 10 puan

Buradaki kategorik puanlamaya yönelik ağırlıklandırma, SDG yerelleştirmesinin önce stratejik planlama düzeyinde sahiplenilmesi, ardından yıllık program ve bütçeye aktarılması, faaliyet raporlarıyla uygulama düzeyinde izlenmesi ve tamamlayıcı politika belgeleriyle desteklenmesi gerektiği varsayımına dayanmaktadır.

Her ana kriter altında beş alt kriter kullanılmıştır. Alt kriterler, ana kriterlerin soyut ve yoruma açık kalmasını önlemek; değerlendirmeyi daha somut, karşılaştırılabilir ve belgeye dayalı hale getirmek amacıyla oluşturulmuştur. Böylece her belediye yalnızca genel bir izlenime göre değil, aynı standart alt başlıklar üzerinden puanlanmıştır. Alt kriterler 0, 1 ve 2 puanla kodlanmıştır. 2 puan, ilgili unsurun belediyenin resmî belge setinde açık, güçlü ve doğrudan biçimde yer aldığını; 1 puan, ilgili unsurun kısmi, dolaylı veya sınırlı düzeyde bulunduğunu; 0 puan ise belgeye dayalı yeterli kanıtın bulunmadığını ifade etmektedir.

Birinci ana kriter olan stratejik planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi, SDG'lerin belediyenin orta vadeli stratejik yönelimine ne kadar girdiğini ölçmektedir. Bu kriter altında; stratejik planda SDG'ye açık referans veya sürdürülebilir kalkınmanın sahiplenilmesi, stratejik amaç ve hedeflerin SDG temalarıyla uyumu, amaç-hedef-SDG eşleştirmesi, yerel sorunların SDG perspektifiyle yeniden tanımlanması ve stratejik göstergelerin SDG izlemeye uygunluğu değerlendirilmiştir. Bu alt kriterler, belediyenin SDG'leri yalnızca genel vizyon ifadesi olarak mı kullandığını, yoksa stratejik planlama mantığına gerçekten yerleştirip yerleştirmediğini ortaya koymaktadır.

İkinci ana kriter olan performans programı ve bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi, stratejik planda görülen SDG yöneliminin yıllık uygulama ve kaynak tahsisi düzeyine inip inmediğini ölçmektedir. Bu kapsamda performans programında SDG bağlantılı faaliyetlerin varlığı, performans göstergelerinin SDG hedefleriyle ilişkisi, SDG bağlantılı faaliyetlerin maliyetlendirilmesi, stratejik plan–performans programı sürekliliği ve bütçe/yatırım önceliklerinde SDG temalarının görünürlüğü incelenmiştir. Bu alt kriterler, SDG'lerin niyet düzeyinden çıkıp yıllık faaliyet, proje ve bütçe düzeyinde somutlaşıp somutlaşmadığını göstermektedir.

Üçüncü ana kriter olan faaliyet raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi, SDG bağlantılı hedeflerin uygulamada ne ölçüde karşılık bulduğunu ve kamuoyuna nasıl raporlandığını değerlendirmektedir. Bu kriter altında faaliyet raporlarında SDG bağlantılı uygulamaların görünürlüğü, stratejik hedef-faaliyet gerçekleşme bağlantısı, performans gerçekleştirmelerinin raporlanması, sonuç ve yararlanıcı bilgisi ile hesap verebilirlik ve öğrenme kapasitesi dikkate alınmıştır. Bu alt kriterler, belediyenin yalnızca “ne planladığını” değil, “ne yaptığını”, “kime ulaştığını”, “hangi sonucu ürettiğini” ve “bunu ne kadar hesap verebilir biçimde sunduğunu” ölçmeye yöneliktir.

Dördüncü ana kriter olan SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama, belediyenin SDG'lere dar, seçici veya yüzeysel biçimde mi yaklaştığını; yoksa yerel ihtiyaçlara uyulanmış dengeli bir çerçeve kurup kurmadığını değerlendirmektedir. Bu kapsamda SDG kapsam genişliği, SDG ilişkilerinin belediyenin görev ve yetki alanlarıyla uyumu, sosyal-çevresel-yönetişim boyutları arasındaki denge, yerel önceliklere uyarlama ve kırılgan gruplar ile mekânsal eşitsizliklere duyarlılık incelenmiştir. Bu alt kriterler, belediyenin SDG'leri yalnızca çok sayıda hedefe değinmek için değil, kendi kentinin özgün sorunlarına cevap verecek biçimde yerleştirip yerleştirmedini göstermektedir.

Beşinci ana kriter olan Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi, SDG yerelleştirmesinin zorunlu plan ve rapor belgelerinin ötesine geçip geçmediğini ölçmektedir. Bu kriter altında VLR veya doğrudan SDG raporu varlığı, iklim-enerji-çevre-dayanıklılık belgeleri, tematik sosyal politika belgeleri, izleme ve değerlendirme mekanizması ile ortaklık ve çok paydaşlı yönetim unsurları değerlendirilmiştir. Bu alt kriterler, belediyenin SDG'leri daha ileri düzey politika araçlarıyla destekleyip desteklemediğini ve izleme kapasitesini ne kadar kurumsallaştırdığını ortaya koymaktadır.

Puanlama yapılırken esas alınan belgeler belediyelerin stratejik planları, performans programları, faaliyet raporları, bütçe ve yatırım belgeleri ile varsa VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, enerji yönetimi, yeşil şehir eylem planı veya tematik sosyal politika belgeleri gibi tamamlayıcı politika dokümanlarıdır. Böylece analiz, SDG'lerin yalnızca tek bir belgede geçip geçmediğini değil, belediyenin planlama-programlama-bütçeleme-uygulama-raporlama zincirinde ne kadar izlenebilir hale geldiğini ölçmektedir.

Her ana kriterde alt kriterlerden alınan ham puan, ilgili ana kriterin ağırlığına göre normalize edilmiştir. Her ana kriter altında beş alt kriter bulunduğundan, ilgili ana kriter için azami ham puan 10'dur. Örneğin bir belediye herhangi bir ana kriterde 8/10 ham puan aldıysa ve o kriterin ağırlığı 20 ise, nihai puan $8 / 10 \times 20 = 16$ olarak hesaplanmıştır. Nihai toplam skor ise beş ana kriterin puanlarının toplanmasıyla elde edilmiştir.

SDG matrisi ise belediyenin her bir SDG ile kurumsal belgeler arasındaki ilişkisini göstermek için oluşturulmuştur. Matriste satırlarda 17 SDG, sütunlarda ise Stratejik Plan, Performans Programı, Faaliyet Raporları ve VLR / Politika Belgesi yer almaktadır. Her hücre yine 0, 1 ve 2 puanla kodlanmıştır. Buna göre güçlü ve doğrudan ilişkiyi, orta veya dolaylı ilişkiyi, ise sınırlı görünürlüğü göstermektedir.

Matrisin genel düzey sonucu da nitel kanaatle değil, ağırlıklı hesaplama ile belirlenmiştir. Bu kapsamda Stratejik Plan ve Performans Programı sütunlarına 1.25, Faaliyet Raporları sütununa 1.50, VLR / Politika Belgesi sütununa ise 1.25 ağırlık verilmiştir. Faaliyet raporlarına daha yüksek ağırlık verilmesinin nedeni, bu belgelerin SDG bağlantılı hedeflerin yalnızca planlanıp planlanmadığını değil, uygulamada ne ölçüde karşılık bulduğunu göstermesidir. Her SDG satırında hücre puanları ilgili sütun ağırlığıyla çarpılarak toplanmış ve böylece ağırlıklı puan elde edilmiştir.

Bir SDG satırının alabileceği azami ağırlıklı puan 10.5'tir. Genel düzey rengi şu eşiklere göre belirlenmiştir: 9.0–10.5 arası çok güçlü yerelleştirme, 7.0–8.9 arası - güçlü yerelleştirme, 5.0–6.9 arası orta düzey yerelleştirme, 3.0–4.9 arası - sınırlı/orta düzey yerelleştirme, 0–2.9 arası ise sınırlı görünürlük olarak değerlendirilmiştir.

Bu yöntemle üretilen skor, belediyenin genel SDG yerelleştirme ve içselleştirme kapasitesini; matris ise her SDG'nin belediyenin kurumsal belge ve yönetim döngüsü içindeki görünürlüğünü göstermektedir. Alt kriterler bu sistemin denetlenebilirliğini sağlayan temel yapı taşlarıdır. Bu sayede her puanın hangi belge türünden, hangi yönetim aşamasından ve hangi yerelleştirme düzeyinden kaynaklandığı izlenebilir hale gelmektedir. Böylece analiz, hem belediyeler arası karşılaştırmaya imkân vermekte hem de her belediyenin hangi SDG'lerde güçlü, hangi SDG'lerde gelişmeye açık olduğunu sistematik biçimde ortaya koymaktadır.

KURUMSAL PLAN-PROGRAM BELGELERİ / SDG İLİŞKİSİ ANALİZİNİN GENEL SONUÇLARI

Pilot olarak seçilen belediyeler üzerinden yapılan bu değerlendirme, Türkiye’de belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerelleştirme ve içselleştirme performansının artık genel söylem düzeyini aşarak kurumsal belge mimarisi içinde görünür hale geldiğini göstermektedir. İncelenen belediyelerin önemli bir bölümünde SDG’ler; stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve kimi durumlarda VLR, SECAP, iklim/enerji, eşitlik, dayanıklılık veya benzeri tamamlayıcı politika belgeleri aracılığıyla belediyeçilik yönetim döngüsüne girmiştir. Bu durum, SDG’lerin artık yalnızca üst politika metinlerinde anılan bir çerçeve değil; planlama, programlama, uygulama ve raporlama süreçleriyle ilişkilendirilen bir yönetim alanı haline gelmeye başladığını ortaya koymaktadır.

Genel puan dağılımı, belediyeler arasında mutlak bir kopuştan çok kurumsallaşma derinliğine bağlı bir farklılaşma bulunduğunu göstermektedir. Pilot grupta toplam puanlar 64,5 ile 92,5 arasında değişmekte; belediyelerin büyük bölümü orta-üst ve yüksek performans bandında toplanmaktadır. Bu görünüm, Türkiye’de belediyelerin SDG’lerle ilişki kurmak bakımından önemli bir eşiği geçtiğini; ancak bazı belediyelerin bu ilişkiyi çok katmanlı belge setleri, izleme araçları ve açık gösterge yapılarıyla daha ileri bir kurumsal düzeye taşıdığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle fark, artık “SDG’ye değinip değinmemek” düzeyinde değil; “SDG’yi ne ölçüde ölçülebilir, izlenebilir ve raporlanabilir hale getirmek” düzeyinde ortaya çıkmaktadır.

Belediye türleri bakımından en dikkat çekici bulgu, pilot set içinde ilçe belediyelerinin ortalamada en güçlü performansı sergilemesidir. Avcılar, Nilüfer, Bodrum, Karatay ve Gaziemir gibi ilçe belediyeleri, SDG’leri yalnızca stratejik plan ve faaliyet raporu düzeyinde değil; VLR, VLR ilerleme raporu, SECAP, kent sağlığı, yeşil şehir, eşitlik veya dayanıklılık belgeleriyle desteklemektedir. Bu belediyelerde SDG yerelleştirmesi daha görünür, daha tematik ve daha belge çeşitliliğine dayalı bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla ilçe belediyeleri, bu pilot grup içinde, özellikle tamamlayıcı politika belgeleri ve konu bazlı izleme araçları sayesinde daha yüksek bir kurumsal görünürlük üretmektedir.

Büyükşehir belediyeleri ise genel olarak güçlü ve dengeli bir performans sergilemektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB), Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nde ortak olarak öne çıkan çekirdek alanlar SDG 10, SDG 11, SDG 13 ve SDG 16’dır. Bu durum, büyükşehir belediyelerinde sosyal kapsayıcılık, sürdürülebilir şehircilik, iklim eylemi ve kurumsal yönetim başlıklarının ana omurga haline geldiğini göstermektedir. İBB, bu kümede, VLR’nin varlığı sayesinde plan-uygulama-izleme zincirini en görünür biçimde kurumsallaştıran örnek olarak öne çıkmaktadır. ABB ve Mersin’de ise iklim, yeşil şehir, SECAP ve eşdeğer belge setleri benzer bir işlev görmektedir. Buna karşılık Mardin Büyükşehir Belediyesi örneği, büyükşehir statüsünün tek başına yüksek kurumsallaşma anlamına gelmediğini; belge çeşitliliği, açık SDG eşleştirmesi ve izleme kapasitesi sınırlı kaldığında performansın da daha düşük seviyede oluştuğunu göstermektedir.

İl belediyeleri tarafında ise daha dar ama daha seçici bir profil dikkat çekmektedir. Niğde ve Amasya Belediyeleri, büyükşehir ve öne çıkan ilçe belediyeleri kadar çok katmanlı bir belge setine sahip olmamakla birlikte; çevre, iklim, enerji ve yaşanabilir kent başlıklarında güçlü bir kurumsal görünürlük üretmektedir. Özellikle Niğde’de enerji yönetim sistemi ve çevre/iklim odaklı kurumsal içerikler; Amasya’da ise iklim değişikliği uyum eylem planı bu görünürlüğü destekleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte il belediyelerinde doğrudan SDG kodlaması, bağımsız izleme raporları ve bütçe-performans-SDG ilişkisinin standartlaştırılması bakımından daha belirgin gelişim alanları bulunmaktadır.

Tematik düzeyde bakıldığında, pilot grupta en yaygın ve en güçlü alanların SDG 11 ve SDG 13 olduğu açıkça görülmektedir. Sürdürülebilir şehirler/topluluklar ile iklim eylemi, belediye türlerinden bağımsız biçimde neredeyse tüm örneklerde temel kurumsal eksen haline gelmiştir. Bunlara sıklıkla SDG 10 ve SDG 16 eşlik etmekte; böylece sosyal kapsayıcılık, yönetim, kent yaşam kalitesi ve iklim duyarlılığı belediyecilik pratiğinin ortak güçlü başlıkları olarak belirlemektedir. İlçe belediyelerinde ise buna ek olarak SDG 5 ve SDG 12'nin daha görünür hale geldiği; özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği, sıfır atık, kaynak verimliliği ve sorumlu tüketim alanlarında daha belirgin bir tematik yoğunlaşma olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık SDG 14, hemen tüm belediye türlerinde sınırlı görünürlük taşıyan alanlardan biri olmaya devam etmektedir.

Bu çerçevede çalışmanın ortaya koyduğu en önemli sonuç, Türkiye'de belediyelerin SDG'lerle ilişki kurma kapasitesinin oluşmuş olduğu; ancak bu kapasitenin belediyeler arasında aynı derinlikte kurumsallaşmadığıdır. Yüksek puan alan belediyeler, SDG'yi yalnızca stratejik plan dili içinde kullanan değil; performans programı, faaliyet raporu, bütçe mantığı ve tamamlayıcı politika belgeleriyle destekleyen belediyelerdir. Daha düşük puan alan belediyelerde ise çoğu durumda hizmet ve tema eksikliği değil; açık SDG kodlaması, standart gösterge yapısı, sonuç-etki ölçümü ve bağımsız izleme/raporlama araçlarının sınırlılığı belirleyici olmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de belediyelerin SDG yerelleştirme performansını bir üst aşamaya taşıyacak temel unsur, yeni temalar eklemekten çok mevcut uygulamaları standartlaştırılmış, ölçülebilir ve izlenebilir bir belge zinciri içinde bütünleştirmektir.

Sonuç olarak, pilot belediyeler üzerinden elde edilen sonuçlar, Türkiye'de yerel yönetimlerin SDG gündemine güçlü biçimde yaklaşmış olduğunu; ancak belediyeler arasındaki asıl farkın bundan sonra belge varlığında değil, belge bütünlüğünde, izleme kapasitesinde ve sonuç-etki odaklı kurumsallaşma düzeyinde belirleneceğini göstermektedir. Bu bulgu, gelecekte belediyeler için geliştirilecek destek, eğitim, rehberlik ve izleme araçlarının da yönünü işaret etmektedir: temel ihtiyaç artık yalnızca SDG farkındalığını artırmak değil; bu farkındalığı belediye yönetim döngüsüne sistematik, karşılaştırılabilir ve denetlenebilir biçimde yerleştirmektir.

BÜYÜKŞEHİR & İL BELEDİYELERİ

Rapora konu büyükşehir ve il belediyelerinin tümü, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisini artık yalnızca tematik bir niyet beyanı düzeyinde değil; stratejik plan, faaliyet raporu, performans programı ve bazı durumlarda iklim/SECAP/VLR türü tamamlayıcı belgeler üzerinden kuran bir kurumsal çerçeveye sahiptir. Bu nedenle belediyelerin çoğu “güçlü/yüksek veya orta/yüksek performans” bandındadır; fark esas olarak “SDG’leri belgelere ne kadar yaydıkları”, “uygulamayı ne kadar görünür kıldıkları” ve “izleme-raporlama mimarisini ne kadar kurumsallaştırdıkları” noktasında ortaya çıkmaktadır. Skorumla mimarisi, basit bir ortalama ile değil; ilgili SDG’nin belge seti içindeki görünürlüğü, sürekliliği, somutluğu ve kurumsallaşma derecesi üzerinden bütüncül biçimde oluşturulmuştur.

Genel sıralama büyükşehir ve il belediyeleri açısından değerlendirildiğinde en yüksek puanın İBB’ye ait olduğu görülmektedir (88,0). İBB’yi Mersin Büyükşehir Belediyesi 80,5 puanla izlerken, ABB ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 80,0 puanla aynı seviyede yer almaktadır. Bu dört büyükşehir belediyesi “Yüksek” değerlendirme bandında konumlanmıştır. İl belediyeleri içinde Niğde 73,0 puanla “Orta-Yüksek” bandında öne çıkarken, Amasya 69,0 puanla “Orta” bandında değerlendirilmiştir. Mardin Büyükşehir Belediyesi ise 64,5 puanla bu grup içinde en düşük puanı alarak “Orta” bandında yer almıştır.

Büyükşehir belediyeleri açısından en belirgin ortak desen, çekirdek güçlü alanların büyük ölçüde SDG 10, SDG 11, SDG 13 ve SDG 16 etrafında toplanmasıdır. Başka bir ifadeyle sosyal kapsayıcılık ve eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehircilik, iklim eylemi ve kurumsal yönetim neredeyse tüm büyükşehirlerde ana omurgayı oluşturmaktadır. Bu durum, büyükşehirlerin ölçek, hizmet çeşitliliği ve yatırım kapasitesi sayesinde hem sosyal politika hem de altyapı-iklim hattında daha geniş bir kurumsal görünürlük üretebildiğini göstermektedir. Özellikle İBB’de VLR’nin varlığı, bu yapıyı izleme ve raporlama bakımından bir kademe daha ileri taşıırken; ABB, Mersin, Şanlıurfa ve Mardin’de VLR yerine iklim planları, yeşil şehir belgeleri, SECAP ve benzeri eşdeğer belge setleri öne çıkmaktadır.

Bu çerçevede İBB, yalnızca yüksek puan alan bir belediye değil; aynı zamanda plan-uygulama-izleme zincirini en belirgin biçimde kurumsallaştıran örnek olarak öne çıkmaktadır. Dosyada İBB’nin güçlü yönü, stratejik planlar, üç yıllık faaliyet raporu dizisi ve VLR arasında kurulan doğrudan bağ olarak tarif edilmektedir. Bu yüzden İBB’de SDG ilişkisi yalnızca faaliyet dili içinde değil, kurumsal izleme mimarisi içinde de görünür hale gelmiştir. Şanlıurfa ise özellikle iklim ve enerji alanında güçlü izleme kapasitesi sergilemekte; Mersin de enerji-iklim belgeleri ve SECAP/sera gazı envanteri ile çok güçlü bir büyükşehir profili vermektedir. ABB’nin performansı da oldukça güçlüdür; ancak burada VLR benzeri bütüncül bir SDG raporunun yokluğunu belediyeyi “çok yüksek bant” yerine “yüksek bantta” tutmuştur.

İl belediyeleri tarafında ise tablo biraz daha farklıdır. Niğde ve Amasya örnekleri, il belediyelerinde sürdürülebilirlik yaklaşımının daha çok SDG 11 ekseninde, yani yaşanabilir kent, çevre, enerji, sıfır atık, iklim uyumu ve temel kentsel hizmetler hattında yoğunlaştığını göstermektedir. Niğde, stratejik plan ve performans programında SDG’leri daha açık kullanması, enerji yönetim sistemi ve çevre hedeflerinde kurumsal kapasite sergilemesi nedeniyle il belediyeleri içinde özellikle öne çıkmaktadır. Amasya da güçlü bir profile sahiptir; ancak bu güç daha çok stratejik yönelim, faaliyet görünürlüğü ve iklim uyum kapasitesi üzerinden kurulmaktadır. Yani il belediyelerinde başarı vardır, fakat bu başarı çoğu kez büyükşehirlerdeki kadar çok katmanlı ve belge çeşitliliği yüksek bir kurumsal derinliğe henüz ulaşmamıştır.

En önemli bulgulardan biri de şudur: belediyeler arasında temel fark, “SDG’ye değinip değinmemek” değil, “SDG’yi ne kadar ölçülebilir ve izlenebilir hale getirebildikleri”dir. Neredeyse tüm örneklerde stratejik plan ile faaliyet raporları arasında belirli bir uyum kurulmuştur; fakat analize konu belediyelerin önemli bir bölümünde hâlâ SDG–alt hedef–gösterge mantığıyla tam standardize bir raporlama yapısı bulunmamaktadır. Bu nedenle puanı yükselten esas unsur, yalnızca iyi niyetli sürdürülebilirlik dili değil; buna eşlik eden VLR, SECAP, sera gazı envanteri, iklim eylem planı, yeşil şehir eylem planı, performans programı ve bütçe bağlantısıdır. Dosyada özellikle İBB için VLR; ABB için iklim ve yeşil şehir belgeleri; Mersin ve Şanlıurfa için SECAP ve enerji-iklim belgeleri; Niğde ve Amasya için ise performans programı ve çevre/iklim yönelimli kurumsal içerikler bu işlevi görmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma belediye türleri arasında mutlak bir kopuştan çok, kurumsallaşma düzeyinde bir farklılaşmaya işaret etmektedir. Büyükşehir belediyeleri daha yaygın biçimde sosyal kapsayıcılık, şehircilik, iklim ve yönetim eksenlerinde güçlü, çok belgeli ve daha görünür bir sürdürülebilirlik mimarisi kurmaktadır. İl belediyeleri ise daha dar ölçekli olmakla birlikte, özellikle çevre, enerji, iklim uyumu ve yaşanabilir kent başlıklarında güçlü performans sergileyebilmektedir.

Sonuç olarak belediyelerin tamamı SDG uyumuna yaklaşmıştır; ancak bir üst aşamaya geçişi belirleyecek unsur, bundan sonra “belge varlığı” değil, “belgeler arasında standartlaştırılmış, göstergelere dayalı, bütüncül izleme ve raporlama kapasitesi” olacaktır.

BÖLÜM 6 · GENEL SONUÇLAR

BÜYÜKŞEHİR VE İL BELEDİYELERİNİN GENEL SONUÇLARI (7 BELEDİYE)

Büyükşehir ve İl Belediyeleri · Karşılaştırmalı Değerlendirme

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

88.0 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB)'nin 2020-2024 ve 2025-2029 stratejik planları, performans programları, 2022, 2023 ve 2024 dönemi faaliyet raporları ile Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu (VLR) esas alınarak hazırlanmıştır.

İBB üzerinden yapılan değerlendirme şu üç temel soru etrafında yürütülmüştür:

- Belediye, SDG'leri stratejik planlarında ne ölçüde açık ve güçlü biçimde sahiplenmektedir?
- Belediye, SDG'lerle bağlantılı amaç ve hedefleri faaliyetlerine ve uygulamalarına ne ölçüde yansıtmaktadır?
- Belediye, bu alanı izleme ve raporlama bakımından ne ölçüde kurumsallaştırmıştır?

İBB'nin VLR'sinin resmi olarak yayımlanmış olması ve Institute for Global Environmental Strategies (IGES) tarafından İstanbul'un 17 SDG'ye katkısını sistematik biçimde izlemeye dönük ilk kurumsal girişimlerden biri olarak tanımlanması, üçüncü başlık (Belediye, bu alanı izleme ve raporlama bakımından ne ölçüde kurumsallaştırmıştır?) bakımından önemli bir destek unsuru oluşturmaktadır.

Ayrıca 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporlarının birlikte değerlendirilebilmesi, uygulama tarafının tek bir yıla sıkışmadan daha uzun bir zaman dilimi içinde okunmasına imkân vermektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belge seti bir arada değerlendirildiğinde, belediyenin BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu ve bu uyumu birden fazla belge türü üzerinden kurumsallaştırmaya çalışan bir belediyeçilik yaklaşımı benimsediği görülmektedir.

Bu uyum en belirgin biçimde SDG 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) başlıklarında ortaya çıkmaktadır.

İBB'nin resmi sayfalarında yayımlanan stratejik planlar ile faaliyet raporları, sürdürülebilir şehircilik, sosyal kapsayıcılık, iklim ve çevre yönelimi ile kurumsal yönetim alanlarında dikkat çekici bir devamlılık sergilemektedir.

İBB'nin 2025-2029 Stratejik Planı, SDG entegrasyonu bakımından özellikle öne çıkmaktadır. Planın, İBB Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu hazırlanarak sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile kurumsal ilişki analizi kurulmuştur. Bu durum, SDG'lerle kurulan ilişkinin yalnızca tematik bir yakınlıktan ibaret olmadığını, aynı zamanda bilinçli bir kurumsal yönetim tercihi olduğunu göstermektedir.

Aynı plan döneminde atık yönetimi, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, yeşil alanlar, biyoçeşitlilik ve karbon nötr/dirençli şehir yaklaşımının öne çıkması; SDG 7, 12, 13 ve 15 bakımından da kurumsal bir derinleşmeye işaret etmektedir.

Faaliyet raporları bakımından İBB'nin en güçlü yönü, plan belgelerinde ortaya konan yönelimin uygulama alanında karşılık bulmasıdır.

2022 faaliyet raporu “Gelişen Güçlenen Modern İstanbul” başlığıyla yayımlanmıştır. 2023 faaliyet raporu özetinde üniversite bursları ile annelere toplu taşıma desteği gibi sosyal politika boyutları öne çıkarken, 2024 faaliyet raporu özetinde büyük yatırımlar, sosyal ve halkçı belediyecilik yaklaşımı, kentin değerlerini koruma ve kurumsal kapasiteyi güçlendirme yönleri vurgulanmaktadır. Bu tablo, İBB’nin sosyal, altyapısal ve yönetsel önceliklerini yıllar boyunca koruduğunu göstermektedir.

İBB’nin VLR’si, önceki belgelerden çıkan bulguları güçlendiren önemli bir kurumsal dayanak niteliğindedir. İBB’nin resmi sayfasında hem Türkçe hem İngilizce VLR bağlantıları yer almaktadır. IGES, İstanbul VLR’sini kentin 17 SDG’ye katkısını sistematik biçimde izlemeyi amaçlayan ilk kurumsal çaba olarak tanımlamakta; raporun bir planlama aracı olmaktan çok açık biçimde bir izleme aracı niteliği taşıdığını vurgulamaktadır. Yine IGES’e göre VLR, İstanbul’un doğrudan müdahale edebildiği alanlara odaklanmakta; stratejik belgeleri, eylemleri ve iyi uygulamaları ilgili SDG hedef ve göstergeleriyle ilişkilendirmektedir. Bu da İBB’nin SDG yaklaşımını yalnızca vizyon ve faaliyet dili içinde değil, aynı zamanda kurumsal izleme mimarisi içinde ele almaya başladığını göstermektedir.

Bu çerçevede İBB, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerel ölçekte yalnızca planlayan ve uygulayan değil; aynı zamanda çok yıllık faaliyet raporları ile VLR üzerinden izleyen ve kurumsal olarak raporlayan bir belediye profili sergilemektedir.

İBB, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu bir belediyecilik yaklaşımı geliştirmiş olup, bu uyum stratejik planlarda tema ve hedef düzeyinde; faaliyet raporlarında uygulama düzeyinde; VLR’de ise izleme ve kurumsal çerçeve düzeyinde görünür hale gelmektedir. İBB’nin resmi “Bütçe ve Yatırımlar” sayfasında 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları ile yıllık bütçe belgeleri; resmi “Faaliyet Raporları” sayfasında 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları; resmi VLR sayfasında ise Türkçe ve İngilizce VLR yayımlanmaktadır. Bu üçlü yapı, plan–uygulama–izleme zincirinin belediye bünyesinde belirli ölçüde kurumsallaştığını göstermektedir.

İBB’nin 2025 yılı performans programı ile performans esaslı yatırım-hizmet programı da bu resmi belge setini tamamlamaktadır. 2025 yılı performans programı, İstanbul Vizyon 2050 ile stratejik plan arasında doğrudan bağ kurmakta; tamamlanan ve süren yatırımların bu rota doğrultusunda ilerlediğini belirtmektedir. Aynı metinde 6 metro hattının açıldığı, 8 hattın sürdürüldüğü, 10 milyon metrekareyi aşan yeşil alan kazanıldığı, 65 milyar TL altyapı yatırımı yapıldığı, 2.100 kilometre doğal gaz hattı ile 11 yeni deniz hattı gibi uygulamalar sıralanarak planların bütçe ve yatırım programlarıyla ilişkilendirildiği ortaya konmaktadır. Bu nedenle İBB’nin SDG değerlendirmesinde yalnızca niyet değil, yatırım ve kaynak tahsis yaklaşımı da dikkate alınmalıdır.

SKORLAMA & MATRİS

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 30	27.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 25	22.5 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	9 / 10	9 / 10 × 10	9.0 / 10
Toplam			88.0 / 100

İBB, 88.0 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. İBB'nin en güçlü yönü, SDG'leri stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları, VLR ve iklim belgeleri üzerinden çok katmanlı bir kurumsal belge mimarisi içinde ele almasıdır. Bununla birlikte, tüm stratejik hedeflerin ve bütçe/program kalemlerinin doğrudan SDG kodlarıyla standart biçimde eşleştirilmemesi ve faaliyet raporlarında sonuç/etki göstergelerinin her alanda aynı olgunlukta olmaması puanı sınırlamaktadır. İBB'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2024 Faaliyet Raporu, 2025 Performans Programı ve VLR sayfası kamuya açık durumdadır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki ■ Orta veya dolaylı ilişki ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 5	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 9	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 10	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	6.50	Orta

İBB'de SDG yerelleştirmesinin omurgası SDG 10, SDG 11, SDG 13 ve SDG 16 etrafında oluşmaktadır. Bu alanlarda SDG'ler yalnızca stratejik düzeyde değil, faaliyet raporları ve VLR/politika belgeleri üzerinden de güçlü biçimde izlenmektedir. SDG 5, SDG 7, SDG 12 ve SDG 15 ikinci güçlü kümeyi oluşturmaktadır. SDG 1 de sosyal destek ve yoksullukla mücadele uygulamaları nedeniyle güçlüye yakın düzeydedir. SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından en sınırlı alandır. Genel olarak İBB, SDG'leri yönetim döngüsüne güçlü biçimde yerleştirmiş; SDG kodlu bütçe/program eşleştirmesi ve sonuç-etki göstergelerinin standardizasyonu bakımından gelişim alanı bulunan ileri düzey bir belediye profili sergilemektedir.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Ankara Büyükşehir Belediyesi

80.0 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 ve 2025-2029 Stratejik Planları, performans programları, 2022, 2023 ve 2024 dönemi faaliyet raporları ve SDG ile doğrudan ilişkili tamamlayıcı resmi belge seti esas alınarak, kurumun faaliyetlerinin ve yönetim yaklaşımlarının BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisinin ve SDG'leri hayata geçirme performansının ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

İnceleme; ABB'nin resmi sitesi / Plan ve Raporlar sayfasında yer alan stratejik planlar, faaliyet raporları, performans programları ve bütçe belgeleri ile resmi Raporlar sayfasında yayımlanan Ankara Yeşil Şehir Eylem Planı ve Ankara İli Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı üzerinden yürütülmüştür.

ABB'nin faaliyet raporları sayfasında 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporlarının birlikte yer alması, değerlendirmeye üç yıllık bir uygulama zinciri kazandırmaktadır. Stratejik planlar, faaliyet raporları, performans programları ve bütçe belgelerinin aynı resmi kurumsal arşivde düzenli biçimde sunulması da plan-uygulama sürekliliğini izlemeyi mümkün kılmaktadır. Resmi belge sayfalarında doğrudan bir VLR görünmemekle birlikte, iklim ve yeşil şehir planlarının yayımlanmış olması, ABB'nin özellikle çevre ve iklim alanında ölçme ve politika çerçevesi oluşturduğunu göstermektedir.

2022 faaliyet raporu, 2020-2024 Stratejik Plan'ın Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyum içinde hazırlandığını açıkça belirtmektedir. 2025-2029 Stratejik Plan ve ABB'nin 2025 yılı genel faaliyetler özetinde de belediyenin stratejik planını, eylem planlarını ve faaliyet raporlarını BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyumlu biçimde hazırladığı ifade edilmektedir. Bu nedenle ABB'de SDG ilişkisi yalnızca analitik olarak çıkarılan dolaylı bir sonuç değil, resmi belge düzeyinde benimsendiği görülebilen bir kurumsal yaklaşımdır.

■ ANALİZ ÖZETİ

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu ve bunu birden çok belge türü üzerinden kurumsallaştırmaya çalışan bir belediyecilik yaklaşımı geliştirdiği görülmektedir. Bu uyum en güçlü biçimde SDG 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) eksenlerinde ortaya çıkmaktadır. ABB'nin resmi sayfalarında yayımlanan stratejik planlar ve faaliyet raporları; sosyal adalet, kapsayıcılık, sürdürülebilir şehircilik, iklim/çevre yönelimi ve kurumsal yönetim alanlarında belirgin bir süreklilik göstermektedir. 2024 faaliyet raporu, belediyenin faaliyetlerini "sürdürülebilir değer yaratma hedefi" ile "hesap verebilir, şeffaf, katılımcı ve kapsayıcı" bir anlayışla yürüttüğünü açıkça vurgulamaktadır.

ABB'nin 2025-2029 Stratejik Planı, SDG entegrasyonu bakımından özellikle dikkat çekicidir. Resmi PDF özetinde planın amacının Ankaralıların yaşam kalitesini yükseltmek, sosyal hizmetlerin etkinliğini artırmak ve kenti daha yaşanabilir hale getirmek olduğu belirtilmektedir. Aynı resmi belge seti, Yeşil Şehir Eylem Planı ile Ankara İli Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı'nın hazırlanmış olduğunu ve azaltım ile uyum eylemlerinin sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu durum, ABB'de

SDG ilişkisinin yalnızca tematik bir benzerlik değil, stratejik ve kurumsal olarak kurgulanmış bir yönetim tercihi olduğunu göstermektedir.

Faaliyet raporları bakımından ABB'nin en güçlü yönü, plan belgelerinde kurulan yönelimin uygulama alanında görünürlük kazanmasıdır. 2022 faaliyet raporu, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyum vurgusunu açıkça içerirken, aynı rapor yeni nesil sosyal belediyeçilik uygulamaları kapsamında dar gelirli, işsiz, esnaf, öğrenci ve engellilere yönelik hizmetleri öne çıkarmaktadır. 2023 faaliyet raporu özetinde ekonomik kalkınma, meslek edindirme ve kırsal kalkınma destekleri görünür hale gelirken, 2024 faaliyet raporu kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlenmesi, yeni parklar ve yeşil alanlar gibi uygulamaları vurgulamaktadır. Bu üç yıllık çizgi, ABB'nin sosyal, çevresel ve yönetsel önceliklerini süreklilik içinde sürdürdüğünü göstermektedir.

ABB'nin belge setinde doğrudan bir VLR bulunmamakla birlikte, bu eksikliği kısmen telafi eden güçlü bir iklim ve yeşil şehir belge seti mevcuttur. Ankara İli Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı, kentin sera gazı emisyon envanterini ortaya koymakta ve gelecekteki doğa olaylarına karşı daha dirençli olma ile sera gazı azaltımına yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Aynı belge, ABB'nin “doğa ile uyumlu bir başkent” anlayışıyla ekolojik dengeyi korumayı hedeflediğini ifade etmektedir. Ankara Yeşil Şehir Eylem Planı da 2023 faaliyet raporu özetinde ve resmi rapor sayfasında açıkça görünmektedir. Bu durum, ABB'nin özellikle SDG 13 ve bağlantılı çevresel hedeflerde ciddi bir izleme ve politika geliştirme kapasitesi oluşturduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede ABB, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerel ölçekte yalnızca planlayan ve uygulayan değil, aynı zamanda özellikle iklim ve yeşil şehir alanlarında izleme kapasitesi oluşturan bir belediye profili sergilemektedir. Bununla birlikte, resmi bir VLR'nin görünmemesi ve faaliyet raporlarında tüm amaçların doğrudan SDG-alt hedef-gösterge mantığıyla standartlaştırılmış biçimde sunulmaması, ABB'nin puanını çok yüksek bant yerine yüksek bantta tutmaktadır.

ABB'nin erişilebilen resmi belge seti birlikte okunduğunda ortaya çıkan genel sonuç şudur: Kurum, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu bir belediyeçilik yaklaşımı geliştirmiştir; bu uyum özellikle stratejik planlarda tema ve hedef düzeyinde, faaliyet raporlarında uygulama düzeyinde, iklim ve yeşil şehir belgelerinde ise izleme ve politika çerçevesi düzeyinde görünür hale gelmektedir. ABB'nin resmi Plan ve Raporlar sayfasında 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları ile yıllık bütçe, performans programı ve faaliyet raporu belgeleri; resmi Raporlar sayfasında da iklim ve yeşil şehir planları yer almaktadır. Bu çoklu belge yapısı, plan-uygulama-izleme zincirinin belediyede belirli ölçüde kurumsallaştığını göstermektedir.

ABB'nin performans programları da bu resmi belge setini tamamlamaktadır. 2023 performans programı, 5018 sayılı Kanun çerçevesinde stratejik plan ile uyumlu biçimde performans programı hazırlanmasının ve bunun bütçenin hazırlanmasına esas teşkil etmesinin zorunlu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. 2024 performans programı ise sürdürülebilir bir kent yaşamı için “Akıllı Kentler” vizyonunun hayata geçirilmesini stratejik hedeflerden biri olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle ABB'nin SDG değerlendirmesinde yalnızca niyet düzeyi değil, bütçe, performans ve yatırım mantığı da dikkate alınmalıdır.

SKORLAMA & MATRİS

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 30	24.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	8 / 10	8 / 10 × 15	12.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	8 / 10	8 / 10 × 10	8.0 / 10
Toplam			80.0 / 100

ABB, 80.0 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. Stratejik plan, faaliyet raporu ve performans programı mimarisi güçlüdür; Yeşil Şehir Eylem Planı ve Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı özellikle SDG 11 ve SDG 13 eksenini güçlendirmektedir. Ancak VLR benzeri doğrudan SDG raporunun bulunmaması ve SDG-hedef-bütçe eşleştirmesinin tam standartlaşmamış olması puanı sınırlamaktadır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 2	■	■	■	■	1.50	Sınırlı
SDG 3	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 7	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 9	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	6.50	Orta

ABB’de SDG yerelleştirmesinin omurgası SDG 10, SDG 11, SDG 13 ve SDG 16 etrafında oluşmaktadır. SDG’lerin stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu döngüsüne önemli ölçüde girdiği; ancak doğrudan SDG kodlaması ve VLR tipi raporlama açısından gelişim ihtiyacı bulunduğu görülmektedir.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

**Mersin Büyükşehir
Belediyesi**
80.5 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 ve 2025-2029 Stratejik Planları, 2022, 2023 ve 2024 dönemi faaliyet raporları ve SDG ile doğrudan ilişkili tamamlayıcı resmi belge seti esas alınarak, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisinin ve SDG'leri hayata geçirme performansının ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

İnceleme; Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin resmi dokümanlarında yer alan stratejik planlar, faaliyet raporları, performans programları ve bütçe sürecine ilişkin belgeler ile resmi olarak yayımlanan sera gazı envanteri ve sürdürülebilir enerji ve iklim eylem planı izleme-değerlendirme raporu üzerinden yürütülmüştür.

■ DEĞERLENDİRME ŞU BELGE SETİNE DAYANMAKTADIR

- 2020–2024 Stratejik Plan
- 2025–2029 Stratejik Plan
- 2022 Faaliyet Raporu
- 2023 Faaliyet Raporu
- 2024 Faaliyet Raporu
- Mersin Sera Gazı Emisyon Envanteri

Mersin Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP) İzleme ve Değerlendirme Raporu

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin resmi belge setinde 2022 ve 2024 faaliyet raporları doğrudan erişilebilmektedir; 2025–2029 stratejik planın hazırlık genelgesi ve belediye meclis komisyon raporlarında planın rehberine uygun biçimde hazırlandığı görülmektedir. 2025 mali yılı bütçesinin de 2025–2029 stratejik planı ve 2025 performans programı dikkate alınarak hazırlandığı yine resmi meclis komisyon metninde açıkça ifade edilmektedir. SECAP izleme raporu ile sera gazı envanteri, Mersin'de SDG izleme kapasitesini özellikle iklim ve enerji ekseninde destekleyen güçlü eşdeğer belgeler olarak öne çıkmaktadır.

2020–2024 Stratejik Planı'nda amaç ve hedeflerin belirlenmesinde 11. Kalkınma Planı ile birlikte BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin dikkate alındığı açıkça belirtilmektedir. 2022 yılı faaliyet raporunda ise sürdürülebilir kalkınma amaçlarına uygun olarak su, deniz, hava, tarım, enerji, atık ve yeşil binalar gibi alanlarda ulusal ve uluslararası kurumlarla ortak çalışmalar yürütüldüğü ifade edilmektedir. 2026 performans programı da SKA'ların yerel düzeyde uygulanması ve izlenmesi vurgusunu içermektedir. Bu nedenle Mersin'de SDG ilişkisi yalnızca dolaylı bir çıkarım değil, resmi belgelerde görülebilen açık bir kurumsal yönelimdir.

ANALİZ ÖZETİ

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu ve bunu birden çok belge türü üzerinden kurumsallaştırmaya çalışan bir belediyeceilik yaklaşımı geliştirdiği görülmektedir. Bu uyum en güçlü biçimde SDG 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) eksenlerinde ortaya çıkmaktadır. 2020–2024 Stratejik Planı'nda hedeflerin doğrudan SKA'larla ilişkilendirildiği açıkça belirtilirken, 2024 faaliyet raporu ve 2026 performans programı da SDG başlıklarını görünür hale getirmektedir.

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, SDG entegrasyonu bakımından özellikle dikkat çekicidir. Meclis komisyon raporunda 2025–2029 dönemi stratejik planının 5018 sayılı Kanun, 5393 ve 5216 sayılı kanunlar ile Belediyeler İçin Stratejik Plan Rehberi'ne uygun olarak hazırlandığı belirtilmektedir. Aynı resmi belge setinde 2025 bütçesinin de stratejik plan ve performans programındaki amaç ve hedefler esas alınarak düzenlendiği ifade edilmektedir. Bu, Mersin'de SDG ilişkisini sadece tema düzeyinde değil, plan ve mali çerçeve düzeyinde de kurumsallaştıran bir yaklaşım olduğunu göstermektedir.

Faaliyet raporları bakımından Mersin'in en güçlü yönü, plan belgelerinde kurulan yönelimin uygulama alanında görünürlük kazanmasıdır. 2022 faaliyet raporunda sürdürülebilir kalkınma amaçlarına uygun alanlarda iş birliklerinden söz edilirken, 2024 faaliyet raporunda 2020–2024 stratejik planının dönem sonu uygulamalarına ait hedef ve gerçekleştirmelerin ayrıntılı olarak açıklandığı belirtilmektedir. Bu çizgi, belediyenin sosyal, çevresel ve yönetsel önceliklerini süreklilik içinde sürdürdüğünü göstermektedir. 2025–2029 planı ile 2025 performans programının dikkate alınarak hazırlanan bütçe teklifine ilişkin resmi meclis komisyon metni de faaliyet, performans ve mali planlama arasındaki kurumsal bağı güçlendirmektedir.

Mersin'de doğrudan bir VLR'ye rastlamamış olmakla birlikte, bu eksikliği kısmen telafi eden güçlü bir iklim ve enerji belge seti mevcuttur. Mersin Sera Gazı Emisyon Envanteri, belediyenin TÜBİTAK MAM ile birlikte uluslararası standartlara uygun biçimde emisyonları sayısallaştırdığını göstermektedir. 2023–2025 dönemi SECAP izleme ve değerlendirme raporu ise belediyenin Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ulusal iklim politikalarıyla uyumlu biçimde karbon ayak izini azaltma ve iklim direncini artırma hedefleri doğrultusunda ilerlediğini ortaya koymaktadır. Şubat 2026 tarihli resmi belediye haberinde de Yeşil Dönüşüm Ofisi, danışma kurulu, akademi-meslek odası-STK katılımı ve “yeşil etiket” yaklaşımı üzerinden daha ileri bir iklim yönetişimi kapasitesinin oluştuğu görülmektedir.

Bu çerçevede Mersin Büyükşehir Belediyesi, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerel ölçekte yalnızca planlayan ve uygulayan değil, aynı zamanda özellikle enerji, iklim ve yeşil dönüşüm alanlarında izleme kapasitesi oluşturan bir belediye profili sergilemektedir. Bununla birlikte, resmi bir VLR'nin görünmemesi ve faaliyet raporlarında tüm amaçların doğrudan SDG-alt hedef-gösterge mantığıyla standartlaştırılmış biçimde sunulmaması, Mersin'in puanını çok yüksek bant yerine yüksek bantta tutmaktadır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin erişilebilen resmi belge seti birlikte okunduğunda ortaya çıkan genel sonuç şudur: kurum, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu bir belediyeceilik yaklaşımı geliştirmiştir; bu uyum özellikle stratejik planlarda tema ve hedef düzeyinde, faaliyet raporlarında uygulama düzeyinde, SECAP ve sera gazı envanteri belgelerinde ise izleme ve politika çerçevesi düzeyinde görünür hale gelmektedir. Mersin'in resmi belge seti, plan-uygulama-izleme zincirinin belirli ölçüde kurumsallaştığını göstermektedir.

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin performans programları da bu resmi belge setini tamamlamaktadır. 2026 performans programı, 2025-2029 Stratejik Plan ile uyumlu olarak hazırlandığını ve SKA'ların yerel düzeyde uygulanması ile izlenmesini desteklemeyi hedeflediğini açıkça ifade etmektedir. 2025 yılı bütçesine ilişkin meclis komisyon raporunda da gider tekliflerinin stratejik plan ve performans programındaki amaç ve hedefler dikkate alınarak düzenlendiği belirtilmektedir. Bu nedenle Mersin'in SDG değerlendirmesinde yalnızca niyet düzeyi değil, bütçe, performans ve yatırım mantığı da dikkate alınmalıdır.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 30	24.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	7 / 10	7 / 10 × 10	7.0 / 10
Toplam			80.5 / 100

Mersin BB, 80.5 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. VLR bulunmamakla birlikte, SECAP ve sera gazı envanteri SDG 7, 11, 12, 13 ve 17 alanlarını güçlendirmektedir.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 2	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 9	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	2.75	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	6.50	Orta

Mersin'de SDG yerelleştirmesi özellikle SDG 11 ve SDG 13 ekseninde çok güçlüdür. İklim ve enerji belgeleri belediyeyi güçlendirmektedir. Ancak VLR yokluğu ve SDG kodlu bütçe/performans eşleştirmesinin sınırlı olması toplam puanı aşağı çekmektedir.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

**Mardin Büyükşehir
Belediyesi**
64.5 /100 **ORTA / GELİŞMEYE AÇIK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 ve 2025-2029 Stratejik Planları, 2022, 2023 ve 2024 dönemi faaliyet raporları, 2024 ve 2026 performans programları ile, bunları destekleyici nitelikteki resmî iklim, sıfır atık ve sürdürülebilir enerji içerikleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Ana kaynaklar kurumsal belgelerdir; eksik kalan başlıklarda yalnızca belediyenin resmî web sayfasındaki kurumsal duyuru ve bilgilendirmeler tamamlayıcı olarak kullanılmıştır. Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin resmî sitesinde stratejik plan, faaliyet raporu ve performans programı başlıkları ayrı ayrı listelenmekte; stratejik planların ayrıca kamusal stratejik plan arşivinde de yer aldığı görülmektedir.

■ DEĞERLENDİRME ŞU BELGE SETİNE DAYANMAKTADIR

- 2020–2024 Stratejik Plan
- 2025–2029 Stratejik Plan
- 2022 Faaliyet Raporu
- 2023 Faaliyet Raporu
- 2024 Faaliyet Raporu
- 2024 ve 2026 Performans Programları

Sürdürülebilir Enerji ve Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı çalıştayına ilişkin resmî içerik

Sıfır atık ve iklim değişikliği eksenindeki resmî kurumsal içerikler.

Mardin örneğinde değerlendirme şu üç temel soruya göre yapılmıştır: Belediye SDG'leri stratejik planlarında ne kadar açık biçimde sahiplenilmektedir; belediye bu hedefleri faaliyet ve uygulamalara ne ölçüde yansıtmaktadır; belediye bu alanı izleme ve raporlama bakımından ne kadar kurumsallaştırmıştır? Bu çerçevede, stratejik plan ve faaliyet raporu omurgası esas alınmış; performans programları ve resmî kurumsal içerikler ise bu omurgayı tamamlamak için kullanılmıştır.

■ ANALİZ ÖZETİ

Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla orta-yüksek ila yüksek düzeyde uyumlu bir belediyecilik yaklaşımı geliştirdiği görülmektedir.

Bu uyum en güçlü biçimde SDG 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) eksenlerinde belirginleşmektedir.

Mardin'de güçlü olan taraf, stratejik planların ve yıllık raporlama belgelerinin erişilebilir olması ve sürdürülebilirlik, iklim, sosyal hizmet ve kurumsal kapasite başlıklarının belediye dilinde görünür hale gelmesidir. Daha zayıf taraf ise, İBB'deki türden bütüncül bir VLR belgesine erişilememesi ve SDG-alt hedef-gösterge mantığının tüm belge setinde standart biçimde görünmemesidir.

2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planlarının resmî olarak yayımlanmış olması, belediyede planlama sürekliliğinin korunduğunu göstermektedir. Buna ek olarak faaliyet raporlarının 2022, 2023 ve 2024 yılları için kurumsal arşivde yer alması, uygulama tarafının yıllar arasında izlenmesine imkân vermektedir. Performans programlarının da aynı kurumsal yapı içinde sunulması, plan–uygulama–bütçe ilişkisini belge düzeyinde görünür hale getirmektedir. Bu yapı, tek başına yüksek puan üretmez; ancak belediyenin kurumsal mimarisinin dağınık değil, belirli bir raporlama disiplinine sahip olduğunu gösterir.

Mardin’de doğrudan bir VLR bulunmama ile birlikte, sürdürülebilir enerji ve yerel iklim değişikliği eylem planı çalıştay ile sıfır atık eksenli kurumsal içerikler, belediyenin özellikle iklim, enerji, atık ve kurumsal eşgüdüm başlıklarında yeni bir izleme ve politika çerçevesi kurmaya çalıştığını göstermektedir. Çalıştay duyurusunda yenilenebilir enerji, enerji yoksulluğu, su kaynakları yönetimi, atık ve atık su yönetimi, doğal afet risk yönetimi ve sağlık-sivil savunma gibi temaların birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu, belediyenin SDG 7, 12, 13 ve 15 ile bağlantılı alanlarda kurumsal kapasite geliştirme çabası içinde olduğuna işaret etmektedir.

Bu çerçevede Mardin Büyükşehir Belediyesi, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerel ölçekte yalnızca planlayan ve uygulayan değil, aynı zamanda özellikle iklim ve sıfır atık alanlarında kurumsal kapasite oluşturmaya başlayan bir belediye profili sergilemektedir. Mevcut görünüm, güçlü bir başlangıç ve kurumsal yönelim göstermektedir; ancak izleme standartları geliştikçe ve SDG göstergeleri faaliyet raporlarına daha sistematik yansidikça bu performans daha üst bir banda taşınabilir. Bu değerlendirme sonucunda Mardin Büyükşehir Belediyesi’nin genel SDG performansı 64.5 / 100 olarak hesaplanmıştır.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 30	21.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	6 / 10	6 / 10 × 20	12.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 25	17.5 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	6 / 10	6 / 10 × 15	9.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	5 / 10	5 / 10 × 10	5.0 / 10
Toplam			64.5 / 100

Mardin BB, 64.5 / 100 puanla sınırlı-kurumsallaşmış / gelişmeye açık SDG yerelleştirme bandındadır. Bu sonuç, belediyenin sürdürülebilirlik alanında hiç çalışma yapmadığı anlamına gelmemektedir; esas sorun, SDG’lerin stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve tamamlayıcı belgelerde açık, kodlu, izlenebilir ve bütünselik biçimde yeterince görünür olmamasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 2	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 6	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 7	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 8	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 9	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 10	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 11	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 13	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 16	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 17	■	■	■	■	5.25	Orta

Mardin’de SDG temaları vardır; ancak SDG yerelleştirmesi daha çok dolaylıdır. En güçlü alan SDG 11’dir. SDG’lerin stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarında daha açık kodlanması, VLR/SECAP benzeri izleme belgelerinin geliştirilmesi puanı önemli ölçüde artıracaktır.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi

80.0 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 ve 2025-2029 Stratejik Planları, 2022, 2023 ve 2024 dönemi faaliyet raporları, 2024 ve 2026 performans programları ve bunları destekleyen iklim değişikliği azaltım ve uyum eylem planı / sera gazı envanteri / SECAP belgeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Ana omurga kurumsal belgelerdir; eksik kalan noktalarda yalnızca belediyenin resmî web sayfasındaki kurumsal içerikler tamamlayıcı olarak kullanılmıştır. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin resmî sitesinde stratejik planlar, faaliyet raporları ve performans programları ayrı başlıklar altında listelenmektedir; ayrıca 2020-2024 ve 2025-2029 stratejik planları kamu stratejik plan arşivinde de yer almaktadır.

■ DEĞERLENDİRME ŞU BELGE SETİNE DAYANMAKTADIR

- 2020-2024 Stratejik Plan
- 2025-2029 Stratejik Plan
- 2022 Faaliyet Raporu
- 2023 Faaliyet Raporu
- 2024 Faaliyet Raporu
- 2024, 2025 ve 2026 Performans Programları
- İklim Değişikliği Azaltım ve Uyum Eylem Planı
- Sera Gazı Envanteri / SECAP içerikleri

İklim dirençliliği ve karbon nötrlüğü eksenindeki resmî kurumsal içerikler.

Şanlıurfa örneğinde değerlendirme şu üç temel soruya göre yapılmıştır: Belediye, SDG'leri stratejik planlarında ne kadar açık ve güçlü biçimde sahiplenmektedir; belediye, bu hedefleri faaliyet ve uygulamalara ne ölçüde yansıtmaktadır; belediye, bu alanı izleme ve raporlama bakımından ne kadar kurumsallaştırmıştır? 2022 faaliyet raporu, 5018 sayılı Kanun'a dayalı mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğu çerçevesinde düzenlendiğini belirtirken, aynı raporun özetinde "sosyal belediyecilik", "sürdürülebilirlik" ve "ilişki yönetimi" gibi başlıklar görünmektedir. İklim değişikliği azaltım ve uyum eylem planı ile SECAP belgeleri de belediyenin SDG 7, 11, 12, 13 ve 15 alanlarında daha sistematik bir izleme mantığı kurmaya başladığını göstermektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu bir belediyecilik yaklaşımı geliştirdiği görülmektedir. Bu uyum en güçlü biçimde SDG 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) eksenlerinde ortaya çıkmaktadır. Güçlü olan taraf, SDG ile ilişkili alanların hem stratejik planlarda hem faaliyet raporlarında hem de iklim/SECAP belgelerinde görünür olmasıdır. Daha zayıf olan taraf ise bir VLR bulunmaması ve faaliyet raporlarının tümünde SDG-alt hedef-gösterge mantığının tam standardize görünmemesidir.

Şanlıurfa'nın 2025–2029 stratejik planı ve 2025–2026 performans programı çizgisi, sürdürülebilirlik gündeminin belediyede yalnızca genel bir vizyon başlığı değil, yatırım ve program hedeflerine bağlanmış bir alan olduğunu göstermektedir. Belediyenin resmî iklim dirençliliği raporunda, “Amaç 2.3 – Tarladan Sofraya Sürdürülebilir Tarım ve Gıda Güvenliği” başlığı altında tanımlanan hedefler ile bunlara yönelik yatırım programlarının 2025–2029 stratejik plana entegre edildiği açıkça belirtilmektedir. Aynı rapor bütçe sürecinin, mevcut döngüsü 2025–2029 olan stratejik planla bağlı olduğunu da ifade etmektedir. Bu durum, Şanlıurfa'da sürdürülebilirlik hedeflerinin bütçe ve yatırım mantığıyla ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Faaliyet raporları bakımından Şanlıurfa'nın en güçlü yönü, uygulama görünürlüğünün üç yıllık bir çizgide izlenebilmesidir. Resmî faaliyet raporları sayfasında 2022, 2023 ve 2024 raporları birlikte yer almaktadır. 2022 faaliyet raporunun özetinde sosyal belediyecilik ve sürdürülebilirlik vurgusu görünürken, belediyenin resmî haber içerikleri 2023–2024 döneminde sosyal konut, sosyal market, halk ekmek, gençlik merkezleri, altyapı-üstyapı yatırımları ve kırsal/tarımsal destekler gibi uygulamaların öne çıktığını göstermektedir. Bu içerikler, faaliyet raporu setinde görülen genel yönelimi sahadaki uygulamalarla da tamamlamaktadır.

Şanlıurfa'da doğrudan VLR bulunmamaktadır; ancak bu eksikliği kısmen telafi eden güçlü bir iklim ve enerji belge seti mevcuttur. İklim Değişikliği Azaltım ve Uyum Eylem Planı, belediyenin uluslararası standartlara ve protokollere uygun bir sera gazı envanteri hazırladığını ve 2053'e kadar net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda yıllık envanter raporlaması ile artık emisyonları güncel hesaplama yaklaşımını benimsediğini belirtmektedir. SECAP'a ilişkin 2021–2023 sera gazı envanteri özetinde de SECAP sürecinin 2022'de tamamlandığı, tüm birimlerin katkısıyla hazırlandığı ve risk-kırılganlık analizleri, senaryolar ve eylem programlarını içerdiği ifade edilmektedir. Bu belgeler, Şanlıurfa'da SDG 13 başta olmak üzere iklim, enerji ve dayanıklılık alanlarında güçlü bir kurumsal izleme çerçevesi oluşturduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yerel ölçekte yalnızca planlayan ve uygulayan değil, aynı zamanda özellikle iklim, enerji ve dayanıklılık alanlarında kurumsal izleme kapasitesi oluşturmaya başlamış bir belediye profili sergilemektedir. Mevcut görünüm, güçlü bir kurumsal yönelim ve belirgin bir politika derinliği göstermektedir. Bununla birlikte VLR benzeri bütüncül bir SDG raporu ve faaliyet raporlarında daha açık SDG göstergelerinin bulunması halinde belediyenin puanının daha da yükselmesi mümkün görünmektedir. Bu değerlendirme sonucunda Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin genel SDG performansı 80.0 / 100 olarak hesaplanmıştır.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 30	24.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	8 / 10	8 / 10 × 15	12.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	8 / 10	8 / 10 × 10	8.0 / 10
Toplam			80.0 / 100

Şanlıurfa BB, 80.0 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. Sosyal belediyecilik, tarım-gıda güvenliği, iklim değişikliği eylem planı ve iklim dirençliliği belgeleri güçlü yönlerdir.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 2	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 9	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 16	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	6.50	Orta

Şanlıurfa'da SDG yerelleştirmesi sosyal belediyecilik ile iklim/dirençlilik hattında güçlenmektedir. En güçlü alanlar SDG 10, SDG 11 ve SDG 13'tür. Tarım-gıda güvenliği nedeniyle SDG 2 de diğer bazı belediyelere göre daha görünürdür.

İL BELEDİYESİ
Niğde Belediyesi

73.0 / 100 **ORTA-YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Niğde Belediyesi'nin erişilebilen 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2024 ve 2026 performans programları, enerji yönetim politikası ve resmî site üzerindeki ilgili kurumsal içerikler esas alınarak hazırlanmıştır.

Niğde Belediyesi “Planlar ve Raporlar” menüsünde stratejik plan, faaliyet raporları, performans programı, enerji yönetim politikası ve iç kontrol belgelerini birlikte yayımlamaktadır.

Niğde’de 2025–2029 Stratejik Plan metni ve 2026 Performans Programı, belediyenin SDG’leri daha açık ve doğrudan kullandığını göstermektedir. 2026 Performans Programı’nın içindekiler bölümünde “Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” başlığı doğrudan yer almakta; metinde performans programının stratejik planla uyumlu, ölçülebilir hedefler ve somut performans göstergeleri üzerine kurulduğu belirtilmektedir. Aynı belgede “sürdürülebilir çevreyi önceleyen, iklim ve sıfır atık uyumlu, geniş yeşil alanlara sahip daha yaşanılabilir bir Niğde” amacı açık biçimde tanımlanmakta ve “Temiz bir kent için sıfır atık projesinin yaygınlaştırılması” hedefi yazılmaktadır. Bu durum, Niğde’de SDG entegrasyonunun yalnızca örtük değil, kurumsal planlama düzeyinde oldukça görünür hale geldiğini göstermektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Niğde Belediyesi’nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu bir belediyecilik yaklaşımı geliştirdiği görülmektedir.

Özellikle 2025–2029 Stratejik Plan ve 2026 Performans Programı, sürdürülebilir çevre, iklim, sıfır atık, afet dirençliliği, kadınların sosyal ve iş yaşamında daha fazla yer alması, estetik ve dirençli kent ve vatandaş odaklı katılımcı yönetim gibi eksenleri açık biçimde tanımlamaktadır. Bu nedenle Niğde’de güçlü kümeyi SDG 11, 13 ve 16; bunlara eşlik eden ikinci kümede ise SDG 6, 7, 12 ve 5 oluşturmaktadır.

Niğde’yi güçlü kılan taraf, belge görünürlüğünün net olması ve performans programı içinde SDG başlığının açık biçimde yer almasıdır. 2022 faaliyet raporu, “insan merkezli”, “katılımcı, şeffaf ve hesap veren” belediyecilik anlayışını vurgulamakta; aynı raporda sürdürülebilir içme suyu hizmeti ve katı atık yönetim kültürü gibi somut hedefler performans sonuç tablosu içinde görünmektedir. Öte yandan enerji yönetim sistemi sayfası, belediyenin TS EN ISO 50001:2018 standardına uyumlu bir enerji yönetim sistemi kurduğunu ve sürdürdüğünü belirtmektedir. Bu, küçük ve orta ölçekli belediyeler içinde dikkat çekici bir kurumsal kapasite göstergesidir.

Bununla birlikte Niğde’de doğrudan bir VLR, kapsamlı iklim eylem planı ya da sera gazı envanteri gibi belediye ölçeğinde çok daha ileri bir belge seti görünmemektedir. Bu nedenle belediye, SDG’leri plan, faaliyet ve performans belgelerinde güçlü biçimde sahiplenmekte; ancak izleme ve uluslararasılaştırılmış raporlama kapasitesi bakımından İBB ya da Şanlıurfa kadar ileri bir düzeyde görünmemektedir. Yine de mevcut belge setiyle Niğde Belediyesi güçlü ve dengeli bir yerel sürdürülebilirlik profili sergilemektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 30	24.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 20	14.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 25	17.5 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	7 / 10	7 / 10 × 15	10.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	7 / 10	7 / 10 × 10	7.0 / 10
Toplam			73.0 / 100

Niğde Belediyesi, 73.0 / 100 puanla orta-yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. 2025–2029 Stratejik Plan ve 2026 Performans Programı içinde sürdürülebilir çevre, iklim, sıfır atık, kadınların sosyal ve iş yaşamına katılımı ve enerji yönetimi başlıkları görünürdür. Enerji yönetim sistemi ayrıca SDG 7 ve SDG 13 için önemli bir tamamlayıcı kanıt sunmaktadır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 2	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	2.50	Sınırlı
SDG 5	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 6	■	■	■	■	5.50	Orta
SDG 7	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 9	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 10	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 11	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 16	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	0.00	Sınırlı

Niğde’de SDG yerelleştirmesi özellikle SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve kısmen SDG 7 etrafında güçlenmektedir. Enerji yönetim sistemi önemli bir avantajdır. Buna karşılık VLR/SDG raporu, sosyal politika belgeleri ve doğrudan SDG kodlu performans-bütçe eşleştirmesi sınırlıdır.

İL BELEDİYESİ

Amasya Belediyesi**69.0**

/100

ORTA / GELİŞMEYE AÇIK

Bu analiz ve değerlendirmeler, Amasya Belediyesi'nin erişilebilen 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik planları, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2024, 2025 ve 2026 performans programları ve bunları destekleyen İklim Değişikliği Uyum Eylem Planı ile bağlantılı resmî içerikler esas alınarak hazırlanmıştır.

Amasya Belediyesi'nin resmî “Stratejik Yönetim” sayfasında stratejik planlar, faaliyet raporları ve performans programları bir arada yayımlanmaktadır. Aynı kurumsal yapı içinde 2024, 2025 ve 2026 performans programları ile 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporlarının listelenmesi, belediyede plan-uygulama-raporlama sürekliliğinin kurumsal olarak izlendiğini göstermektedir.

2025 performans programı, iklim değişikliği ve doğal afetlere yönelik eğitim çalışmaları ile iklim değişikliği uyum eylem planının hazırlanmasını açık biçimde performans hedefi ve faaliyet maliyeti olarak göstermektedir. 2024 faaliyet raporu ise belediyenin misyon ve vizyonunda “doğal afetlere karşı dirençli şehirleşme”, “iklim değişikliğine dirençli”, “doğaya ve çevreye duyarlı”, “katılımcı, şeffaf” ve “kapsayıcı” bir belediyecilik anlayışını açıkça saymaktadır. Ayrıca resmî iklim uyum eylem planı belgesinde Amasya'nın şehircilik anlayışında sürdürülebilirliği temel ilke olarak kabul ettiği belirtilmektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Amasya Belediyesi'nin belge seti birlikte değerlendirildiğinde, kurumun BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla yüksek düzeyde uyumlu, fakat bu uyumu belediye ölçeğinde daha çok stratejik yönelim, faaliyet görünürlüğü ve iklim uyum kapasitesi üzerinden kuran bir profil sergilediği görülmektedir.

En güçlü kümeyi SDG 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SDG 13 (İklim Eylemi) ve SDG 16 (Güçlü Kurumlar) oluşturmaktadır; bunlara ikinci halkada SDG 6, 12 ve 15 eklenmektedir. Belediyenin 2024 faaliyet raporunda “yaşanabilir ve sürdürülebilir kent”, “çevre dostu uygulamalar”, “atık yönetimi”, “su tasarrufu”, “sosyal belediyecilik”, “katılımcılık” ve “mali saydamlık” çizgisinin aynı metin içinde bir araya gelmesi bu sonucu desteklemektedir.

Amasya'yı güçlü kılan taraf, kurumsal belge mimarisinin düzenli olması ve özellikle son dönemde iklim değişikliği, sıfır atık ve afet dirençliliği başlıklarının performans programı içine açık biçimde taşınmış olmasıdır. 2025 performans programında iklim değişikliği uyum eylem planı hazırlığı için doğrudan ödenek ayrılması, bu alanın yalnızca söylem değil, bütçe ve faaliyet düzeyinde de tanımlandığını göstermektedir.

Bununla birlikte İBB'deki gibi bir VLR veya ABB/Mersin/Şanlıurfa'daki kadar derin bir iklim-SECAP belge seti görünmemektedir. Bu nedenle Amasya'nın SDG performansı güçlüdür; ancak izleme ve raporlama mimarisi hâlâ gelişme potansiyeli taşımaktadır

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 30	21.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 20	14.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 25	17.5 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	7 / 10	7 / 10 × 15	10.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	6 / 10	6 / 10 × 10	6.0 / 10
Toplam			69.0 / 100

Amasya Belediyesi, 69.0 / 100 puanla sınırlı-kurumsallaşmış / orta düzey SDG yerelleştirme bandındadır. İklim Değişikliği Uyum Eylem Planı ve düzenli stratejik yönetim belgeleri güçlü yönlerdir; ancak doğrudan SDG kodlaması ve faaliyet raporlarında SDG bazlı uygulama-izleme standardı sınırlıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 2	■	■	■	■	2.75	Sınırlı
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	2.75	Sınırlı
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 8	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 9	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 10	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 16	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	2.50	Sınırlı

Amasya'da SDG yerelleştirmesi en güçlü biçimde SDG 11 ve SDG 13 eksenindedir. İklim uyum eylem planı önemli bir avantajdır. Ancak SDG'lerin doğrudan stratejik plan–performans–faaliyet döngüsüne kodlanması sınırlı olduğundan toplam puan orta düzeydedir.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİ & İLÇE BELEDİYELERİ

Puan sıralaması sonuçları ilçe belediyeleri arasında belirgin bir ayrışma olduğunu gösteriyor. Avcılar 92,5 puanla ilk sırada yer alıyor. Onu Nilüfer ve Bodrum 89,5, Karatay 87,5, Gaziemir 87,0 izliyor. İkinci kümede Safranbolu 80,5, Buca 80,0, Tarsus 78,5 bulunuyor. Alt grupta ise Kahta 72,0 ve Battalgazi 69,5 yer alıyor. Bu dağılım, ilçe belediyelerinde puanların yaklaşık 69,5-92,5 bandına yayıldığını ve aralarındaki farkın büyükşehir-il belediyesi örneklerine göre daha belirgin olduğunu gösteriyor.

Üst gruptaki belediyeler yalnızca SDG temalarına değinen değil, bu temaları kurumsal belge mimarisine daha derin biçimde yerleştiren belediyeler olarak öne çıkıyor. Avcılar'ın farkı, stratejik plan ve faaliyet raporlarının ötesine geçerek VLR, VLR ilerleme raporu, iklim-enerji, yeşil şehir, dayanıklılık ve yerel eşitlik belgeleri ile çok katmanlı bir sistem kurmuş olmasıdır. Nilüfer de benzer şekilde SKA ilişkisini stratejik plan içinde açık tablolarla kurması, performans ve izleme mantığını kurumsal yapıya yerleştirmesi nedeniyle çok güçlü görünmektedir. Bodrum ise kıyı, turizm, sosyal kapsayıcılık, çevre, iklim ve yönetim eksenlerinde geniş bir SDG kapsamı üretmektedir. Karatay'ı yukarı taşıyan temel unsur, VLR, VLR ilerleme raporu, SECAP, Kent Sağlık Profili ve kalite yönetim belgeleri gibi tamamlayıcı araçlara sahip olmasıdır. Gaziemir de sosyal yardım, kadın odaklı hizmetler ve SECAP/enerji-iklim eksenini üzerinden güçlü bir yerelleştirme kapasitesi sergilemektedir. Başka bir ifadeyle üst grupta puanı yükselten ana unsur yalnızca “iyi stratejik plan” değil, plan-program-uygulama-izleme zincirinin belge çeşitliliğiyle desteklenmesidir.

Orta gruptaki belediyeler ise güçlü içerik üretmelerine rağmen bunu tam anlamıyla kodlu, standartlaştırılmış ve bağımsız SDG izleme mimarisine dönüştüremeyen belediyeler olarak ayrışıyor. Safranbolu'da kültürel miras, sürdürülebilir turizm, sosyal kapsayıcılık, su-kanalizasyon altyapısı, atık yönetimi ve katılımcı yönetim güçlü; ayrıca VLR sürecinin başlatılması ve SUDA çerçevesindeki çok paydaşlı yapı önemli bir avantaj. Ancak nihai VLR/VSR raporunun olmaması ve iklim/enerji belgelerinin daha sınırlı kalması puanı aşağıda tutuyor. Buca'da SDG kavramının performans programlarına açık biçimde taşınması, iklim değişikliği ve sıfır atık için kurumsal müdürlük yapılanması ve eşitlik alanındaki kurumsal adımlar dikkat çekiyor; fakat bağımsız VLR/VSR, daha güçlü sonuç-etki ölçümü ve daha derin belge standardizasyonu eksik. Tarsus'ta çevre, iklim, kırsal kalkınma, kadınların güçlenmesi, sosyal yardım, tarihî-kültürel miras ve katılım başlıkları oldukça zengin; buna karşın içerik henüz açık SDG kodları, bütçe etiketlemesi ve güçlü sonuç-etki ölçümüyle tam kurumsallaşmış görünmüyor. Bu nedenle orta grup, “zayıf” değil; fakat tematik zenginliği güçlü, kurumsal standartlaşması ise kısmen eksik belediyelerden oluşuyor.

Alt gruptaki Kahta ve Battalgazi ise SDG'lerle tamamen kopuk değildir; tersine, belge setlerinde sürdürülebilir kent, altyapı, sosyal yardım, afet, dijital belediyecilik, çevre ve kurumsal kapasite gibi başlıklar görünürdür. Ancak sorun, bu temaların henüz açık SDG eşleştirmesi, bütçe-program bağlantısı, bağımsız izleme belgesi ve güçlü sonuç-etki göstergeleriyle desteklenmemesidir. Kahta'da özellikle stratejik plan düzeyinde güçlü bir sahiplenme görülmekte; buna rağmen bu sahiplenme tam kurumsallaşmış bir SDG izleme ve raporlama mimarisine henüz dönüşmemiştir. Battalgazi'de de sosyal yardım, e-belediye, dijital imar, afet toplanma alanları, sıfır atık ve GES gibi önemli hizmet alanları vardır; fakat SDG'lerin doğrudan kodlandığı ve VLR/VSR benzeri araçlarla izlendiği bir sistem tespit edilemediği için puan daha aşağıda kalmaktadır. Bu nedenle alt grup için temel mesele içerik yokluğu değil, kurumsal olgunluk ve izleme derinliğinin sınırlı olmasıdır.

Tematik açıdan bakıldığında, ilçe belediyelerinde de en sık öne çıkan ana eksen SDG 11'dir. Yaşanabilir kent, kentsel hizmet, yeşil alan, kültürel miras, afet dayanıklılığı ve kent yaşam kalitesi neredeyse tüm örneklerde ana omurgayı oluşturuyor. Bunun yanında SDG 10, SDG 13 ve SDG 16 birçok belediyede ikinci temel omurga olarak beliriyor. Sosyal yardım, kadın odaklı hizmetler ve eşitlik politikaları güçlü olan belediyelerde SDG 1 ve SDG 5 de puanı yukarı çekiyor; atık, sıfır atık ve çevre yönetiminin kurumsal olduğu örneklerde SDG 12 dikkat çekiyor. Buna karşılık SDG 14 hemen hemen bütün ilçe belediyelerinde en zayıf alanlardan biri. Üstelik Bodrum ve Avcılar gibi kıyı ya da kıyıya yakın karakter taşıyan örneklerde bile deniz/kıyı ekosistemlerinin yeterince güçlü göstergelerle izlenmemesi özellikle dikkat çekiyor. Ayrıca ilçe belediyesi ölçeğinde SDG 6 çoğu kez sınırlı ya da orta düzeyde kalıyor; çünkü su ve kanalizasyon altyapısı çoğu durumda büyükşehir ve su idaresi yetki alanıyla ilişkili.

Genel sonuç şudur: 10 ilçe belediyesi arasında en büyük fark, SDG'lere temas edip etmemeleri değil; SDG'leri ne ölçüde ölçülebilir, raporlanabilir ve çok belgeli bir kurumsal yapıya dönüştürebilmeleridir. Avcılar, Nilüfer, Bodrum, Karatay ve Gaziemir gibi örnekler daha yüksek puanı; tamamlayıcı politika belgeleri, izleme mekanizmaları ve yönetim döngüsüne yayılan kurumsal sahiplenme sayesinde alıyor. Safranbolu, Buca ve Tarsus güçlü içerik üretiyor ama standartlaştırma bakımından bir kademe aşağıda kalıyor. Kahta ve Battalgazi ise SDG'leri tematik düzeyde yakalamış olmakla birlikte, bunu daha sistematik bir yerelleştirme mimarisine dönüştürme aşamasında görünüyor. Kısacası ilçe belediyeleri setinde de belirleyici unsur, belge sayısından çok belgeler arası bütünlük, doğrudan SDG kodlaması, bütçe-performans bağı ve sonuç-etki odaklı izleme kapasitesidir.

BÖLÜM 6 · GENEL SONUÇLAR

BÜYÜKŞEHİR İLÇE VE İLÇE BELEDİYELERİNİN GENEL SONUÇLARI (10 BELEDİYE)

Büyükşehir İlçe ve İlçe Belediyeleri · Karşılaştırmalı Değerlendirme

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ

Bodrum Belediyesi**89.5** / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirmeler, Bodrum Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı, 2020-2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile iklim, çevre, eşitlik ve sürdürülebilirlik alanındaki tamamlayıcı politika belgeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bodrum Belediyesi'nin kurumsal "Stratejik Yönetim Planları" sayfasında 2025-2029 Stratejik Planı, 2025 ve 2024 performans programları, hazırlık programı, 2020-2024 Stratejik Planı ve önceki dönem performans programları listelenmektedir; faaliyet raporları sayfasında ise 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları ayrı ayrı yayımlanmaktadır. Ayrıca sp.gov.tr üzerinde Bodrum Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planı sayfasında 2022, 2023 ve 2024 performans programı bağlantıları da yer almaktadır.

Bodrum Belediyesi'nin belge setinde SDG'ler özellikle 2025-2029 Stratejik Planı üzerinden güçlü biçimde görünür hale gelmektedir. Planın üst politika belgeleri analizinde Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları açıkça dikkate alınmış; sürdürülebilir ulaşım için SDG 9 ve 11, iklim ve çevre için SDG 7, 11, 12 ve 13, sosyal adalet ve kapsayıcılık için SDG 1, 2, 4, 5, 8 ve 10, kurumsal kapasite için SDG 16 ile ilişki kurulmuştur.

■ ANALİZ ÖZETİ

Bodrum Belediyesi'nin SDG yerleştirme performansı yüksek düzeydedir. Belediye, özellikle 2025-2029 Stratejik Planı'nda SDG'leri açık biçimde referans almış; sosyal adalet, kadın ve eşitlik, kırsal kalkınma, sürdürülebilir turizm, iklim eylemi, sıfır atık, enerji verimliliği, biyoçeşitlilik, yeşil alanlar, katılımcılık ve kurumsal kapasite başlıklarını stratejik amaç, hedef, performans göstergesi, sorumlu birim, izleme sıklığı ve maliyet tahminiyle birlikte ele almıştır. Bu yönüyle Bodrum Belediyesi, SDG'leri yalnızca söylemsel düzeyde değil, büyük ölçüde stratejik yönetim döngüsüne yerleştiren bir belediye profili sergilemektedir.

Bodrum'un en güçlü SDG alanları SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 15 ve SDG 16 olarak görünmektedir. İkinci güçlü alanlar SDG 1, SDG 2, SDG 4, SDG 6, SDG 7, SDG 9 ve SDG 17'dir. Görece daha sınırlı alanlar ise SDG 3, SDG 8 ve SDG 14 olarak değerlendirilmiştir. Özellikle SDG 14 bakımından Bodrum'un kıyı kenti kimliği dikkate alındığında, deniz ekosistemleri, kıyı yönetimi ve mavi ekonomi başlıklarının daha güçlü göstergelerle izlenmesi belediyenin puanını artıracaktır.

■ GELİŞTİRİLMESİ GEREKEN TEMEL ALANLAR ŞUNLARDIR

SDG hedefleri ile stratejik hedefler arasında daha görünür ve tablo bazlı eşleştirme yapılması,

performans programı ve bütçede SDG kodlu faaliyet/maliyet ayrımının güçlendirilmesi,

faaliyet raporlarında çıktı göstergelerinin yanında sonuç ve etki göstergelerinin artırılması,

VLR/VSR benzeri doğrudan bir SDG yerel değerlendirme raporu hazırlanması,

kıyı, deniz, su, turizm ve yazlık nüfus baskısı gibi Bodrum'a özgü konuların SDG 6, 8, 11, 12, 13 ve 14 çerçevesinde daha bütüncül izlenmesi.

Bu çerçevede Bodrum Belediyesi için genel skor 89.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Bodrum'un SDG'leri güçlü biçimde yerelleştirdiğini, ancak doğrudan SDG raporlaması ve sonuç-etki izleme kapasitesi güçlendirildiğinde çok yüksek kurumsallaşma bandına çıkabileceğini göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	10 / 10	10 / 10 × 30	30.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	8 / 10	8 / 10 × 10	8.0 / 10
Toplam			89.5 / 100

Bodrum Belediyesi, bu metodolojiye göre 89.5 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandındadır. Belediye, SDG'leri özellikle 2025–2029 Stratejik Planı'nda belirgin biçimde içselleştirmiş; performans programında iklim, sıfır atık, enerji, sosyal destek, kadın girişimciliği, kırsal kalkınma, kültür, turizm ve kentsel hizmet alanlarına faaliyet ve bütçe düzeyinde karşılık üretmiştir. Puanı 90 üstü çok yüksek banda taşımayı sınırlayan başlıca unsur, VLR/VSR benzeri doğrudan bir SDG yerel değerlendirme raporunun bulunmaması ve faaliyet raporlarında sonuç/etki analizinin her SDG için aynı düzeyde standartlaşmamış olmasıdır. Bodrum Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, katılımcı çalıştaylar, iç ve dış paydaşlar, muhtarlar, resmi kurumlar, büyükşehir belediyesi, MUSKİ, sivil toplum kuruluşları, odalar, dernekler ve anketler üzerinden hazırlandığını belirtmektedir. Bu durum, SDG yerelleştirmesi bakımından güçlü bir katılımcı planlama zemini oluşturmaktadır. Stratejik Plan Hazırlık Programı da stratejik yönetim döngüsünü hazırlık, durum analizi, geleceğe bakış, strateji geliştirme, performans programı, izleme ve değerlendirme süreçleriyle birlikte ele almaktadır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 5	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 7	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 9	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 15	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	7.75	Güçlü

Bodrum'un en güçlü SDG alanları SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 15 ve SDG 16 olarak görülmektedir. Özellikle SDG 14 bakımından Bodrum'un kıyı kenti kimliği dikkate alındığında, deniz ekosistemleri, kıyı yönetimi ve mavi ekonomi başlıklarının daha güçlü göstergelerle izlenmesi belediyenin puanını artıracaktır.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ
Avcılar Belediyesi

92.5 / 100 **ÇOK YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Avcılar Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile VLR/Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu, Yeşil Şehir Eylem Planı, Dayanıklılık Eylem Planı, Yerel Eşitlik Eylem Planı ve Sürdürülebilir İklim Enerji ve Eylem Planı gibi tamamlayıcı politika belgeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Avcılar Belediyesi'nin resmî stratejik plan sayfasında 2025–2029 ve 2020–2024 stratejik planları yayımlanmakta; faaliyet raporları sayfasında 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları; performans programları sayfasında ise 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları erişilebilir durumdadır.

Avcılar Belediyesi, incelenen belediyeler içinde SDG yerelleştirmesi bakımından güçlü bir örnek oluşturmaktadır. Bunun temel nedeni, belediyenin yalnızca stratejik plan ve performans programı üretmesi değil; aynı zamanda 2022 Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu, 2022–2023 VLR İlerleme Raporu, Sürdürülebilir İklim Enerji ve Eylem Planı, Yeşil Şehir Eylem Planı, Dayanıklılık Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Eylem Planı gibi doğrudan SDG yerelleştirmesiyle ilişkili belgeleri de yayımlamış olmasıdır. Resmî VLR sayfasında 2022–2023 Gönüllü Yerel Değerlendirme İlerleme Raporu, İngilizce VLR Progress Report ve 2022 Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu açıkça listelenmektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Avcılar Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri çok yüksek düzeyde içselleştirmiş ve yerelleştirmiş bir belediye profili sergilemektedir. Özellikle VLR/Gönüllü Yerel Değerlendirme Raporu ve 2022–2023 VLR İlerleme Raporu'nun bulunması, Avcılar'ı birçok belediyeden ayırmaktadır. Bunun yanında Yeşil Şehir Eylem Planı, Dayanıklılık Eylem Planı, Sürdürülebilir İklim Enerji ve Eylem Planı ile Yerel Eşitlik Eylem Planı, SDG yerelleştirmesini yalnızca zorunlu stratejik plan ve faaliyet raporu düzeyinde bırakmayıp tamamlayıcı politika belgeleriyle desteklemektedir.

Avcılar'ın en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 7, SDG 9, SDG 15 ve SDG 17 de güçlü veya güçlüye yakın düzeydedir. Görece daha sınırlı alanlar SDG 2, SDG 6, SDG 8 ve SDG 14 olarak görünmektedir. Özellikle SDG 14 bakımından Avcılar'ın kıyı ilçesi olması dikkate alındığında, deniz ve kıyı ekosistemlerinin daha güçlü göstergelerle izlenmesi belediyenin SDG yerelleştirme kalitesini daha da artıracaktır.

Bu çerçevede Avcılar Belediyesi için genel skor 92.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Avcılar'ın SDG'leri yalnızca genel sürdürülebilirlik söylemi olarak değil, stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları, VLR ve tematik eylem planları üzerinden kurumsal yönetim döngüsüne güçlü biçimde yerleştirdiğini göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 30	27.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 25	22.5 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	10 / 10	10 / 10 × 15	15.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	10 / 10	10 / 10 × 10	10.0 / 10
Toplam			92.5 / 100

Avcılar Belediyesi, 92.5 / 100 puanla çok yüksek düzeyde SDG yerelleştirme ve içselleştirme bandındadır. Belediyenin güçlü yönü, SDG'leri yalnızca stratejik plan veya faaliyet raporu düzeyinde ele almaması; VLR, iklim/enerji, yeşil şehir, dayanıklılık ve eşitlik belgeleriyle yerel politika mimarisine taşımış olmasıdır. Puanı sınırlayan temel unsur, performans programı ve bütçe yapısında SDG kodlu faaliyet/maliyet sınıflandırmasının tüm alanlarda tam standart hale gelmemiş olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 3	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 4	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 5	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 9	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 15	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Avcılar'ın en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. Özellikle SDG 14 bakımından Avcılar'ın kıyı ilçesi olması dikkate alındığında, deniz ve kıyı ekosistemlerinin daha güçlü göstergelerle izlenmesi belediyenin SDG yerleştirme kalitesini daha da artıracaktır.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ
Nilüfer Belediyesi

89.5 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Nilüfer Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, resmî sitede ayrıca yer alan 2022–2024 revize stratejik plan dokümanı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, Sürdürülebilir Enerji Eylem Planları, Yerel Eşitlik Eylem Planı 2022–2024, Nilüfer Kent Sağlık Profili 2022, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporları ve Küresel İlkeler Sözleşmesi gibi tamamlayıcı politika belgeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Nilüfer Belediyesi'nin resmî “Stratejik Planlar” sayfasında 2025–2029, 2022–2024 ve 2020–2024 stratejik planları; “Performans Programları” sayfasında 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları; “Faaliyet Raporları” sayfasında ise 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları erişilebilir durumdadır. Ayrıca sp.gov.tr üzerinde Nilüfer Belediyesi'nin stratejik plan arşivi ve 2020–2024 stratejik plan sayfası da yer almaktadır.

Nilüfer Belediyesi, SDG/SKA yerelleştirmesi bakımından güçlü bir örnek oluşturmaktadır. 2025–2029 Stratejik Planı'nda “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” ile stratejik plan ilişkisi özel bir tablo olarak yer almakta; stratejik plan hazırlığında SKA'lar üzerinden çalışanların görüş ve önerilerinin alındığı ve farkındalık oluşturulduğu belirtilmektedir. 2020–2024 Stratejik Planı'nda da stratejik plan-SKA ilişkisine yer verilmiş; ayrıca Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, 2020–2024 Stratejik Planı'ndaki iklim, enerji, ulaşım, atık, tarım, yeşil alan ve afet yönetimi hedefleriyle açık bağlantı kurmuştur.

■ ANALİZ ÖZETİ

Nilüfer Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri yüksek düzeyde içselleştirmiş ve yerelleştirmiş bir belediye profili sergilemektedir. 2025–2029 Stratejik Planı'nda SKA ilişkisine doğrudan yer verilmesi, SKA farkındalığına ilişkin performans göstergesi tanımlanması, stratejik hedeflerin izleme ve raporlama mantığıyla kurulması, performans programlarında hedef-faaliyet-kaynak ihtiyacı ilişkisinin görünür olması ve faaliyet raporlarının yıllar itibarıyla yayımlanması belediyenin güçlü yönleridir. Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, Yerel Eşitlik Eylem Planı, Kent Sağlık Profili ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporları ise SDG yerelleştirmesini zorunlu stratejik yönetim belgelerinin ötesine taşımaktadır.

Nilüfer'in en güçlü SDG alanları SDG 3, SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 15 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 1, SDG 2, SDG 4, SDG 7, SDG 8, SDG 9 ve SDG 17 de güçlü veya güçlüye yakın düzeydedir. Görece sınırlı alanlar SDG 6 ve özellikle SDG 14 olarak görünmektedir. SDG 6'da yetki paylaşımı ve teknik su-sanitasyon göstergelerinin sınırlılığı; SDG 14'te ise doğrudan deniz/kıyı ekosistemi ekseninin bulunmaması belirleyici olmuştur.

Bu çerçevede Nilüfer Belediyesi için genel skor 89.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Nilüfer'in SDG'leri yalnızca genel sürdürülebilirlik söylemi olarak değil, stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve tematik politika belgeleri üzerinden kurumsal yönetim döngüsüne güçlü biçimde yerleştirdiğini göstermektedir. Belediyenin puanını daha üst banda taşıyacak temel gelişim alanları; doğrudan VLR/VSR veya SDG yerel değerlendirme raporu hazırlanması, performans programı ve bütçede SDG kodlu faaliyet/maliyet eşleştirmesinin güçlendirilmesi, faaliyet raporlarında sonuç ve etki göstergelerinin daha sistematik hale getirilmesi ve SDG 6 ile SDG 14 başlıklarında daha açık gösterge setlerinin geliştirilmesidir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	10 / 10	10 / 10 × 30	30.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	8 / 10	8 / 10 × 10	8.0 / 10
Toplam			89.5 / 100

Nilüfer Belediyesi, bu metodolojiye göre 89.5 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme ve içselleştirme bandındadır. Belediyenin en güçlü tarafı, SKA'ları stratejik plan düzeyinde açık biçimde ele alması; stratejik hedef, performans göstergesi, sorumlu birim ve izleme/raporlama mantığını kurumsal yönetim sistemine yerleştirmesidir. Puanı 90 üstü “çok yüksek” banda taşımayı sınırlayan başlıca husus ise doğrudan VLR/VSR türü bağımsız bir SDG yerel değerlendirme raporunun tespit edilememesi ve faaliyet raporlarında sonuç/etki analizinin tüm SDG'ler için aynı düzeyde standartlaşmamış olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 3	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 4	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 5	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 8	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 9	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Nilüfer'in en güçlü SDG alanları SDG 3, SDG 5, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 15 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. Görece sınırlı alanlar SDG 6 ve özellikle SDG 14 olarak görünmektedir. SDG 6'da yetki paylaşımı ve teknik su-sanitasyon göstergelerinin sınırlılığı; SDG 14'te ise doğrudan deniz/kıyı ekosistemi ekseninin bulunmaması belirleyici olmuştur.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ
Buca Belediyesi

80.0 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Buca Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile iklim, sıfır atık, toplumsal cinsiyet eşitliği, kent konseyi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilişkili resmî kurumsal içerikleri esas alınarak hazırlanmıştır. Buca Belediyesi'nin resmî “Stratejik Plan Raporu” sayfasında 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı ve 2023 güncel versiyonu listelenmekte; performans programları sayfasında 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları; faaliyet raporları sayfasında ise 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları yayımlanmaktadır. Ayrıca sp.gov.tr üzerinde Buca Belediyesi'nin 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik plan sayfaları bulunmaktadır.

Buca Belediyesi'nin belge setinde SDG'ler, özellikle performans programları ve iklim/sıfır atık kurumsallaşması üzerinden görünür hale gelmektedir. 2022 Performans Programı'nda sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda “17 amaca yönelik faaliyetler” yapılacağı ve bu kapsamda eğitim/danışmanlık hizmetleri alınacağı açıkça belirtilmiştir. 2023 Performans Programı'nda ise sürdürülebilirlik ve inovasyon merkezinde 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı kapsamında farkındalık çalışmaları ve kampanyalar yürütüleceği ifade edilmektedir. 2025 Performans Programı da Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine atıf yapmakta; buna karşılık stratejik plan ve bütçe yapısında her amaç/hedef/faaliyet için sistematik SDG kodlaması henüz tam standart hale gelmiş görünmemektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Buca Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri yüksek düzeyde yerleştirmiş, ancak tam kurumsallaşmış SDG izleme mimarisine henüz ulaşmamış bir belediye profili sergilemektedir. Belediyenin ayırt edici güçlü yönü, 2022 ve 2023 performans programlarında 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı'na atıf yapması, sürdürülebilirlik ve inovasyon merkezi yaklaşımı geliştirmesi, iklim değişikliği ve sıfır atık alanında özel müdürlük kurması ve faaliyet raporlarında SECAP, sıfır atık, atık getirme merkezi, çevre eğitimi ve geri dönüşüm çalışmalarını görünür hale getirmesidir.

Buca Belediyesi'nin en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 9 ve SDG 17 güçlüye yakın; SDG 4, SDG 5, SDG 7, SDG 8 ve SDG 15 orta düzeydedir. Görece en sınırlı alanlar ise SDG 6 ve SDG 14 olarak görünmektedir. Özellikle SDG 12 ve SDG 13'te kurumsal yapılanma ve faaliyet raporu görünürlüğü güçlüdür; buna karşılık VLR/VSR bulunmaması, nihai SECAP belgesinin erişilebilir olmaması, SDG kodlu bütçe sınıflandırmasının sınırlı kalması ve sonuç/etki göstergelerinin bütün alanlarda standartlaşmamış olması, genel puanı sınırlamaktadır.

Bu çerçevede Buca Belediyesi için genel skor 80.0 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Buca'nın SDG'leri performans programı ve çevre/iklim politikaları üzerinden güçlü biçimde gündemine aldığını; ancak SDG'lerin stratejik plan, bütçe, faaliyet raporu ve tamamlayıcı politika belgeleri arasında daha açık, kodlu ve izlenebilir bir bütünlüğe kavuşturulması gerektiğini göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 30	27.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	8 / 10	8 / 10 × 15	12.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	5 / 10	5 / 10 × 10	5.0 / 10
Toplam			80.0 / 100

Buca Belediyesi, bu metodolojiye göre 80.0 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandının alt sınırında yer almaktadır. Belediyenin güçlü yönü, SDG kavramını performans programlarına açık biçimde taşımış olması, iklim değişikliği ve sıfır atık alanında kurumsal bir müdürlük yapısı oluşturması, faaliyet raporlarında SECAP ve sıfır atık çalışmalarına yer vermesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında kurumsal adımlar atmasıdır. Puanı sınırlayan temel hususlar ise VLR/VSR veya yayımlanmış bağımsız bir SDG yerel değerlendirme raporunun bulunmaması, nihai ve kapsamlı bir SECAP dokümanına erişilememesi, SDG kodlu bütçe/performans sınıflandırmasının tam sistematik hale gelmemesi ve faaliyet raporlarında sonuç/etki göstergelerinin tüm SDG alanlarında aynı düzeyde standartlaşmamış olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 5	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 6	■	■	■	■	1.50	Sınırlı
SDG 7	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 8	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 9	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Buca Belediyesi'nin en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. Görece en sınırlı alanlar ise SDG 6 ve SDG 14 olarak görünmektedir. Özellikle SDG 12 ve SDG 13'te kurumsal yapılanma ve faaliyet raporu görünürlüğü güçlüdür; buna karşılık VLR/VSR bulunmaması, nihai SECAP belgesinin erişilebilir olmaması, SDG kodlu bütçe sınıflandırmasının sınırlı kalması ve sonuç/etki göstergelerinin bütün alanlarda standartlaşmamış olması, genel puanı sınırlamaktadır.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ

Gazimir Belediyesi**87.0** / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Gazimir Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı / SECAP, Yerel Eşitlik Eylem Planı, iklim değişikliği ve sıfır atık çalışmaları, sosyal yardım, sağlık, istihdam, afet yönetimi ve kurumsal yönetimle ilişkili resmî kurumsal belgeler esas alınarak hazırlanmıştır. Gazimir Belediyesi'nin resmî web sayfasında 2025–2029 ve 2020–2024 stratejik planları; 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları; ayrıca 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları erişilebilir durumdadır.

Gazimir Belediyesi'nin belge setinde SDG'ler özellikle 2025–2029 Stratejik Planı ve 2025 Performans Programı üzerinden güçlü biçimde görünmektedir. 2024 Faaliyet Raporu'ndaki Strateji Geliştirme Müdürlüğü bölümünde, 2025–2029 Stratejik Planı'nın üst politika belgeleri analizinde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, On İkinci Kalkınma Planı, Bölge Planı, Yerel Eşitlik Eylem Planı, Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı gibi belgelerle ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Aynı bölümde misyonun “sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve etik değerler ışığında” tanımlandığı, vizyonun ise “sürdürülebilir, model bir kent” olma hedefini içerdiği görülmektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Gazimir Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri yüksek düzeyde yerelleştirmiş ve kurumsal yönetim döngüsüne önemli ölçüde içselleştirmiş bir belediye profili sergilemektedir. 2025–2029 Stratejik Planı'nda amaç ve hedeflerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkilendirilmesi, misyon-vizyon yapısında sürdürülebilir kalkınma ve etik değerlere açık atıf yapılması, hedef kartları ve temel performans göstergeleri oluşturulması, 2025 Performans Programı'nda faaliyetlerin kaynak ihtiyacıyla birlikte verilmesi ve faaliyet raporlarının düzenli yayımlanması bu değerlendirmeyi desteklemektedir.

Gazimir'in en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 17 güçlüye yakın; SDG 3, SDG 7, SDG 8 ve SDG 15 orta düzeydedir. Görece sınırlı alanlar ise SDG 2, SDG 4, SDG 6 ve SDG 14 olarak görünmektedir. Özellikle SDG 12 ve SDG 13'te İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü, geri dönüşüm göstergeleri ve SECAP varlığı önemli bir kurumsal avantaj sunmaktadır. Buna karşılık VLR/VSR bulunmaması, SDG kodlu bütçe sınıflandırmasının sınırlı olması, SDG 6 ve SDG 14 gibi yetki/bağlam itibarıyla daha dolaylı alanların zayıf görünmesi ve sonuç-etki göstergelerinin tüm SDG'lerde aynı ölçüde standartlaşmamış olması gelişim alanlarıdır.

Bu çerçevede Gazimir Belediyesi için genel skor 87.0 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, belediyenin SDG'leri güçlü biçimde benimsediğini, stratejik plan ve performans programı düzeyinde önemli ölçüde yerelleştirdiğini; ancak doğrudan SDG raporlaması, VLR/VSR, SDG kodlu bütçe izleme ve sonuç-etki ölçümü açısından daha ileri bir kurumsallaşma potansiyeli bulunduğunu göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	10 / 10	10 / 10 × 30	30.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	8 / 10	8 / 10 × 15	12.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	7 / 10	7 / 10 × 10	7.0 / 10
Toplam			87.0 / 100

Gaziemir Belediyesi, 87.0 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme ve içselleştirme bandındadır. Belediyenin güçlü yönü, SDG'leri 2025–2029 Stratejik Planı'nın üst politika belgeleri analizi, misyon-vizyon yapısı, hedef kartları, temel performans göstergeleri, 2025 performans programı ve faaliyet raporlarıyla yönetim döngüsüne önemli ölçüde yerleştirmiş olmasıdır. Puanı sınırlayan başlıca hususlar ise VLR/VSR veya doğrudan SDG yerel değerlendirme raporunun bulunmaması, SDG kodlu bütçe/performans sınıflandırmasının tüm alanlarda standartlaşmamış olması ve bazı SDG'lerde sonuç/etki göstergelerinin sınırlı kalmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	1.50	Sınırlı
SDG 7	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 8	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 9	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Gaziemir'in en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. Özellikle SDG 12 ve SDG 13'te İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü, geri dönüşüm göstergeleri ve SECAP varlığı önemli bir kurumsal avantaj sunmaktadır. Buna karşılık VLR/VSR bulunmaması, SDG kodlu bütçe sınıflandırmasının sınırlı olması, SDG 6 ve SDG 14 gibi yetki/bağlam itibarıyla daha dolaylı alanların zayıf görünmesi ve sonuç-etki göstergelerinin tüm SDG'lerde aynı ölçüde standartlaşmamış olması gelişim alanlarıdır.

İLÇE BELEDİYESİ

Safranbolu Belediyesi**80.5** / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Safranbolu Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı, 2020-2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile iklim, çevre, sürdürülebilirlik, katılımcı yerel yönetim, kültürel miras, sosyal kapsayıcılık ve sürdürülebilir tarım başlıklarıyla ilişkili resmî kurumsal içerikleri esas alınarak hazırlanmıştır. Belediyenin resmî web sitesinde 2024, 2023 ve 2022 faaliyet raporları ile 2025, 2024, 2023 ve 2022 performans programları erişilebilir durumdadır. Ayrıca sp.gov.tr üzerinde Safranbolu Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı kaydı yer almaktadır.

Safranbolu Belediyesi'nin SDG/SKA yerelleştirme düzeyi özellikle üç eksen de görünür hale gelmektedir: sürdürülebilir ve dirençli kent, kültürel miras ve sürdürülebilir turizm, katılımlı ve kapsayıcı yerel yönetim. Performans programlarında belediyenin vizyonu “katılımcı yönetim anlayışını benimseyen, kültürde, turizmde, sporda ve sanatta tarihi ile iç içe modern ve marka belediye olmak” şeklinde tanımlanmakta; misyonunda ise gençler, kadınlar ve dezavantajlı gruplar öncelenmektedir. Programlarda sosyal belediyecilik, kültür-sanat, tarım ve üretim, çevre temizliği, su-kanalizasyon altyapısı, park-bahçe, atık yönetimi ve katılımcılık başlıkları performans göstergesi ve kaynak ihtiyacı düzeyinde yer almaktadır.

■ ANALİZ ÖZETİ

Safranbolu Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri yüksek düzeyde yerelleştirmiş, ancak SDG kodlu izleme ve raporlama mimarisini henüz tam kurumsallaştırmamış bir belediye profili sergilemektedir. Belediye, özellikle kültürel miras, sürdürülebilir turizm, sosyal kapsayıcılık, su-kanalizasyon altyapısı, atık yönetimi, organik dönüşüm, tarım-üretim, park-yeşil alan ve katılımcı yönetim alanlarında güçlü bir SDG karşılığı üretmektedir.

Safranbolu'nun en güçlü SDG alanları SDG 11, SDG 12, SDG 16, SDG 1, SDG 10 ve SDG 15 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2, SDG 5, SDG 6, SDG 8, SDG 9 ve SDG 17 güçlüye yakın düzeydedir. SDG 3, SDG 4 ve SDG 13 orta düzeyde görünürken, SDG 7 ve SDG 14 görece sınırlı alanlar olarak belirginleşmektedir.

Bu çerçevede Safranbolu Belediyesi için genel skor 80.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, belediyenin SDG'leri yerel önceliklere uyarlama konusunda güçlü olduğunu; ancak doğrudan SDG eşleştirmesi, SDG kodlu bütçe-performans izleme sistemi, nihai VLR/VSR raporu, iklim/enerji eylem planı ve sonuç-etki göstergeleri bakımından gelişim alanları bulunduğunu göstermektedir. Safranbolu'nun VLR sürecini nihai rapora dönüştürmesi, sürdürülebilir kültür turizmi ve miras yönetimini SDG göstergeleriyle bağlaması, iklim-su-tarım ilişkisinde daha güçlü göstergeler geliştirmesi ve faaliyet raporlarında sonuç/etki analizi yapması halinde puanı belirgin biçimde yükselebilecektir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 30	24.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 20	16.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	7 / 10	7 / 10 × 10	7.0 / 10
Toplam			80.5 / 100

Safranbolu Belediyesi, 80.5 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandında yer almaktadır. Belediyenin güçlü tarafı; kültürel miras, sürdürülebilir turizm, sosyal kapsayıcılık, su-kanalizasyon altyapısı, çevre temizliği, atık yönetimi, park-yeşil alan, tarım-üretim ve katılımcı yönetim temalarını plan-program-faaliyet zincirine belirgin şekilde taşımasıdır. Puanı sınırlayan temel hususlar ise henüz yayımlanmış nihai bir VLR/VSR raporuna erişilememesi, SDG kodlu bütçe/performans sınıflandırmasının tam sistematik hale gelmemesi, iklim/enerji alanında SECAP benzeri bağımsız ve kapsamlı bir planın tespit edilememesi ve faaliyet raporlarında sonuç/etki göstergelerinin bütün SDG alanlarında standartlaşmamış olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 5	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 7	■	■	■	■	2.50	Sınırlı
SDG 8	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 9	■	■	■	■	8.00	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Safranbolu'nun en güçlü SDG alanları SDG 11, SDG 12, SDG 16, SDG 1, SDG 10 ve SDG 15 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2, SDG 5, SDG 6, SDG 8, SDG 9 ve SDG 17 güçlüye yakın düzeydedir. SDG 3, SDG 4 ve SDG 13 orta düzeyde görünürken, SDG 7 ve SDG 14 görece sınırlı alanlar olarak belirginleşmektedir.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ
Karatay Belediyesi

87.5 / 100 **YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Karatay Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile belediyenin Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı / SECAP, Karatay Sürdürülebilirlik Raporu 2021 Gönüllü Yerel Değerlendirme, Karatay Sürdürülebilirlik Gönüllü Yerel Değerlendirme İlerleme Raporu 2023, Kent Sağlık Profili, kalite yönetim sistemi belgeleri ve iklim/sıfır atık kurumsal yapılanması dikkate alınarak hazırlanmıştır. Karatay Belediyesi'nin resmî dosya arşivinde 2024 faaliyet raporu, 2025 performans programı, SECAP dokümanları ve Kent Sağlık Profili; ayrıca 2022, 2023 ve 2024 performans programları ile 2023 faaliyet raporu erişilebilir durumdadır. 2025–2029 ve 2020–2024 stratejik planları ise sp.gov.tr'de Karatay Belediyesi stratejik plan arşivinde yer almaktadır.

Karatay Belediyesi, SDG yerelleştirmesi bakımından güçlü bir örnektir. Bunun temel nedeni, belediyenin yalnızca stratejik plan ve performans programı üretmesi değil; 2021 VLR, 2023 VLR ilerleme raporu, SECAP, Kent Sağlık Profili, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü gibi tamamlayıcı politika ve izleme araçlarına sahip olmasıdır. Belediye, VLR raporunu BM'ye sunan Türkiye'deki ilk belediyeler arasında olduğunu da resmî duyurusunda belirtmiştir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Karatay Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri yüksek düzeyde içselleştirmiş ve yerelleştirmiş bir belediye profili sergilemektedir. Belediyenin en güçlü yönü, SDG'leri yalnızca stratejik plan ve performans programı düzeyinde değil; VLR raporları, 2023 VLR ilerleme raporu, SECAP, Kent Sağlık Profili, İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü, kalite yönetim sistemi belgeleri ve uluslararası sürdürülebilirlik iş birlikleri üzerinden de kurumsallaştırmış olmasıdır.

Karatay'ın en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 16 ve SDG 17 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2 ve SDG 15 güçlüye yakın; SDG 3, SDG 4, SDG 5, SDG 6, SDG 7 ve SDG 8 orta düzeydedir. Görece en sınırlı alan ise SDG 14 olmuştur. Bu sonuç, Karatay'ın özellikle sosyal belediyecilik, engelliler, kentleşme, iklim eylemi, sıfır atık, yerel üretim, kurumsal kapasite ve uluslararası ortaklıklar bakımından güçlü; buna karşılık toplumsal cinsiyet eşitliği, su/sanitasyon, enerji performansının yıllık bütçe-program bağlantısı ve deniz/sucul yaşam gibi alanlarda daha sınırlı görünürlük taşıdığını göstermektedir.

Bu çerçevede Karatay Belediyesi için genel skor 87.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Karatay'ın SDG'leri yerel yönetim gündemine güçlü biçimde taşıdığını; ancak stratejik plan-performans programı-bütçe-faaliyet raporu zincirinde her hedef için açık SDG kodlu eşleştirme, daha güçlü sonuç/etki göstergeleri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kırılgan gruplar için daha ayrıntılı izleme setleri ve SECAP ilerleme raporlarının düzenli olarak hazırlanması durumunda daha yüksek banda çıkabileceğini göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 30	27.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	9 / 10	9 / 10 × 10	9.0 / 10
Toplam			87.5 / 100

Karatay Belediyesi, 87.5 / 100 puanla yüksek düzeyde SDG yerelleştirme ve içselleştirme bandındadır. Belediyenin güçlü yönü, SDG'leri VLR raporları, SECAP, iklim/sıfır atık yapılanması, kent sağlığı çalışmaları, sosyal belediyecilik, sıfır atık ve kentsel hizmetler üzerinden kurumsal yönetim döngüsüne önemli ölçüde taşımasıdır. Puanı sınırlayan temel hususlar ise stratejik plan, performans programı ve bütçe belgelerinde her amaç-hedef-faaliyet için doğrudan SDG kodlu standart eşleştirmenin tam görünür olmaması ve faaliyet raporlarında sonuç/etki analizinin tüm SDG alanlarında aynı düzeyde sistematikleşmemiş olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 3	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 4	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 5	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 8	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 9	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 16	■	■	■	■	10.50	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Karatay'ın en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 16 ve SDG 17 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2 ve SDG 15 güçlüye yakın; SDG 3, SDG 4, SDG 5, SDG 6, SDG 7 ve SDG 8 orta düzeydedir. Görece en sınırlı alan ise SDG 14 olmuştur. Bu sonuç, Karatay'ın özellikle sosyal belediyecilik, engelliler, kentleşme, iklim eylemi, sıfır atık, yerel üretim, kurumsal kapasite ve uluslararası ortaklıklar bakımından güçlü; buna karşılık toplumsal cinsiyet eşitliği, su/sanitasyon, enerji performansının yıllık bütçe-program bağlantısı ve deniz/sucul yaşam gibi alanlarda daha sınırlı görünürlük taşıdığını göstermektedir.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ
Tarsus Belediyesi

78.5 / 100 **ORTA-YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Tarsus Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile çevre, iklim, sıfır atık, kırsal kalkınma, sosyal destek ve yönetimle ilişkili kurumsal belge ve faaliyetleri esas alınarak hazırlanmıştır. Tarsus Belediyesi'nin resmî stratejik plan sayfasında 2025–2029 stratejik planı, performans programı sayfasında 2025, 2024, 2023 ve 2022 performans programları, faaliyet raporları sayfasında ise 2024, 2023 ve 2022 faaliyet raporları erişilebilir görünmektedir. Ayrıca sp.gov.tr üzerinde Tarsus Belediyesi'nin 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik plan kayıtları yer almaktadır.

Tarsus Belediyesi'nin belge setinde SDG'ler doğrudan "SKA kodlu" sistematik bir eşleştirme mimarisiyle değil; daha çok sürdürülebilir kent, çevre ve iklim değişikliği, sıfır atık, kırsal kalkınma, kadınların güçlenmesi, dezavantajlı gruplar, sosyal yardım, kültürel miras, turizm, kurumsal kapasite ve paydaş katılımı başlıkları üzerinden görünmektedir. 2025–2029 Stratejik Planı'nda 7 stratejik amaç ve 24 hedef tanımlanmış; çevre ve iklim değişikliğiyle mücadele eden yeşil-temiz-sağlıklı kent, doğal afetlere hazır ve altyapısı güçlü kent, kırsal kalkınma, kadınların güçlenmesi, dezavantajlı gruplara hizmetler, tarihî-kültürel-doğal kaynakların korunması ve finansal sürdürülebilirlik gibi alanlar açık hedef düzeyine taşınmıştır.

■ ANALİZ ÖZETİ

Tarsus Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri doğrudan kodlu bir SDG mimarisiyle değil, tematik ve işlevsel olarak yerleştiren bir belediye profili sergilemektedir. Belediyenin stratejik plan ve faaliyet raporu yapısı; çevre, sıfır atık, iklim, kırsal kalkınma, kadınların güçlenmesi, dezavantajlı gruplar, sosyal yardım, tarihî-kültürel miras, turizm, yeşil alanlar, kurumsal yönetim ve paydaş katılımı bakımından güçlü bir içerik sunmaktadır. Ancak bu içerikler henüz açık SDG kodları, VLR/VSR raporu, SDG bütçe etiketlemesi ve sonuç-etki göstergeleriyle tam kurumsallaşmış bir SDG izleme sistemine dönüşmemiştir.

Tarsus'un en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 16 ve SDG 17 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2, SDG 3, SDG 4, SDG 8 ve SDG 15 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 13 gündeme alınmış olmakla birlikte, iklim eylem planı gerçekleşme oranının 2024 itibarıyla %0 görünmesi nedeniyle sınırlı-orta düzeyde değerlendirilmiştir. SDG 6, SDG 7 ve SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından daha zayıf alanlardır.

Bu çerçevede Tarsus Belediyesi için genel skor 78.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, Tarsus'un SDG'leri yerel hizmet alanlarına geniş biçimde yansıttığını; ancak doğrudan SDG eşleştirme tablosu, SDG kodlu performans-bütçe ilişkisi, VLR/VSR raporu, iklim eylem planı uygulaması ve sonuç/etki göstergeleri bakımından gelişim alanları bulunduğunu göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 30	21.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 20	18.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	9 / 10	9 / 10 × 15	13.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	6 / 10	6 / 10 × 10	6.0 / 10
Toplam			78.5 / 100

Tarsus Belediyesi, bu metodolojiye göre 78.5 / 100 puanla orta-yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandında yer almaktadır. Belediyenin güçlü tarafı; SDG’lerle ilişkili çok sayıda temayı stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarına taşımış olmasıdır. Puanı sınırlayan temel hususlar ise amaç-hedef-faaliyet-bütçe düzeyinde açık SDG kodlu eşleştirmenin bulunmaması, VLR/VSR veya doğrudan SDG yerel değerlendirme raporunun tespit edilememesi, iklim değişikliği eylem planının 2024 faaliyet raporunda ilerleme kaydetmemiş görünmesi ve sonuç/etki göstergelerinin tüm SDG alanlarında aynı düzeyde standartlaşmamış olmasıdır. 2024 faaliyet raporunda iklim değişikliği eylem planı gerçekleşme oranının %0 olduğu ve bunun tasarruf tedbirleri ile bütçe/ödenek sıkıntılarıyla açıklandığı görülmektedir.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 3	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 4	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 5	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 6	■	■	■	■	1.50	Sınırlı
SDG 7	■	■	■	■	2.50	Sınırlı
SDG 8	■	■	■	■	6.75	Orta
SDG 9	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 11	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 16	■	■	■	■	8.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	8.00	Güçlü

Tarsus'un en güçlü SDG alanları SDG 1, SDG 5, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 16 ve SDG 17 olarak öne çıkmaktadır. SDG 2, SDG 3, SDG 4, SDG 8 ve SDG 15 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 13 gündeme alınmış olmakla birlikte, iklim eylem planı gerçekleştirme oranının 2024 itibarıyla %0 görünmesi nedeniyle sınırlı-orta düzeyde değerlendirilmiştir. SDG 6, SDG 7 ve SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından daha zayıf alanlardır.

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ

**Battalgazi
Belediyesi**
69.5 / 100 **ORTA / GELİŞMEYE AÇIK**

Bu analiz ve değerlendirme, Battalgazi Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, 2020–2024 Stratejik Planı, 2022, 2023 ve 2024 faaliyet raporları, 2022, 2023, 2024 ve 2025 performans programları ile belediyenin iklim, sıfır atık, enerji, afet yönetimi, sosyal yardım, yeşil alan, altyapı ve yönetim alanındaki resmî kurumsal içerikleri esas alınarak hazırlanmıştır. Battalgazi Belediyesi'nin resmî “Mali Raporlar” sayfasında 2025–2029 Stratejik Planı, 2024 Faaliyet Raporu, 2025 Performans Raporu, 2024 Performans Raporu, 2023 Faaliyet Raporu, 2023 Performans Raporu, 2022 Performans Raporu ve 2022 Faaliyet Raporu listelenmektedir. Ayrıca sp.gov.tr’de Battalgazi Belediyesi’nin 2025–2029 ve 2020–2024 stratejik plan kayıtları yer almaktadır.

Battalgazi Belediyesi’nde SDG yerelleştirmesi, açık ve sistematik “SDG kodlu” bir mimariden çok; sürdürülebilir kentleşme, yeşil alan, afet, sosyal yardım, dijital belediyecilik, sıfır atık, enerji tasarrufu, kültürel miras ve kurumsal kapasite başlıkları üzerinden görünmektedir. 2025–2029 Stratejik Planı’nın belediye meclisinde görüşülerek kabul sürecine alındığı, 2025 Performans Programı’nın da 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili performans programı mevzuatı çerçevesinde hazırlandığı görülmektedir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Battalgazi Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG’leri doğrudan kodlu bir sürdürülebilir kalkınma mimarisıyla değil, belediyecilik hizmet alanları üzerinden dolaylı ve tematik biçimde yerleştiren bir belediye profili sergilemektedir. En güçlü alanlar SDG 9, SDG 11, SDG 12 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 1, SDG 7, SDG 10, SDG 13, SDG 15 ve SDG 17 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 2, SDG 3, SDG 4, SDG 5 ve SDG 6 daha sınırlı; SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından en zayıf alandır.

Belediyenin güçlü yönleri; stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarını yayımlaması; sosyal yardım, e-belediye, dijital imar, afet-acil toplanma alanları, yeşil alan, sıfır atık ve GES yatırımı gibi SDG bağlantılı hizmet alanlarını görünür kılmasıdır. Buna karşılık temel gelişim alanları şunlardır: stratejik amaç-hedef-faaliyet-gösterge düzeyinde açık SDG eşleştirmesi yapılması, SDG kodlu performans-bütçe ilişkisi kurulması, VLR/VSR veya en azından yerel SDG izleme raporu hazırlanması, SECAP/iklim eylem planı ve sera gazı envanteri hazırlanması, sosyal politika ve eşitlik alanında tematik belge geliştirilmesi, faaliyet raporlarında çıktıların yanında sonuç/etki göstergelerine yer verilmesi.

Bu çerçevede Battalgazi Belediyesi için genel skor 69.5 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, belediyenin sürdürülebilir kalkınma temalarını hizmet üretimine kısmen yansıttığını; ancak SDG’leri kurumsal yönetim döngüsüne açık, ölçülebilir, kodlu ve raporlanabilir biçimde tam olarak yerleştirmek için daha ileri bir metodolojik ve kurumsal mimariye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 30	21.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 20	14.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	8 / 10	8 / 10 × 25	20.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	7 / 10	7 / 10 × 15	10.5 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	4 / 10	4 / 10 × 10	4.0 / 10
Toplam			69.5 / 100

Battalgazi Belediyesi, 69.5 / 100 puanla sınırlı-kurumsallaşmış / orta düzey SDG yerelleştirme bandındadır. Belediye, SDG'lerle ilişkili çok sayıda hizmet alanını plan, performans programı ve faaliyet raporlarına taşımaktadır. Ancak SDG'lerin doğrudan kodlandığı, amaç-hedef-faaliyet-bütçe düzeyinde eşleştirildiği, VLR/VSR veya bağımsız SDG raporuyla izlendiği bir mimari tespit edilememiştir. Bu nedenle puan, hizmet çeşitliliği ve kurumsal belge sürekliliği nedeniyle orta-üst sınıra yaklaşmakta; fakat doğrudan SDG içselleştirme ve izleme kapasitesi bakımından sınırlı kalmaktadır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	7.00	Güçlü
SDG 2	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 5	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 6	■	■	■	■	2.75	Sınırlı
SDG 7	■	■	■	■	6.50	Orta
SDG 8	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 9	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 10	■	■	■	■	5.50	Orta
SDG 11	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	9.00	Güçlü
SDG 13	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 16	■	■	■	■	9.25	Güçlü
SDG 17	■	■	■	■	6.50	Orta

Battalgazi Belediyesi'nde n güçlü alanlar SDG 9, SDG 11, SDG 12 ve SDG 16 olarak öne çıkmaktadır. SDG 1, SDG 7, SDG 10, SDG 13, SDG 15 ve SDG 17 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 2, SDG 3, SDG 4, SDG 5 ve SDG 6 daha sınırlı; SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından en zayıf alandır.

İLÇE BELEDİYESİ

Kahta Belediyesi**72.0** / 100 **ORTA-YÜKSEK**

Bu analiz ve değerlendirme, Kahta Belediyesi'nin erişilebilen birincil kurumsal belgeleri üzerinden hazırlanmıştır. İncelemede öncelikli belge olarak 2025–2029 Stratejik Planı kullanılmıştır. Bunun yanında sp.gov.tr'de Kahta Belediyesi'nin 2020–2024 ve 2025–2029 stratejik plan kayıtlarının bulunduğu; 2025–2029 stratejik plan sayfasında performans programları ve faaliyet raporları sekmelerinin yer aldığı görülmüştür. Ancak belediyenin resmî “Faaliyet Raporu” sayfasında erişilebilir belge bağlantıları sınırlı görünmekte, sayfada esasen 2025–2029 Stratejik Planı bağlantısı yer almaktadır. Bu nedenle puanlama yapılırken, belge erişilebilirliği ve faaliyet raporları üzerinden doğrulanabilirlik boyutu ihtiyatlı değerlendirilmiştir.

Kahta Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, SDG yerelleştirmesi bakımından önemli bir başlangıç zemini sunmaktadır. Planın üst politika belgeleri analizinde BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Göstergeleri ile Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu açıkça dikkate alınmıştır. Ayrıca planın misyonunda sürdürülebilir kalkınmayı sağlama hedefi, vizyonunda ise tarihî ve kültürel mirası koruyarak çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan sürdürülebilir bir gelişim modeli kurma amacı ifade edilmiştir.

■ ANALİZ ÖZETİ

Kahta Belediyesi, incelenen belge seti temelinde SDG'leri stratejik plan düzeyinde güçlü biçimde gündemine almış, ancak bu gündemi henüz tam kurumsallaşmış SDG izleme ve raporlama mimarisine dönüştürmemiş bir belediye profili sergilemektedir. 2025–2029 Stratejik Planı, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına üst politika belgesi olarak atıf yapmakta; sürdürülebilir kent, sıfır atık, iklim eylem planı, içme suyu/atık su altyapısı, dijital belediyecilik, sosyal yardım, kadın-gençlik kursları, engelli bireyler, afet kapasitesi ve katılımcı yönetim gibi çok sayıda SDG bağlantılı alanı hedef ve gösterge düzeyinde içermektedir.

Kahta'nın en güçlü SDG alanı SDG 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar olarak görünmektedir. SDG 1, SDG 4, SDG 6, SDG 9, SDG 10, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 3, SDG 5, SDG 7, SDG 15 ve SDG 17 gelişmeye açık; SDG 2, SDG 8 ve SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından daha sınırlıdır.

Bu çerçevede Kahta Belediyesi için genel skor 72.0 / 100 olarak değerlendirilmiştir. Bu skor, belediyenin SDG yerelleştirme yöneliminin güçlü başladığını; ancak VLR/VSR hazırlanması, Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı'nın tamamlanıp yayımlanması, performans programı ve faaliyet raporlarının düzenli erişilebilir arşiv halinde sunulması, faaliyet-bütçe-SDG kodlu eşleştirme yapılması ve sonuç/etki göstergelerinin geliştirilmesi halinde puanın anlamlı biçimde yükselbileceğini göstermektedir.

SKORLAMA

Ana Kriter	Ham Puan	Hesaplama	Nihai Puan
A. Stratejik Planlarda SDG İçselleştirme Düzeyi	9 / 10	9 / 10 × 30	27.0 / 30
B. Performans Programı ve Bütçede SDG Yerelleştirme Düzeyi	7 / 10	7 / 10 × 20	14.0 / 20
C. Faaliyet Raporlarında SDG Uygulama ve Hesap Verme Düzeyi	6 / 10	6 / 10 × 25	15.0 / 25
D. SDG Kapsamı, Denge ve Yerel Önceliklere Uyarlama	8 / 10	8 / 10 × 15	12.0 / 15
E. Tamamlayıcı Politika Belgeleri ve İzleme Kapasitesi	4 / 10	4 / 10 × 10	4.0 / 10
Toplam			72.0 / 100

Kahta Belediyesi, bu metodolojiye göre 72.0 / 100 puanla orta-yüksek düzeyde SDG yerelleştirme bandında yer almaktadır. Belediyenin en güçlü tarafı, 2025–2029 Stratejik Planı'nda sürdürülebilir kent, sıfır atık, iklim eylem planı hazırlığı, içme suyu/atık su altyapısı, sosyal yardım, kadın ve gençlik kursları, dijital belediyecilik, afet kapasitesi ve katılımcı planlama başlıklarını açık biçimde hedef ve gösterge düzeyine taşımasıdır. Puanı sınırlayan temel hususlar ise doğrudan VLR/VSR veya yayımlanmış SDG raporunun bulunmaması, nihai SECAP/iklim eylem planı belgesinin henüz erişilebilir olmaması, faaliyet raporları ve performans programlarının belediye web sayfasında düzenli ve kolay erişilebilir bir arşiv halinde görünmemesi ve SDG kodlu bütçe/performans eşleştirmesinin sistematik hale gelmemiş olmasıdır.

■ Güçlü ve doğrudan ilişki
 ■ Orta veya dolaylı ilişki
 ■ Sınırlı görünürlük

SDG	Stratejik Plan	Performans Programı	Faaliyet Raporları	VLR / Politika Belgesi	Ağırlıklı Puan	Genel Düzey
SDG 1	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 2	■	■	■	■	1.25	Sınırlı
SDG 3	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 4	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 5	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 6	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 7	■	■	■	■	3.75	Orta
SDG 8	■	■	■	■	2.50	Sınırlı
SDG 9	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 10	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 11	■	■	■	■	7.75	Güçlü
SDG 12	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 13	■	■	■	■	5.00	Orta
SDG 14	■	■	■	■	0.00	Sınırlı
SDG 15	■	■	■	■	4.00	Orta
SDG 16	■	■	■	■	5.25	Orta
SDG 17	■	■	■	■	3.75	Orta

Kahta'nın en güçlü SDG alanı SDG 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar olarak görünmektedir. SDG 1, SDG 4, SDG 6, SDG 9, SDG 10, SDG 12, SDG 13 ve SDG 16 orta düzeyde görünürlük taşımaktadır. SDG 3, SDG 5, SDG 7, SDG 15 ve SDG 17 gelişmeye açık; SDG 2, SDG 8 ve SDG 14 ise belge-temelli görünürlük bakımından daha sınırlıdır.

07

BÖLÜM 7

SDG Endeksi

Seçilmiş 14 Belediye · Gösterge-Temelli Analiz

SDG ENDEKSİ HESAPLAMA VE ANALİZ METODOLOJİSİ

Belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamındaki performansını karşılaştırılabilir biçimde değerlendirmek amacıyla dinamik formül yapısına dayalı bir endeksleme modeli kullanılmıştır.

Model; ham veri girişinden gösterge skorlarına, gösterge skorlarından SDG bazlı skorlara ve nihai belediye endeksine kadar uzanan bütünleşik bir hesaplama zinciri üzerine kurulmuştur.

Bu yapı sayesinde her belediye için girilen ham veriler, ilgili göstergenin hesap kuralına göre otomatik olarak standart değere dönüştürülmekte; ardından gösterge, SDG ve genel endeks skorları dinamik biçimde hesaplanmaktadır. Veri bulunmayan veya ilgili belediye türü için uygulanabilir olmayan göstergelerde sistem sahte skor üretmemekte; bu alanlar “eksik veri”, “payda eksik” veya “uygulanamaz” mantığıyla hesaplama dışında bırakılmaktadır. Özellikle ilçe belediyeleri açısından uygulanabilir olmayan SDG 6 göstergeleri sıfır kabul edilmemiş, genel endeks hesabında dışlanmıştır.

Her gösterge için ham veri doğrudan kullanılmamış, önce ölçek etkisini azaltacak şekilde standartlaştırılmıştır. Örneğin sosyal

yardım yararlanıcısı nüfusa oranlanarak 1.000 kişi başına değer; su tüketimi kişi başı günlük litre; aktif yeşil alan kişi başına metrekare; olarak hesaplanmıştır. Böylece büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri arasında ölçek farkından kaynaklanabilecek karşılaştırma hataları azaltılmıştır.

Gösterge skorları 0–100 aralığında hesaplanmıştır. Yüksek değer iyi performansı gösterdiği pozitif göstergelerde değer yükseldikçe skor artmakta; düşük değer iyi performansı gösterdiği negatif göstergelerde ise ters puanlama uygulanmaktadır. PM2.5, su kayıp-kaçak oranı, su kesinti süresi, enerji tüketimi ve sera gazı emisyonu gibi göstergeler bu kapsamda negatif yönlü değerlendirilmiştir.

Referans alt ve üst eşiklerin belirlenmesinde varsayımsal veya sabit eşikler yerine, belediyelerden gelen gerçek veri dağılımı esas alınmıştır. Bu kapsamda her gösterge için 13 pilot belediyenin 2023, 2024 ve 2025 yıllarına ait geçerli standart değerleri birlikte değerlendirilmiş; her gösterge özelinde bir veri havuzu oluşturulmuştur. Bu havuz üzerinden:

Referans Alt Eşik = P10

Referans Üst Eşik = P90 olarak hesaplanmıştır.

Bu yöntemle en düşük ve en yüksek uç değerlerin endeksi bozmasının önüne geçilmiştir. Başka bir ifadeyle minimum ve maksimum değerler doğrudan kullanılmamış; bunun yerine dağılımın alt ve üst performans sınırlarını daha dengeli temsil eden yüzdebirlik değerler tercih edilmiştir. Boş, hatalı, uygulanamaz ve yüzde göstergelerinde 100’ü aşan geçersiz değerler eşik hesabına dahil edilmemiştir.

SDG skoru doğrudan ham veriden değil, önce standartlaştırılmış ve 0–100 aralığında puanlanmış gösterge skorlarından üretilmektedir.

HESAPLAMA SÜRECİ ÜÇ AŞAMALIDIR

İlk aşamada, her gösterge için belediyenin ilgili yıldaki ham verisi alınmakta ve hesap kuralına göre standart değere dönüştürülmektedir. Örneğin sosyal yardım yararlanıcısı 1.000 kişi başına, yeşil alan kişi başına metrekare, enerji tüketimi kapalı alan başına kWh, su tüketimi ise kişi başı günlük litre olarak hesaplanmaktadır.

İkinci aşamada, her göstergenin standart değeri, o gösterge için belirlenen referans alt ve referans üst eşikler kullanılarak 0-100 arasında bir gösterge skoruna dönüştürülmektedir. Pozitif yönlü göstergelerde yüksek değer daha yüksek skor üretirken, negatif yönlü göstergelerde düşük değer daha yüksek skor üretmektedir.

Üçüncü aşamada, aynı SDG altında yer alan geçerli gösterge skorları bir araya getirilerek SDG skoru hesaplanmaktadır. Dosyada kullanılan temel yaklaşım, ilgili SDG'ye ait göstergelerin ortalamasının alınmasıdır.

Burada önemli nokta, yalnızca geçerli ve uygulanabilir göstergelerin hesaplama dahil edilmesidir. Veri girilmemiş, paydası eksik, hatalı veya ilgili belediye türü için uygulanamaz olan göstergeler SDG skoru hesabına katılmamaktadır. Bu göstergeler sıfır kabul edilmediği için belediyenin skoru yapay olarak düşürülmemektedir.

Yıllar Arası Hesaplama ve Ağırlıklandırma Mantiği

Endeks modelinde 2023, 2024 ve 2025 yıllarına ait veriler birlikte kullanılmakla birlikte, yılların katkısı aynı şekilde değerlendirilmemektedir.

Modelde esas amaç, belediyenin yalnızca geçmiş üç yıllık ortalamasını değil, hem son yıl itibarıyla ulaştığı mevcut performans düzeyini hem de 2023-2025 dönemindeki gelişim/gayret durumunu birlikte ölçmektir.

Mevcut Durum Skoru %70

Belediyenin son yıl, yani 2025 yılı itibarıyla ulaştığı performans düzeyini gösterir.

Gelişim Skoru %30

Belediyenin 2023'ten 2025'e doğru gösterdiği değişim/gelişim eğilimini yansıtır.

SDG Altındaki Göstergelerin Ağırlığı

Her SDG skoru, o SDG altında yer alan göstergelerin skorlarından üretilmektedir. Modelin temel versiyonunda, aynı SDG altında yer alan göstergeler eşit ağırlıklı kabul edilmiştir.

Başka bir ifadeyle, SDG 1 altında dört gösterge varsa ve bu göstergelerin tamamı ilgili belediye için geçerli ise, her bir gösterge SDG 1 skoruna eşit katkı verir.

SDG ENDEKSİ ANALİZ SONUÇLARI

Analiz kapsamındaki 14 belediyenin genel endeks ortalaması 45,60, medyanı ise yaklaşık 46,44 puandır. Bu görünüm, belediyelerin genel olarak orta düzeyin altında kümелendiğini ve önemli bir gelişim alanı bulunduğunu göstermektedir. Belediyelerin 4'ü "Orta", 9'u "Gelişime Açık", 1'i ise "Zayıf" bantta yer almaktadır.

Sıralamanın ilk üç basamağında: Mersin Büyükşehir Belediyesi – 59,27 / Ankara Büyükşehir Belediyesi – 55,31 / Niğde Belediyesi – 53,07 endeks puanı ile yer almaktadır. Bunları Nilüfer Belediyesi – 51,83 puanla izlemektedir. Listenin sonunda ise Safranbolu Belediyesi – 34,60 puanla bulunmaktadır.

TOPLAM BELEDİYE 14 3 tür: BB, İl, İlçe	EN YÜKSEK PUAN 59,27 Mersin BB — Orta bant	EN DÜŞÜK PUAN 34,60 Safranbolu — Zayıf bant
--	--	---

SDG ENDEKSİ — ÖZET GÖSTERGELER

Belediye türü	Genel endeks ortalaması
İl belediyeleri	51,02
Büyükşehir belediyeleri	50,70
İlçe belediyeleri	41,69

İlçe belediyelerinin daha düşük ortalamaya sahip olması, tek başına performans yetersizliği şeklinde değerlendirilmemelidir. Özellikle SDG 6 – Temiz Su ve Sanitasyon gibi bazı hizmet alanları, büyükşehirlerde ilçe belediyelerinin doğrudan görev ve yetki alanında bulunmamaktadır. Bu nedenle belediye türleri arasındaki karşılaştırmalarda yetki ve görev farklılıkları dikkate alınmalıdır.

Belediyelerin SDG puan ortalamaları şu şekildedir:

SDG	Ortalama puan	Genel değerlendirme
SDG 6 – Temiz Su ve Sanitasyon	63,28	En güçlü alan
SDG 5 – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	55,08	Görece güçlü
SDG 11 – Sürdürülebilir Şehirler	47,85	Orta-alt düzey
SDG 13 – İklim Eylemi	44,24	Belediyeler arasında çok farklı
SDG 3 – Sağlık ve Kaliteli Yaşam	43,44	Geliştirilmesi gerekli
SDG 7 – Erişilebilir ve Temiz Enerji	41,37	Zayıf ve dengesiz
SDG 1 – Yoksulluğa Son	34,89	En zayıf ortak alan

SDG 6 – TEMİZ SU VE SANİTASYON

Ortalaması en yüksek alandır. Ankara, Niğde, İstanbul ve Mersin bu alanda görece güçlüdür. Bununla birlikte bazı ilçe belediyelerinde veri bulunmaması, düşük performans olarak değil, hizmetin büyükşehir veya su ve kanalizasyon idaresi yetkisinde olmasıyla açıklanmalıdır.

SDG 5 – TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

Belediyeler genelinde ikinci en yüksek ortalamaya sahiptir. Niğde, Safranbolu, Nilüfer ve Bodrum öne çıkmaktadır. Buna karşılık Gazimur'ın bu alandaki 17,53 puanı, belediyenin diğer alanlardaki performansı ile karşılaştırıldığında belirgin bir zayıflığa işaret etmektedir.

■ SDG 11 – SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR

Ankara ve Niğde en yüksek değerlere sahiptir. Şanlıurfa, Tarsus ve Safranbolu'nun düşük puanları; kentsel erişilebilirlik, toplu taşıma, kamusal alanlar, yeşil alanlar veya sürdürülebilir kentleşme göstergelerinde gelişim ihtiyacı bulunduğunu düşündürmektedir.

■ SDG 13 – İKLİM EYLEMİ

Belediyeler arasındaki farkın en yüksek olduğu alanlardan biridir. Mersin'in 95,98 puanı çok güçlü ve ayırt edici bir sonuçtur. Ankara da 68,35 ile yüksek bir seviyededir. Buna karşılık Amasya ve Gazimir 15-18 puan bandında kalmıştır. Bu durum iklim eylem planları, sera gazı envanteri, uyum uygulamaları ve iklim politikalarının kurumsallaşma düzeyinin belediyeler arasında önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir.

■ SDG 3 – SAĞLIK VE KALİTELİ YAŞAM

Ortalaması 43,44 puanla orta-alt bantta kalmaktadır. Gazimir 66,4 ve Buca 56,0 puanla öne çıkarken; Şanlıurfa, Amasya, Avcılar ve İstanbul 28-34 puan aralığında yer almaktadır. Büyükşehir ölçeğinde puanların görece düşük kalması, spor tesisi alanı, bisiklet yolu ve önleyici sağlık hizmeti teması gibi göstergelerin kişi başına hesaplanması ve PM2.5 değerinin negatif yönlü puanlanmasıyla ilişkilidir. Bu nedenle alandaki gelişme, hizmet hacminden çok nüfusa oranla erişilebilirliğin ve çevresel sağlık koşullarının iyileştirilmesine bağlıdır.

■ SDG 7 – ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ

Amasya ve Tarsus çok güçlü görünürken, Bodrum ve Safranbolu oldukça düşük puanlara sahiptir. Bu SDG'deki yüksek değişkenlik; yenilenebilir enerji yatırımlarının, enerji verimliliği uygulamalarının ve belediye hizmetlerinde temiz enerji kullanımının henüz bütün belediyelerde kurumsallaşmadığını göstermektedir.

■ SDG 1 – YOKSULLUĞA SON

Genel olarak en zayıf alandır. Mersin ve İstanbul görece yüksek sonuçlara sahipken Bodrum, Avcılar ve Şanlıurfa düşük puanlarda kalmaktadır. Bu sonuçlar sosyal yardımın yalnızca miktarına değil; kapsayıcılığına, başvuruların sonuçlandırılmasına, veri sistemlerine ve ihtiyaç sahibi nüfusa ulaşma kapasitesine ilişkin göstergelerin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

GÖSTERGE SETİ

7 öncelikli SDG için 14 belediyeden toplanan 32 alt gösterge verisi kullanılmıştır. “Negatif” işaretli göstergelerde düşük değer daha yüksek skor üretir.

SDG 1 Yoksulluğa Son	4 gösterge
Sosyal yardım yararlanıcısı	Kişi/1.000 kişi
Sıcak yemek / öğün hizmeti yararlanıcısı	Yararlanıcı/1.000 kişi
Ayni destek yararlanıcısı	Yararlanıcı/1.000 kişi
Sosyal destek başvurularında sonuçlanma oranı	%

SDG 3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam	4 gösterge
Önleyici / sağlıklı yaşam hizmeti teması	Temas/1.000 kişi
Spor tesisi alanı	m ² /kişi
Bisiklet yolu uzunluğu	km/100.000 kişi
PM2.5 yıllık ortalama (hava kalitesi)	µg/m ³ · negatif

SDG 5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	4 gösterge
Kadın danışma merkezi başvurusu	Başvuru/10.000 kişi
Kadın danışma başvurularının sonuçlandırılma oranı	%
Belediye yönetiminde kadın yönetici oranı	%
Kreş doluluk oranı	%

SDG 6 Temiz Su ve Sanitasyon	5 gösterge
Şebeke suyu kayıp-kaçak oranı	% · negatif
Atıksu arıtma oranı	%
Arıtma çıkış kalitesi uygunluk oranı	%
Su kesinti süresi (yıllık)	Saat/abone · negatif
Su tüketimi (yıllık)	L/kişi-gün · negatif

SDG 7 Erişilebilir ve Temiz Enerji	4 gösterge
Belediye binalarında enerji tüketimi	kWh/m ² · yıl · negatif
Belediye enerji tüketiminde yenilenebilir enerji	%
LED aydınlatma payı	%
Yenilenebilir kurulu güç	kW/1.000 kişi

SDG 11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	6 gösterge
Aktif yeşil alan	m ² /kişi
Toplu taşıma erişim oranı	%
Afet toplanma alanı	m ² /kişi
Atık geri kazanım oranı	%
Yaya güvenliği iyileştirme sayısı	Adet/1.000 kişi
Deprem risk azaltım müdahalesi	Adet/1.000 kişi

SDG 13 İklim Eylemi	5 gösterge
Kurumsal sera gazı emisyonu	tCO ₂ e/1.000 kişi · negatif
İklim eylem planı uygulama oranı	%
İklim uyum yatırımı	TL/kişi
Belediye filosunda elektrikli araç payı	%
İklim uyum uygulaması sayısı	Adet/1.000 kişi

BELEDİYE BAZLI DEĞERLENDİRMELER

#	BELEDİYE	TÜR	GENEL ENDEKS	BANT	GÜÇLÜ SDG
1	Mersin BB	BB	59.27	Orta	SDG 6 SDG 13
2	Ankara BB	BB	55.31	Orta	SDG 6 SDG 13
3	Niğde Bel.	İl	53.07	Orta	SDG 5 SDG 6
4	Nilüfer Bel.	İlçe	51.83	Orta	SDG 5
5	Tarsus Bel.	İlçe	49.31	Gelişime Açık	SDG 7
6	Amasya Bel.	İl	48.96	Gelişime Açık	SDG 7
7	İstanbul BB	BB	48.71	Gelişime Açık	SDG 6
8	Kahta Bel.	İlçe	44.17	Gelişime Açık	—
9	Şanlıurfa BB	BB	39.52	Gelişime Açık	—
10	Avcılar Bel.	İlçe	38.88	Gelişime Açık	—
11	Buca Bel.	İlçe	38.34	Gelişime Açık	—
12	Bodrum Bel.	İlçe	38.21	Gelişime Açık	—
13	Gaziemir Bel.	İlçe	38.21	Gelişime Açık	SDG 3
14	Safranbolu Bel.	İlçe	34.60	Zayıf	SDG 5

BELEDİYE BAZLI ENDEKS SIRALAMASI

Mersin Büyükşehir Belediyesi

59,27

ENDEKS PUANI

ORTA

Mersin, genel endekste ilk sıradadır. En belirgin üstünlüğü SDG 13'te 95,98 gibi çok yüksek bir puana ulaşmasıdır. SDG 5 ve SDG 6 alanlarında da 60 puanın üzerindedir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ İklim eylemi, su ve sanitasyon, toplumsal cinsiyet eşitliği ve sosyal politikalar.

**GELİŞİM
ALANLARI**

SDG 3 puanı 34,56, SDG 7 puanı ise 45,10'dur. Sağlıklı yaşam, çevresel sağlık, enerji verimliliği ve temiz enerji uygulamalarının güçlendirilmesi, genel endeksi daha yukarı taşıyabilir.

Mersin'in sonucu dengeli olmakla birlikte, yüksek genel puanın önemli ölçüde iklim eylemindeki çok güçlü performanstan beslendiği görülmektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi

55,31
ENDEKS PUANI

ORTA

Ankara ikinci sırada ve orta banttaadır. SDG 6'da 74,38, SDG 13'te 68,35 ve SDG 11'de 64,04 ile güçlü bir büyükşehir profili ortaya koymaktadır.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Su yönetimi, iklim eylemi ve sürdürülebilir şehirler.

GELİŞİM ALANLARI SDG 3 puanı 36,30'dur. SDG 1 ve SDG 7 de 50 puanın altındadır.

Ankara'nın performansı Mersin'e kıyasla daha dengeli dağılmaktadır. Ancak sağlık, sosyal kırılganlıkların azaltılması ve temiz enerji alanlarında iyileşme potansiyeli bulunmaktadır.

Niğde Belediyesi

53,07
ENDEKS PUANI

ORTA

Niğde üçüncü sırada yer almakta ve genel olarak dengeli bir performans sergilemektedir. SDG 6'da 69,70, SDG 5'te 69,64 ve SDG 11'de 62,36 ile öne çıkmaktadır.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Toplumsal cinsiyet eşitliği, su ve sanitasyon, sürdürülebilir kentleşme.

GELİŞİM ALANLARI SDG 1 puanı 32,67, SDG 3 puanı 40,89'dur.

Niğde'nin önemli avantajı, belirli tek bir SDG'ye aşırı bağımlı olmayan, görece dengeli bir skor yapısına sahip olmasıdır. Sosyal koruma ve sağlık göstergelerindeki iyileşme, belediyeyi üst sıralara taşıyabilir.

Nilüfer Belediyesi

51,83
ENDEKS PUANI

ORTA

Nilüfer, ilçe belediyeleri arasında en yüksek genel endeks puanına sahiptir. SDG 5'te 66,43 ile güçlüdür. SDG 3, SDG 7 ve SDG 11 alanlarında da 50 puanın üzerinde dengeli sonuçlar üretmiştir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Toplumsal cinsiyet eşitliği ve dengeli kentsel hizmet performansı.

GELİŞİM ALANLARI SDG 1 puanı 44,32, SDG 13 puanı 42,13'tür.

Nilüfer'in performansı çok yüksek tek bir değere değil, birçok SDG'de orta-üst düzey sonuçlara dayanmaktadır. Bu nedenle tablodaki en dengeli belediyelerden biri olarak değerlendirilebilir.

Tarsus Belediyesi

49,31
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Tarsus, gelişime açık bantta olmakla birlikte orta banda oldukça yakındır. SDG 7'de 84,50 puanla Amasya'dan sonra en güçlü sonuçlardan birini vermektedir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Temiz enerji, toplumsal cinsiyet eşitliği ve sağlık.

GELİŞİM ALANLARI SDG 11 puanı 32,72, SDG 13 puanı 33,19 ve SDG 1 puanı 34,71'dir.

Tarsus'un temiz enerji performansı güçlüdür; ancak bu başarı sürdürülebilir kentleşme, iklim eylemi ve sosyal politika alanlarına aynı ölçüde yansımamaktadır. Daha bütüncül bir sürdürülebilirlik politikası gerekmektedir.

Amasya Belediyesi

48,96
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Amasya'nın en belirgin gücü SDG 7'de 85,13 puanla tüm belediyeler arasında ilk sırada yer almasıdır. SDG 5'te de 60,07 puan elde etmiştir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Temiz enerji ve toplumsal cinsiyet eşitliği.

GELİŞİM ALANLARI SDG 13 puanı 17,63 ile oldukça düşüktür. SDG 3 puanı da 32,52'dir.

Amasya'da enerji uygulamaları ile iklim politikaları arasında belirgin bir kopukluk görülmektedir. Temiz enerji alanındaki kapasitenin iklim uyumu, emisyon azaltımı ve kurumsal iklim yönetimine aktarılması gerekmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

48,71
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

İstanbul'un en güçlü alanı SDG 6'da 66,84 puandır. SDG 13'te 58,14 ve SDG 5'te 54,47 ile orta-üst düzey sonuçlara sahiptir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Su ve sanitasyon, iklim eylemi ve sosyal politika kapasitesi.

GELİŞİM ALANLARI SDG 7 puanı 31,31 ve SDG 3 puanı 33,68'dir. SDG 11 puanının da 44,26'da kalması dikkat çekicidir.

İstanbul'un ölçeği, nüfus yoğunluğu ve karmaşık hizmet yapısı göz önünde bulundurulduğunda, özellikle sürdürülebilir ulaşım, enerji dönüşümü, çevresel sağlık ve kentsel yaşam kalitesi göstergelerinde daha yüksek performans beklenebilir.

Kahta Belediyesi

44,17
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Kahta'nın en yüksek puanı SDG 13'te 59,42'dir. SDG 6, SDG 3 ve SDG 11 alanlarında 50 puan civarında dengeli sonuçlar vermektedir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ İklim eylemi, sağlık ve su hizmetleri.

GELİŞİM ALANLARI SDG 7 puanı 24,66 ve SDG 5 puanı 29,44'tür.

Kahta'da iklim alanındaki görece güçlü görünümün, temiz enerji ve toplumsal cinsiyet politikalarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle kadınlara yönelik hizmetler ve kurumsal temsil göstergeleri öncelikli gelişim alanı olabilir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi

39,52
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Şanlıurfa'nın en yüksek puanları SDG 6'da 58,53 ve SDG 5'te 57,87'dir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Su ve sanitasyon ile toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki görece olumlu sonuçlar.

GELİŞİM ALANLARI SDG 1'de 21,37, SDG 3'te 28,64 ve SDG 11'de 29,49 ile düşük puanlar bulunmaktadır.

Şanlıurfa açısından sosyal kırılganlıklar, sağlık hizmetlerine erişim ve sürdürülebilir kentleşme temel önceliklerdir. Özellikle hızlı nüfus artışı, göç, yoksulluk ve kentsel hizmet baskısının endeks sonuçları üzerinde etkili olduğu düşünülebilir.

Avcılar Belediyesi

38,88
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Avcılar'ın en yüksek puanları SDG 11'de 56,81 ve SDG 5'te 57,40'tır.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Kentsel hizmetler ve toplumsal cinsiyet eşitliği.

GELİŞİM ALANLARI SDG 1 puanı 17,52 ile oldukça düşüktür. SDG 13 ve SDG 3 de düşük-orta seviyededir.

Avcılar'da sürdürülebilir kentleşmeye ilişkin bazı olumlu uygulamalar bulunmasına rağmen, sosyal koruma ve iklim eylemi bu performansı desteklememektedir. Sosyal yardım süreçlerinin erişimi ve sonuçlandırılma kapasitesi geliştirilmelidir.

Buca Belediyesi

38,34
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Buca, SDG 3'te 56,00 ve SDG 5'te 54,27 ile görece olumlu sonuçlara sahiptir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Sağlık ve toplumsal cinsiyet eşitliği.

GELİŞİM ALANLARI SDG 7 puanı 15,00, SDG 13 puanı 28,67 ve SDG 1 puanı 29,29'dur.

Buca'nın enerji ve iklim politikalarında belirgin bir gelişim ihtiyacı bulunmaktadır. Sağlık ve kadınlara yönelik hizmetlerdeki kapasite, enerji dönüşümü ve iklim uyumu politikalarıyla tamamlanmalıdır.

Bodrum Belediyesi

38,21
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Bodrum'un en yüksek puanı SDG 5'te 63,80'dir. SDG 13'te 56,56 ve SDG 3'te 50,81 ile görece olumlu sonuçlar görülmektedir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim eylemi ve sağlık.

GELİŞİM ALANLARI SDG 7 puanı yalnızca 2,67, SDG 1 puanı ise 15,00'dır.

Turizm baskısı, mevsimsel nüfus ve enerji tüketimi dikkate alındığında, temiz enerji puanının çok düşük olması kritik bir gelişim alanıdır. Belediye binalarında ve hizmetlerinde yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve sürdürülebilir turizm uygulamaları önceliklendirilmelidir.

Gazimiri Belediyesi

38,21
ENDEKS PUANI

GELİŞİME AÇIK

Gazimiri'nin en yüksek puanı SDG 3'te 66,39'dur. SDG 11 ve SDG 7 alanlarında da 50 puanın üzerindedir.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Sağlık, sürdürülebilir kentleşme ve temiz enerji.

GELİŞİM ALANLARI SDG 13 puanı 15,00, SDG 5 puanı 17,53'tür.

Gazimiri'nin performansı oldukça dengesizdir. Sağlık ve kentsel hizmetlerde güçlü görünürken iklim eylemi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinde ciddi açıklar bulunmaktadır. Bu nedenle genel puanı, güçlü alanlarının işaret ettiği potansiyelin altında kalmaktadır.

Safranbolu Belediyesi

34,60
ENDEKS PUANI

ZAYIF

Safranbolu, genel endekste son sırada ve zayıf banttadır. Buna rağmen SDG 5'te 68,73 ile oldukça güçlüdür.

GÜÇLÜ YÖNLERİ Toplumsal cinsiyet eşitliği.

GELİŞİM ALANLARI SDG 7 puanı 9,39, SDG 1 puanı 23,23, SDG 13 puanı 31,84 ve SDG 11 puanı 34,61'dir.

Safranbolu'nun temel sorunu, güçlü SDG 5 performansının diğer sürdürülebilirlik alanlarına yayılmamasıdır. Enerji dönüşümü, iklim eylemi, sosyal politika ve sürdürülebilir turizm-kent yönetimi birlikte ele alınmalıdır.

BELEDİYE	SDG 1	SDG 3	SDG 5	SDG 6	SDG 7	SDG 11	SDG 13	ENDEKS
Mersin BB	59.3	34.6	63.6	66.7	45.1	49.7	96.0	59.27
Ankara BB	47.9	36.3	51.2	74.4	45.0	64.0	68.3	55.31
Niğde Bel.	32.7	40.9	69.6	69.7	54.6	62.4	41.6	53.07
Nilüfer Bel.	44.3	50.1	66.4	—	52.4	55.5	42.1	51.83
Tarsus Bel.	34.7	54.0	56.7	—	84.5	32.7	33.2	49.31
Amasya Bel.	43.4	32.5	60.1	54.0	85.1	50.0	17.6	48.96
İstanbul BB	52.3	33.7	54.5	66.8	31.3	44.3	58.1	48.71
Kahta Bel.	40.4	51.8	29.4	52.9	24.7	50.6	59.4	44.17
Şanlıurfa BB	21.4	28.6	57.9	58.5	40.4	29.5	40.3	39.52
Avcılar Bel.	17.5	32.6	57.4	—	38.3	56.8	30.6	38.88
Buca Bel.	29.3	56.0	54.3	—	15.0	46.8	28.7	38.34
Bodrum Bel.	15.0	50.8	63.8	—	2.7	40.4	56.6	38.21
Gazimür Bel.	27.2	66.4	17.5	—	50.7	52.5	15.0	38.21
Safranbolu Bel.	23.2	39.8	68.7	—	9.4	34.6	31.8	34.60

BELEDİYE × SDG ENDEKS PUAN MATRİSİ

TEMEL SONUÇLAR

Endeks çalışmasının ortaya koyduğu en önemli sonuç, belediyelerin sürdürülebilirlik performanslarının dengeli değil, belirli SDG’lerde yoğunlaşan parçalı bir yapı göstermesidir. Bir belediyenin tek bir SDG’de çok yüksek puan alması, genel endekste üst sıralara çıkması için yeterli olmamaktadır.

ÖZELLİKLE ŞU ORTAK POLİTİKA ALANLARI ÖNE ÇIKMAKTADIR

- SDG 1, belediyelerin tamamına yakınında öncelikli gelişim alanıdır.
- SDG 5 ve SDG 6, belediye uygulamalarının görece daha kurumsallaştığı alanlardır.
- SDG 7 ve SDG 13, belediyeler arasında en büyük farklılaşmanın görüldüğü alanlardır.

Belediye performanslarının yükselmesi için tekil projelerden ziyade SDG’ler arasında bağlantı kuran bütünlük politikası yaklaşımına ihtiyaç vardır.

Genel olarak Mersin, Ankara, Niğde ve Nilüfer daha dengeli ve kurumsallaşmış bir görünüm sergilerken; Amasya, Bodrum, Gazimür ve Safranbolu gibi belediyelerde yüksek ve düşük SDG puanları arasındaki fark oldukça belirgindir. Bu belediyelerde öncelik, güçlü uygulamaların diğer politika alanlarına aktarılması ve kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımının bütüncül hâle getirilmesi olmalıdır.

08

BÖLÜM 8

Sonuç

Genel Değerlendirme ve İleriye Dönük Öneriler

Türkiye Belediyeler Birliği tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gönüllü Ulusaltı Değerlendirme Raporu, Türkiye’de belediyelerin 2030 Gündemi’ne katkısını ulusaltı ölçekte, karşılaştırmalı ve kanıta dayalı biçimde ele alan ilk çalışma niteliğindedir. Rapor, Türkiye’nin Gönüllü Ulusal Değerlendirme raporları ile belediyeler tarafından hazırlanan Gönüllü Yerel Değerlendirme raporları arasında tamamlayıcı bir değerlendirme katmanı oluşturmuş; yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma alanındaki kurumsal birikimini, uygulama kapasitesini ve gelişim ihtiyaçlarını bütüncül biçimde görünür kılmıştır.

Çalışmanın ortaya koyduğu temel sonuç, belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkili çok sayıda hizmet ve faaliyet yürüttüğü, ancak bu faaliyetlerin kurumsallaşma düzeyinin belediyeler arasında farklılaştığıdır. Belediyeler arasındaki esas ayrım artık SKA'lara temas edilip edilmemesinden çok; bu amaçların stratejik planlara, performans programlarına, bütçelere, faaliyet raporlarına ve izleme sistemlerine ne ölçüde yerleştirildiği noktasında ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle yerelleştirmenin bir sonraki aşamasını, sürdürülebilirlik farkındalığından ölçülebilir, bütçelendirilebilir, izlenebilir ve hesap verebilir bir yönetim yapısına geçiş oluşturmaktadır.

On yedi belediyeyi kapsayan kurumsal plan-program analizi, pilot belediyelerin genel olarak SKA'larla güçlü bir ilişki kurduğunu göstermiştir. Belge temelli kurumsallaşma puanlarının 64,5 ile 92,5 arasında değişmesi ve belediyelerin büyük bölümünün orta-üst ve yüksek bantlarda toplanması, Türkiye’de yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma gündemini önemli ölçüde benimsediğine işaret etmektedir. Bununla birlikte yüksek puan alan belediyeleri farklılaştıran unsur, yalnızca stratejik planlarda SKA'lara yer verilmesi değil; planlama, programlama, bütçeleme, uygulama ve raporlama aşamaları arasında süreklilik kurulmasıdır.

Kurumsal belgeler bakımından SKA 11-Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, SKA 13-İklim Eylemi, SKA 12-Sorumlu Üretim ve Tüketim, SKA 16-Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar ile sosyal kapsayıcılıkla ilişkili amaçlar öne çıkmaktadır. Büyükşehir belediyelerinde iklim, ulaşım, altyapı, sosyal politika ve yönetim konuları daha çok katmanlı belge yapılarıyla ele alınırken; il ve ilçe belediyelerinde çevre, enerji verimliliği, sıfır atık, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel miras ve yerel katılım alanlarında güçlü tematik örnekler görülmüştür. İlçe belediyelerinin bir bölümünün kurumsal belge üretimi ve tematik politika geliştirme bakımından yüksek performans göstermesi, SKA yerelleştirmesinin yalnızca büyükşehir ölçeğine bağlı olmadığını ortaya koymaktadır.

VLR, SECAP, iklim eylem planı, sera gazı envanteri, yeşil şehir ve dayanıklılık eylem planları, yerel eşitlik eylem planları ve sıfır atık belgeleri, SKA yerelleştirmesinde önemli bir kurumsal kaldıraç işlevi görmektedir. Bu belgeler, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımını zorunlu stratejik yönetim belgelerinin ötesine taşımakta; veri üretimi, politika sürekliliği, izleme ve raporlama kapasitesini güçlendirmektedir. Dolayısıyla gelecek dönemde belediyelerin yalnızca daha fazla faaliyet yürütmesi değil, mevcut faaliyetleri bütünlük politikası ve izleme belgeleriyle desteklemesi önem taşımaktadır.

On dört belediyenin karşılaştırıldığı SKA Endeksi ise belediyelerin hizmet ve gösterge performanslarının henüz aynı ölçüde güçlü ve dengeli olmadığını göstermektedir. Genel endeks ortalaması 45,60, medyan değer ise 46,44 olarak hesaplanmış; dört belediye orta, dokuz belediye gelişime açık, bir belediye ise zayıf bantta yer almıştır. Mersin Büyükşehir Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Niğde Belediyesi ve Nilüfer Belediyesi daha yüksek ve görece dengeli performans sergileyen belediyeler olarak öne çıkmıştır. Belediye türleri bakımından il belediyelerinin ortalaması 51,02, büyükşehir belediyelerinin 50,70, ilçe belediyelerinin ise 41,69’dur. Ancak su, sanitasyon ve toplu ulaşım gibi bazı hizmetlerin ilçe belediyelerinin doğrudan yetki alanında bulunmaması nedeniyle bu farklılıkların mutlak bir başarı sıralaması olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir.

Amaçlar itibarıyla en yüksek ortalama 63,28 puanla SKA 6–Temiz Su ve Sanitasyon alanında elde edilmiştir. Bunu 55,08 puanla SKA 5–Toplumsal Cinsiyet Eşitliği izlemektedir. SKA 11’in ortalaması 47,85; SKA 13’ün 44,24; SKA 3’ün 43,44 ve SKA 7’nin 41,37’dir. SKA 1–Yoksulluğa Son ise 34,89 puanla ortak gelişim ihtiyacının en belirgin olduğu alan olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle SKA 7 ve SKA 13’te belediyeler arasında yüksek farklılaşma bulunması; enerji dönüşümü, iklim eylem planları, sera gazı envanterleri, uyum yatırımları ve kurumsal iklim yönetiminin henüz bütün belediyelerde aynı düzeyde gelişmediğini göstermektedir.

Raporun iki analiz bileşeni birlikte değerlendirildiğinde, kurumsal içselleştirme düzeyi ile gösterge temelli hizmet sonuçlarının birbiriyle ilişkili olmakla birlikte aynı şeyi ölçmediği görülmektedir. Güçlü stratejik planlara ve kapsamlı politika belgelerine sahip olmak, kısa vadede bütün hizmet göstergelerinde yüksek performansı garanti etmemektedir. Benzer biçimde, önemli faaliyetler yürüten ancak bunları kurumsal belgelerine, göstergelerine ve raporlama sistemlerine yeterince yansıtmayan belediyelerin katkıları analizlerde sınırlı görünür kalabilmektedir. Bu nedenle belediyelerin hem kurumsal yönetim kapasitesini hem de sahadaki hizmet sonuçlarını birlikte geliştirmesi gerekmektedir.

Çalışmanın kamuya açık belgeler ve belediyeler tarafından sağlanan veriler üzerinden yürütülmesi; belge kalitesi, veri tanımları, görev ve yetki farklılıkları ile eksik veri sorunlarını önemli metodolojik sınırlılıklar haline getirmektedir. Bu nedenle raporda üretilen skorlar belediyelerin mutlak hizmet başarısını veya kentlerin genel sürdürülebilirlik düzeyini değil; SKA’ların kurumsal yönetim sistemlerinde ne ölçüde görünür ve izlenebilir olduğunu ve seçilmiş göstergeler bakımından ortaya çıkan karşılaştırmalı durumu göstermektedir.

Önümüzdeki dönemde ortak gösterge tanımlarının geliştirilmesi, belediye türlerine ve görev alanlarına göre farklılaştırılmış gösterge setlerinin oluşturulması, veri sahipliği ve kurum içi koordinasyon mekanizmalarının belirlenmesi, coğrafi bilgi sistemleri ve mekânsal analiz kapasitesinin güçlendirilmesi öncelikli ihtiyaçlardır. Stratejik hedeflerin SKA ve alt hedeflerle eşleştirilmesi, bütçe ve faaliyetlerin SKA kodlarıyla izlenmesi, çıktı göstergelerinin sonuç ve etki göstergeleriyle tamamlanması ve yerel ilerlemenin düzenli olarak raporlanması da yerelleştirme sürecini ileri taşıyacaktır.

Bu çerçevede TBB’nin rolü; ortak metodoloji ve rehberler geliştirmek, belediyeler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamak, kurumsal kapasite geliştirme programları yürütmek ve ulusaltı ilerlemeyi düzenli aralıklarla izlemek bakımından kritik önemdedir. Türkiye’nin ilk VSR çalışması, tamamlanmış ve değişmez bir değerlendirme olmanın ötesinde, daha fazla belediyeyi kapsayacak dönemsel izleme çalışmalarının başlangıç noktasıdır. Raporun oluşturduğu metodolojik ve kurumsal altyapının sürdürülmesi, belediyelerin 2030 Gündemi’ne katkısını daha görünür, karşılaştırılabilir ve kanıta dayalı hale getirecek; ulusal hedefler ile yerel uygulamalar arasındaki bağın güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI · 2030

VSR Türkiye 2026

GÖNÜLLÜ ULUSALTI DEĞERLENDİRME · TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ